HOGESCHOOL WINDESHEIM TE ZWOLLE - LECTORAAT BEWEGEN, GEZONDHEID EN WELZIJN
IN SAMENWERKING MET RESPO INTERNATIONAL

De ervaring is GOUD!!

Rapportage 'Monitoring en Evaluatie van de Methode van Respo International bij projecten in Zuid Afrika'

Drs. Luuk W. Sietsma

28-8-2013

Deze rapportage betreft een onderzoek naar de effecten van de Methode van Respo International zoals deze is toegepast gedurende de projecten in Zuid-Afrika in het kader van 'Sport Coalities aan den Slag', projectperiode 2009-2012. Het onderzoek is mogelijk gemaakt door de Kenniskring Bewegen, Gezondheid en Welzijn van de Hogeschool Windesheim te Zwolle en Respo International

Inhoudsopgave

Algemene inleiding 3

Samenvatting en aanbevelingen voor het management 4

1. Inleiding op het onderzoek 8

2. Respo International en Sportcoalities aan de Slag 11
   2.1. Respo International 11
   2.2. Sportcoalities aan de slag 12
      Inleiding 12
      Programmadoelstelling Respo 13
      Uitgangspunten Respo projecten 13
      Deelnemende landen 14

3. De Methode Respo International 16
   3.1. Inleiding 16
   3.2. Vier strategieën 16

4. Onderzoeksopzet 19
   4.1. Onderzoeksdoelstelling: de relevantie van het onderzoek 19
   4.2. Onderzoekscontext: Zuid-Afrika 20
   4.3. Onderzoeksvraagstelling: wat gaan er onderzocht worden? 20
   4.4. Onderzoeksmethode 21

5. Onderzoeksresultaten Methode Respo International 25
   5.1. Inleiding 25
   5.2. Participation 26
      Inleiding 26
      Resultaten Participation 26
      Samenvatting en discussie *Participation* 31
   5.3. Education 32
      Inleiding 32

Resultaten *Education* 33
5.4. Awareness en Sustainability 39
Inleiding 39
Resultaten Awareness en Sustainability 40
Samenvatting en discussie Awareness en Sustainability 44

6 Conclusies, discussie en aanbevelingen 46
6.1. Inleiding 46
6.2. Algemene conclusies resultaten 46
Relevante deelvragen Participation: 46
Relevante deelvragen Education: 47
Relevante deelvragen Awareness en Sustainability 48
Conclusies, discussie en aanbevelingen effecten interventies van Respo International in Zuid-Afrika. 50
6.3. Herformulering Methode Respo International 51
Conclusie, discussie en aanbevelingen Methode van Respo International 54
6.4. Onderzoeksinstrumenten Monitoring en Evaluatie 55
Questionnaires 55
Monitoring en Evaluatie 57
Ideeën Monitoring en Evaluatie Respo: dubbel focus. 58
Conclusies, discussie en aanbevelingen M&E instrumenten 59
6.5. Aanbevelingen op een rij 59

Bijlagen 62

Geraadpleegde literatuur en bronnen 111

Algemene inleiding

Respo International heeft een beïnvloedingsmethode ontwikkeld die zal worden ingezet in het project 'Sportcoalities aan de Slag'. De algemene onderzoeksvraag is: wat beoogt deze methode en is hij bruikbaar?

Deze notitie is als volgt opgebouwd:

Na de managementsamenvatting wordt in hoofdstuk 1 een algemene inleiding op het onderzoek en de notitie gegeven. Daarin komen de verschillende fases van het onderzoek aan de orde.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 een korte beschrijving gegeven van Respo International (missie, visie) en daarbij wordt tevens het project 'Sportcoalities aan de Slag' toegelicht.

In hoofdstuk 3 wordt de Methode van Respo International (MRI) beschreven onder verwijzing naar de notitie die hierover is verschenen in 2011 (Sietsma, 2011). Deze methode is de basis van de 7 vragenlijsten (questionnaires) die gebruikt zijn om de onderzoeksgegevens te verzamelen. Deze questionnaires zijn ook reeds eerder gepubliceerd (Sietsma en Singerling, 2011).

In hoofdstuk 4 wordt de onderzoeksopzet beschreven met als onderdelen de onderzoekscontext, de onderzoeksvraag, de deelvragen en de onderzoeksmethode.

In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek beschreven. De resultaten van de verschillende beïnvloedingsgebieden *(Participation, Education, Awareness en Sustainability)* worden besproken.

In hoofdstuk 6 worden drie hoofdthema's besproken: (6.2.)Is de Methode van Respo bruikbaar? (6.3.)Wat zou er mogelijk aan deze methode kunnen worden verbeterd om de bruikbaarheid te vergroten? (6.4.) Zijn de onderzoeksinstrumenten waarmee de Methode van Respo is onderzocht bruikbaar? Elke paragraaf wordt afgesloten met een subparagraaf 'Conclusies, discussie en aanbevelingen'

Dit onderzoek en deze rapportage was niet mogelijk geweest zonder de hulp van velen. Ten eerste de studenten *Josette Pepping en Arne Mulder*. Zij hebben in het tweede jaar van hun opleiding Psychomotorische Therapie & Bewegingsagogie (Hogeschool Windesheim, Zwolle) meer gedaan dan van studenten verwacht kon worden en allerlei datagegevens verzameld in de grote hoop van allerlei bronnen. Daarnaast *Bas Schutte* (directeur Respo) die steun en meedenker was, maar zich ook wel eens heeft afgevraagd of er ooit een eindrapportage zou verschijnen. Ook ben ik dank verschuldigd aan de voormalige lector *Ruud Bosscher*, zijn geduld is alom bekend. Daarnaast de initiatiefnemers van SPAT, *Phyrra Singerling en Lydia La Riviere-Zijdel,* en de projectleider *Willemijn Assink*, zij allen hebben meegedacht en mee gediscussieerd over de allerlei aspecten die te maken hadden met het onderzoek. In de gesprekken met de Nederlandse experts, *Femke Huiskamp, Chris Hazelebach en Jan Willem Diekerhof,* besefte ik over welke kwaliteiten zij beschikken waar het project dankbaar gebruik van heeft gemaakt. Ten slotte de mensen waar om het om gaat, de gehandicapte mensen die hun passie in de sport hebben ontdekt, als deelnemer of als coach. Uiteindelijk gaat het om hen. Want sport geeft gehandicapten handen en voeten!

Dee rapportage heeft de titel meegekregen die Chris me aanreikte in het interview: we kunnen veel willen weten en meten, maar uiteindelijk is de *ervaring* die de mensen in de projecten hebben meegemaakt GOUD!

Zwolle/Heino september 2013

Drs. Luuk W. Sietsma

Samenvatting en aanbevelingen voor het management

Voor het opstellen van de managementsamenvatting is met name gebruik gemaakt van hoofdstuk 6 van deze notitie: Conclusies, Discussie en Aanbevelingen.

In deze notitie staan drie algemene vragen centraal: (1) Wat zijn de resultaten van de Methode van Respo International, bestaande uit de vier beïnvloedingsstrategieën *Participation, Education, Awareness en Sustainability* in de projecten in Zuid-Afrika? (2) Welke adviezen en aanbevelingen kunnen worden getrokken uit het resultatenonderzoek met het oog op een eventuele bijstelling van de onderzoeksinstrumenten (de vragenlijsten) die gebaseerd zijn op de Methode van Respo International? (3) Welke overige adviezen en aanbevelingen kunnen op grond van de onderzoekresultaten worden getrokken om de effecten van Respo International Respo(i.c. de Methode) in projecten zoals uitgevoerd in Zuid-Afrika te verbeteren?

(1) Wat zijn de resultaten van de Methode van Respo International, bestaande uit de vier beïnvloedingsstrategieën Participation, Education, Awareness en Sustainability in de projecten in Zuid-Afrika?

Wat betreft de resultaten van de Methode van Respo International kan worden geconcludeerd dat beïnvloedingsstrategieën *Participation* (vergroten van het aantal deelnemers aan sportactiviteiten voor mensen met een handicap) en *Education* (mensen, al dan niet met een handicap, trainen om zelf deze bewegingsactiviteiten structureel aan te bieden aan mensen met een handicap) positief hebben gewerkt. Met behulp van kwantitatieve gegevens (mede ontleend aan de op basis van de beïnvloedingsstrategieën samengestelde 5 vragenlijsten en andere evaluatieve bronnen) wordt aangetoond dat er sprake is van een forse toename van zowel de *Participation* als ook de *Education.* Op het terrein van *Participation en Education* is de ontwikkelde Methode (daarmee samenhangend de verschillende vragenlijsten) een bruikbaar instrument, zij het een vrij uitvoerig en daardoor omslachtig instrument. Veel informatie staat niet altijd ten dienste aan het proces.

Wat betreft de resultaten van de Methode van Respo International kan worden geconcludeerd dat over beïnvloedingsstrategieën *Awareness* (persoonlijke en maatschappelijke bewustwording van en voor mensen met een handicap met het oog op hun bestaans- en ontwikkelmogelijkheden) en *Sustainability* (de duurzaamheid van de in gang gezette processen na afronding van het project) een minder duidelijk beeld ontstaat op grond van analyse van de diverse bronnen. Van de twee voor dat doel ontwikkelde vragenlijsten is door allerlei oorzaken nauwelijks gebruikt. Daardoor zijn de effecten op het vergroten van *Awareness en Sustainability* veelal impliciet gebleven. Om toch enige duidelijkheid te verkrijgen over veranderingsprocessen op deze terreinen zijn er interviews gehouden met Nederlandse experts en zijn er andere bronnen onderzocht dan de zelf uitgezette vragenlijsten. Uit deze tweede-instantie-gegevens is een gematigd positief beeld ontstaan. Er is sprake geweest van veranderingsprocessen op de terreinen *Awareness en Sustainability.* maar deze kunnen nog beter indien de Methode van Respo hierop wordt aangescherpt en aangevuld.

(2) Welke adviezen en aanbevelingen kunnen worden getrokken uit het resultatenonderzoek met het oog op een eventuele bijstelling van de onderzoeksinstrumenten (de vragenlijsten) die gebaseerd zijn op de Methode van Respo International?

De Methode van Respo International is gebaseerd op vier samenhangende strategieën: *Participation Education, Awareness en Sustainability* (Sietsma, 2011). Het uitgangspunt is dat door Participation en

Education structureel en kwaliteitsvol in te zetten in projecten processen rondom Empowerment, zoals Awareness en Sustainability, gunstig beïnvloed kunnen worden. Om een adequaat proces van Monitoring & Evalution op te zetten, waaruit conclusies konden worden getrokken voor Respo International als organisatie en voor de diverse subsidieverleners), zijn de vier strategieën geoperationaliseerd en uitgewerkt in zeven vragenlijsten, questionnaires. Deze zeven questionnaires (Q's) zijn toegelicht op een startbijeenkomst en vervolgens uitgezet op de diverse projectlocaties. Daarnaast was er een routingschema ontwikkeld, waarin werd beschreven wat de procedure was van het invullen èn het versturen van ingevulde questionnaires. We kunnen concluderen dat terugrapportage aan de onderzoeker veel te wensen heeft overgelaten. Alleen de informatie betreffende de activiteiten van de Nederlandse experts(Q2) en de observatieformulieren voor diverse sportactiviteiten (Q4) waren zeer goed bruikbaar. De andere questionnaires werden in beperkte mate teruggestuurd waardoor er in eerste instantie een gefragmenteerd en daardoor onbetrouwbaar beeld is ontstaan, met name conclusies betreffende de strategieën *Awareness en Sustainability*. Gelukkig waren er nog wel alternatieve informatiebronnen aanwezig, die gebruikt zijn voor het beantwoorden van de vragen betreffende awareness en sustainability. De vraag die zich opdringt is: waarom heeft de verslaggeving niet gewerkt? Een aantal verklaringen:

- De questionnaires zijn te complex, te uitvoerig en te omslachtig.
- Het is onduidelijk waarom er zoveel informatie moet worden ingevuld waardoor het niet motiverend werkt er voor te gaan zitten.
- De betrokkenen hebben de handen vol aan het regelen van de activiteiten, waardoor het invullen erbij inschiet.
- De routing was niet duidelijk, waardoor veel ingevulde formulieren niet op de afgesproken plaats binnen kwamen.
- Er zijn uiteindelijk geen studenten op stage gegaan naar Zuid-Afrika, waardoor zij niet konden worden ingezet voor de interviews m.b.t. awareness en sustainability (Q6 en Q7).
- De routes waren te lang tussen de actieplek (Zuid-Afrika) en de verwerkingsplek (Zwolle).

Om in de toekomst een meer betrouwbaar beeld te krijgen van de effecten van de vier beïnvloedingsstrategieën doet Respo er goed aan het hele Monitor&Evaluatie instrumentarium en de procedures hieromtrent onder de loupe te nemen. Bezie en beoordeel de ontwikkelde questionnaires vanuit een aantal eenvoudige principes:

- Welke resultaten (getallen etc.) wil en moet je weten voor welke partners (subsidieverleners e.d.)?
- Wat moet je weten (processen, belevingen, waarderingen) om het proces als geheel gaande te houden? (monitoring).
- Hoe kun je de lokale partners actief betrekken bij het proces van M&E, waardoor het ook hun belang wordt te monitoren en evalueren (constructivistische benadering).
- Keep it small and simple….

Overleg vooraf met andere NGO's in overleg hoe zij processen van M&E aanpakken en bezie of een training/cursus voor de onderzoeker noodzakelijk is. M&E processen worden de komende jaren steeds belangrijker, de geldverstrekker wil zien en ervaren wat er met 'zijn' geld is gebeurd. Investeren in het ontwikkelen van processen van M&E verdienen zich zelf terug.

(3) Welke overige adviezen en aanbevelingen kunnen op grond van de onderzoekresultaten worden getrokken om de effecten van Respo International (i.c. de Respo Methode) in projecten zoals uitgevoerd in Zuid-Afrika te verbeteren?

1. *Contextanalyse en monitoring*
   Voor het realiseren van succes van een project is het van belang bij de start van een project als aanbiedende partij (Respo) te realiseren dat een project een grotere kans van slagen heeft als de ontvangende partij al bezig is met een vergelijkbaar proces en gefascineerd door eenzelfde missie en visie. Zoek naar congruentie. Contextanalyse is echter niet eenmalig, alleen bij de start. Voortdurend in de loop van het proces moet worden nagegaan of de neuzen nog dezelfde kant op staan, of de mate van tevredenheid door beide partners wordt gedeeld. Dat is de kern van monitoring: doen we nog dezelfde dingen en dezelfde dingen goed? Respo als aanbiedende partij moet dan ook regelmatig de thermometer in het proces steken en bijsturen indien daartoe aanleiding is.

2. *Vraagarticulatie, afstemmen en verwachtingenmanagement*
   Bij de start het een project speelt het proces van vraagarticulatie een belangrijke rol. Welke vragen hebben de afnemende partners en kan Respo, als aanbiedende partij, deze vragen beantwoorden. In de hoop elkaar ergens in het midden te ontmoeten en onder druk van projectprocessen die veelal te laat van start kunnen gaan ontstaat het gevaar dat men denkt elkaar gevonden te hebben, dat er sprake is van een win-win situatie zoals nu het geval was in Ndlovu Limpopo. De vraag bij Ndlovu Limpopo (Elandsdoorn) was niet de behoefte aan breedtesportactiviteiten en –trainingen/education. Achteraf was dat min of meer al zichtbaar in de fysieke inrichting van het Cruijff Court (fitnessruimtes en standaard velden), de mate van opgeleid zijn van de fitnesstrainers (MDGO-SB, sporttrainers) en het ontbreken van een zekere fascinatie voor gehandicaptensport . Door misschien meer stil te staan bij de vraag van de afnemende partij (activiteiten op het terrein van de prestatiesporten) was er een ander proces ontstaan. Respo had dan moeten nadenken of zij, als aanbiedende partij, naast de breedtesportactiviteiten ook prestatiesportactiviteiten zou kunnen aanbieden (participation, education). Het gaat immers om een aanbod op maat. Één en ander had kunnen betekenen dat er naast de experts van het opleidingsinstituut Calo ook experts van andere instituten zouden moeten worden betrokken. Dat is nu ook wel gebeurd (rolstoeltennis en –tafeltennis), maar uitgaande van de vraag van Ndlovu hadden wellicht nog meer prestatiesporten op het gebied van de gehandicaptensport kunnen worden aangeboden (zitvolleybal, boogschieten, diverse atletiekactiviteiten, etc). Bij dit soort afstemmingsprocessen zijn de processen van vraagarticulatie en verwachtingenmanagement van evident belang. Willen we echt hetzelfde, kunnen we aan de wederzijds gecreëerde verwachtingen voldoen en zijn we daarop aanspreekbaar?

3. *De vier beïnvloedingsstrategieën*
   Respo heeft vier beïnvloedingsstrategieën ontwikkeld: *participation, education, awareness (of: empowerment) en sustainability.* De kerntaken van Respo zijn participation en education, daar zit ook de primaire deskundigheid en missie van Respo. Om awareness en sustainability als gewenste 'neveneffecten' te doen laten ontstaan is het noodzakelijk om participation en education *planmatig, gestructureerd en gedocumenteerd* te doen laten plaats vinden. Dat impliceert dat Respo als organisatie de verschillende experts en experts-in-opleiding (studenten) goed voorbereidt (briefing) op hun werk en goed bevraagt over de ervaringen opgedaan en resultaten gerealiseerd op de verschillende projectlocaties (debriefing). De huidige manier van werken werd gedaan met volle overgave en passie door de experts, maar er was geen sprake van een zorgvuldige voorbereiding en afronding. De kwaliteit van de projecten zal in sterke mate toenemen indien momenten van briefing en debriefing structureel worden ingebouwd. Dit is overigens ook de uitdrukkelijke wens van de experts. Ook hierdoor zal het

proces van monitoring aan kwaliteit toenemen. Door het moment van debriefing kan de loop van het proces worden beïnvloed.

4. *Duurzaamheid begint in Nederland*
   Duurzaamheid, sustainability, is niet louter en alleen een effect van participation en education. Als Respo een proces duurzaam wil ontwikkelen, moet er al bij de start met de afnemende partij nagedacht worden over wat er moet staan bij de afronding van het project (1) en op welke wijze het projectresultaat kan worden gecontinueerd en doorontwikkeld (2). Respo zit in de kansrijke positie studenten van allerlei opleidingen te betrekken bij diverse projecten, ook nadat de projectgelden zijn opgebruikt. Duurzaamheid is vaak niet te realiseren in de beperkte projectperiode van 3, 4 jaar. Dat is hooguit de zaaitijd, bij lange na niet de groeitijd, laat staan de oogsttijd. Ook in deze projecten in Zuid-Afrika is het noodzakelijk vervolgactiviteiten af te spreken met de afnemers en daarbij (ex-)studenten (experts-in-opleiding) in te zetten. Maak een plan wat er moet staan na 8 à 10 jaar (opleidingen, verbonden aan instituten? sportverenigingen voor gehandicapten als onderdeel van reguliere sportverenigingen? etc.) en redeneer terug naar het startpunt van het totale project. Het ontwikkelen van duurzaamheid is een attitude, geen effect van alleen interventies.

5. *Empowerment in plaats van Awareness*
   Overweeg of de term *awareness* de lading nog in voldoende mate dekt. In deze notitie is gemotiveerd dat in de term *empowerment* de processen die Respo wil bewerkstelligen wellicht beter tot uitdrukking komen.

1. Inleiding op het onderzoek

Respo International is een organisatie die zich richt op de ontwikkeling en uitvoering van beweeg- en sportprogramma's voor mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. Met deze programma's heeft Respo International als doel de persoonlijke en maatschappelijke positie van mensen met een handicap in ontwikkelingslanden te versterken. Vanuit die hoedanigheid is Respo betrokken bij allerlei sport- en ontwikkelingsprojecten in diverse ontwikkelingslanden.

Aangezien Respo geen eigen vermogen heeft worden veel van deze projecten gefinancierd door de overheid (subsidies) en sponsoren (bedrijven, instellingen). Deze financiële partners willen gedurende en na afloop van de projectperiode weten wat het rendement van hun financiële bijdragen is geweest. Kortweg: hebben de door hen betaalde inspanningen van Respo daadwerkelijk effect gehad? Wat is het rendement van hun financiële bijdragen? Heeft Respo haar missie en visie kunnen waarmaken? Echter, er zijn meer geïnteresseerden in het rendement van de inspanningen van Respo. Ten eerste de Respo organisatie zelf (het stichtingsbestuur, het management, de projectleiders en veldwerkers). Als je inspanningen daadwerkelijk effect hebben wordt daarmee de intrinsieke motivatie vergroot. Bovendien versterkt het tevens de uitstraling van de organisatie: Rerspo kan waarmaken waar ze voor staat. Daarnaast is ook Hogeschool Windesheim geïnteresseerd in de concrete effecten van Respo. Windesheim heeft zich verbonden met Respo en haar studenten, docenten en overige medewerkers participeren in de diverse projecten van Respo. Tenslotte voelt Respo ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid: er wordt gewerkt met overheidsgeld. Dit geld moet zinvol en verantwoord besteed worden. Ontwikkelingshulp is leuk, maar het moet wel wat opleveren.

Het proces van volgen en beoordelen van de inspanningen van Respo heet Monitoring en Evaluatie. 'De woorden 'monitoring' en 'evaluatie' worden vaak in één adem genoemd en verwijzen samen naar het geheel van waarnemingsactiviteiten, reflectiemomenten en feedback mechanismen die ervoor zorgen dat betrokkenen inzicht krijgen in voortgang, processen, resultaten, relevantie, efficiëntie en/of duurzaamheid van hun interventies." (Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007).

Monitoring is een continu proces van bijhouden en bekijken van interventies, de voortgang van het project en geplande en ongeplande effecten. Vragen die horen bij het monitoringproces zijn: Doen we wat we afgesproken hebben? Doen we deze dingen goed? Zien we al (directe) resultaten ontstaan van onze interventies? Wat kunnen we leren van wat we waarnemen? Idealiter is monitoring een vast onderdeel van het management van projecten en programma's, waarbij reserveringen worden gemaakt voor budget en personele inzet. Lessen die voortkomen uit monitoring worden gebruikt om de planning van activiteiten aan te passen of om nieuwe activiteiten te ontwikkelen.

Evaluatie is een periodieke beoordeling van de relevantie, effectiviteit, duurzaamheid en/of efficiëntie van een interventie, project of programma. Vragen die horen bij het evaluatieproces zijn: Doen we de goede dingen, en zijn ze relevant? Zien we resultaten van de interventies? Realiseren we impact? Zijn de resultaten duurzaam? Lessen uit evaluaties worden veelal gebruikt voor het aanpassen van de strategie of voor een externe verantwoording.

Om meer vat te krijgen op mogelijke project- effecten heeft Respo in september 2010 contact gezocht met het lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn (Hogeschool Windesheim) met de onderzoeksvraag om helderheid te krijgen op het proces van Monitoring en Evaluatie van projecten van Respo. Het lectoraat heeft de vraag aanvaard, in de wetenschap dat dat geen eenvoudige klus zou zijn. Processen van Monitoring en Evaluatie zijn in de eerste plaats niet direct een onderdeel van de core-business van het lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn. Daarnaast zijn deze processen doorgaans in beperkte mate transparant. Onderzoek in ontwikkelingslanden is per definitie niet doorzichtig en veranderingsprocessen verlopen niet lineair maar grillig en zijn niet eenvoudig te plannen (Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007).

Processen van Monitoring en Evaluatie (afgekort tot PME) bestaan uit een aantal samenhangende fases. Ten eerste moet helderheid bestaan over de achtergrond, het theoretisch kader dat als basis dient van de interventies die plaats vinden in de projecten. Anders geformuleerd: de Methode Respo International (MRI). Daarnaast moet er een set van vragenlijsten (questionnaires) worden ontwikkeld, gebaseerd op de verschillende elementen van de Methode Respo International (MRI) en uitgewerkt voor de verschillende doelgroepen. Tenslotte moest met deze questionnaires het concrete proces van Monitoring en Evaluatie worden vorm gegeven. Kortom: het gehele proces bestond uit een drietrapsraket: (1) het ontwikkelen van de methode, (2) het ontwikkelen van de questionnaires en (3) en proces van Monitoring en Evaluatie.

Het ontwikkelen van de Methode Respo International (MRI)

Respo baseert de interventies die zij plant en uitvoert in de diverse projecten op de Methode Respo International (MRI). Bij de start van het onderzoek (oktober 2010) was deze methode nog veelal impliciet dan wel globaal vastgelegd in documenten betreffende de missie en visie van Respo. Centrale begrippen hierin zijn de kernzinnen van Respo: *The Joy Of Movement* en *Nothing About Us Without Us.* De eerste ronde in het onderzoek naar de effecten van Respo was dan ook het (doen laten) expliciteren van deze methode, deze vervolgens beschrijven, overleggen met de diverse Respo betrokkenen en vastleggen. Richtinggevende begrippen in deze methode zijn *Participation (deelnemen), Education (opleiden), Awareness (bewustwording) en Sustainability (duurzaamheid).* Het resultaat van dit expliciteringsproces is afgerond in 2011 en vastgelegd in de notitie *Monitoring & Evaluation t.b.v. projecten van Respo International* (Sietsma, 2011). In deze onderhavige notitie komt de methode samengevat aan de orde. De richtinggevende begrippen worden in deze notitie kort toegelicht. Daar waar nodig wordt verwezen naar de in 2011 verschenen notie.

Het ontwikkelen van de questionnaires

In samenhang met de Methode Respo International (MRI) en de richtinggevende begrippen zijn een zevental (Engelstalige) questionnaires ontwikkeld. Deze questionnaires (vragenlijsten resp. onderzoeksinstrumenten) zijn ontwikkeld en gepubliceerd in 2011 (Sietsma en Singerling, 2011). Deze questionnaires zijn vervolgens in afstemming met het management van Respo uitgezet bij de verschillende veldwerkers van Respo. De globale inhoud van deze questionnaires komt in deze onderhavige notitie aan de orde en daar waar nodig wordt verwezen naar de notitie van Sietsma en Singerling (2011).

Het proces van Monitoring en Evaluatie

De beschrijving van het proces van Monitoring en Evaluatie is in wezen het hoofdbestandsdeel van de notitie. In deze notitie zal beschreven worden wat de effecten, het rendement van de interventies van Respo in haar projecten is. Als ondezoekscontext is gekozen voor de projecten van Respo in het kader van 'Sportcoalities aan de Slag' (2009-2011). In hoofdstuk 3 worden deze projecten kort beschreven.

Het proces van M&E is in feite ook een drietrapsraket: ten eerste wordt met behulp van de 7 questionnaires de resultaten, het rendement beschreven van de inspanningen van Respo in het kader van 'Sportcoalities aan de Slag'. Daarnaast worden de onderzoeksinstrumenten (questionnaires) zelf object van onderzoek. Zijn deze instrumenten in voldoende mate betrouwbaar en valide? Tenslotte is ook de Methode Respo International (MRI) object van onderzoek. Kan Respo als organisatie de toegezegde implicaties van haar inspanningen reëel gesproken waar maken?

Schematisch overzicht van het onderzoek :

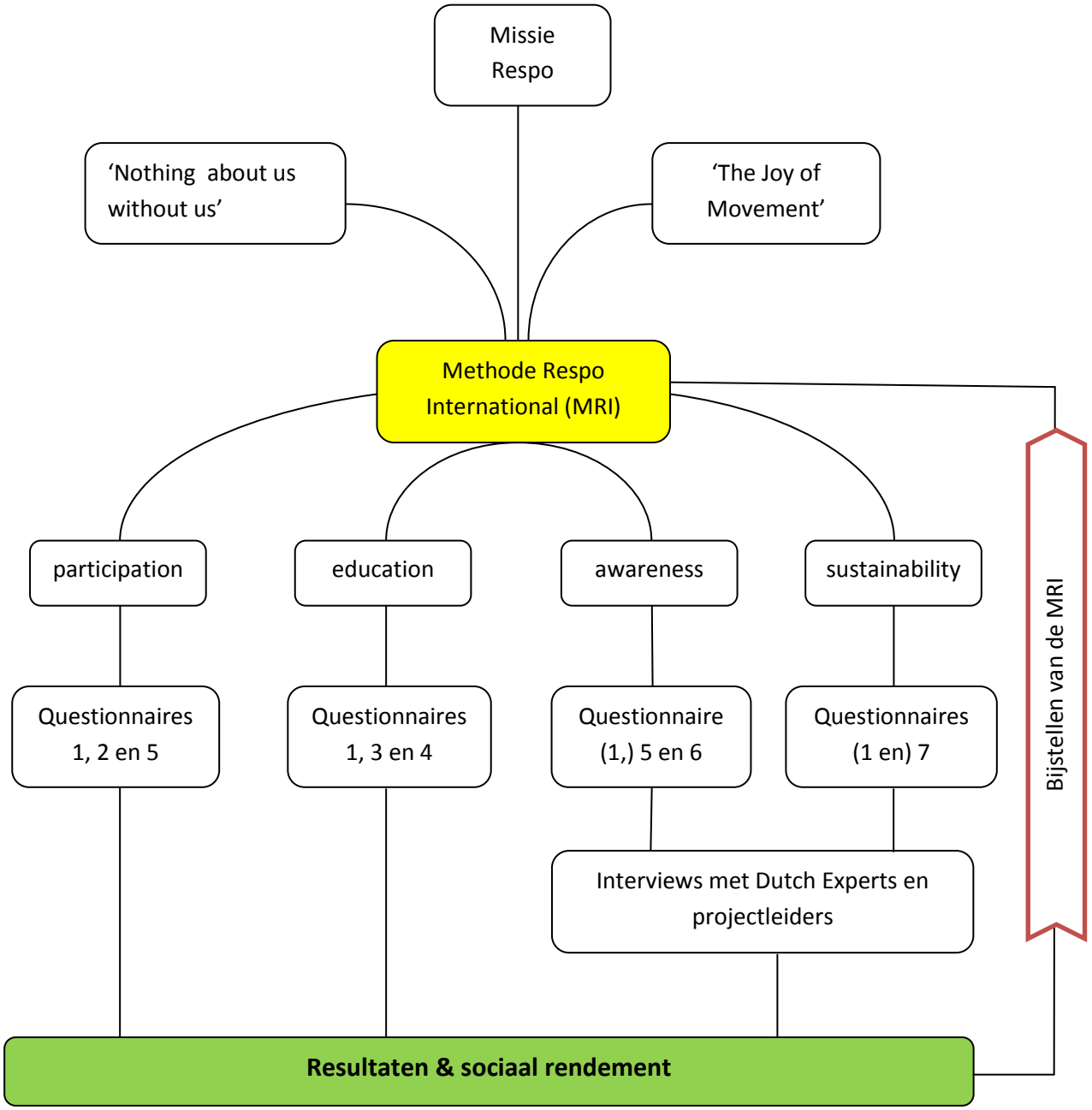

2. Respo International en Sportcoalities aan de Slag

2.1. Respo International

Respo International (zie www.respo.org) is een organisatie die zich richt op de ontwikkeling en uitvoering van beweeg- en sportprogramma's voor mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. Met deze projecten heeft Respo International als doel de persoonlijke en maatschappelijke positie van mensen met een handicap in ontwikkelingslanden te versterken. Respo International doet dit door mensen met een handicap in aanraking te brengen met het plezier van bewegen en tevens door (deze) mensen op te leiden tot specialisten op het gebied van bewegen en sport voor mensen met een handicap.

De stichting Respo International is een doorstart van de stichting Respo DS/DI en in 2005 opgericht door Hogeschool Windesheim uit Zwolle. Op deze wijze kan de hogeschool door haar betrokkenheid bij Respo International interessante projectplekken ontwikkelen voor Nederlandse studenten, docenten en professionals op het vlak van sport en handicap.

Missie

De missie van Respo International: de persoonlijke en maatschappelijke positie van mensen met een handicap versterken door middel van bewegen en sport. Respo International gelooft in de kracht van bewegen! Met het ontwikkelen en organiseren van beweeg- en sportprogramma's brengt Respo International veel mensen met een handicap in aanraking met het plezier van bewegen. De slogan 'The Joy of Movement' duidt op plezier dat bewegen geeft. Dat is nuttig en belangrijk, maar in beweging komen is ook noodzaak: het geeft mensen met een handicap de aanzet tot bewegingsvrijheid, onafhankelijkheid, zelfstandigheid, autonomie en contact met de maatschappij. Respo International werkt vanuit de visie dat niet 'over' maar 'door' en 'met' mensen met een handicap aanbod moet worden ontwikkeld. Dit sluit aan bij de slogan 'Nothing About Us Without us', wat ingaat op de mensenrechten. Daarom worden ook mensen met een handicap betrokken bij de projecten en tevens opgeleid tot trainer in beweeg- en sportactiviteiten. Hiermee wordt niet alleen toegewerkt naar persoonlijke empowerment maar ook economische en sociale empowerment.

Visie

De visie van Respo International: gelijke maatschappelijke kansen voor mensen met- en zonder handicap in ontwikkelingslanden. Wereldwijd leven ruim 650 miljoen mensen met een handicap. De grootste populatie daarvan leeft in minder ontwikkelde landen (ruim 80%). Mensen met een handicap worden geconfronteerd met slechte leefomstandigheden en geringe acceptatie. Gebrek aan werkgelegenheid is voor mensen met een handicap een oorzaak voor een gemarginaliseerd bestaan met vaak extreme armoede. Moeilijk of geen toegang hebben tot onderwijs is één van de oorzaken. Een andere bepalende factor is de attitude ten aanzien van mensen met een handicap die uitsluiting op diverse leefgebieden, waaronder sport en bewegen, eerder regel dan uitzondering maakt. Het verbeteren van de positie van mensen met een handicap en het vergroten van hun empowerment en autonomie is het uitgangspunt in de projecten van Respo International. Respo International levert hieraan een bijdrage door bewegen en sport als middel in te zetten.

2.2. Sportcoalities aan de slag

Inleiding

Onder de noemer 'Sportcoalities aan de Slag' (2009-2011) heeft NOC*NSF in 10 geselecteerde landen programma's geformuleerd, waarin de inzet van Nederlandse (sport)organisaties optimaal en duurzaam benut konden worden voor ontwikkeling.

Het *doel* van 'Sportcoalities aan de slag' is de positie van groepen jongeren, meisjes en vrouwen en mensen met een handicap in 10 geselecteerde landen aantoonbaar te verbeteren (mede) als gevolg van het inzetten van Nederlandse sportkennis.

Bij het programma 'Sportcoalities aan de slag' worden de volgende algemene *uitgangspunten* gehanteerd (zie: www.nocnsf.nl/ontwikkelingssamenwerking):

- het gaat om ontwikkelingssamenwerking, en in die context kan sport een bijdrage leveren (aan ontwikkelingsdoelen);
- het gaat om prioriteitslanden en -doelgroepen:
    - landen: Zuid Afrika, Suriname, Kenia, Burkina Faso, Zambia, Mozambique, Senegal, Bhutan, Indonesië, Guatemala.
    - doelgroepen: jongeren, meisjes en vrouwen, gehandicapten (het programma 'Sportcoalities aan de slag' als geheel dient alle doelgroepen te dekken).
- het gaat om specifieke thema's: gezondheid, onderwijs en emancipatie/participatie
- het werkterrein heeft behoefte aan meer bundeling van krachten en samenwerking, en dat vraagt om:
    - een programmatische aanpak (samenhangend, vraaggericht en op basis van ownership), gebaseerd op een context analyse (bestaande uit probleemanalyse, institutionele analyse, analyse van beschikbare capaciteit en competenties).
    - complementaire actoren.
    - afstemming tussen inzet via Nederlandse (sport en sport & os) organisaties en overige OS organisaties en de inzet via Ambassades, die vooral gericht zal zijn op ondersteuning van lokale partners.
- het gaat om duurzame resultaten en dat vereist:
    - een programma dat per land een 'zinvolle katalysator' is voor ontwikkeling (op een bepaald thema en/of in een bepaalde regio).
    - een programma dat per land resultaten kan boeken binnen vier jaar en/of een basis legt voor verdere ontwikkeling na vier jaar.
    - een programma dat per land inhoudelijk en/of organisatorische accentverschuivingen kent ten opzichte van de huidige (Nederlandse) inzet in het land, dat wil zeggen moet leiden tot nieuwe interventies en/of kwaliteitsverbetering.
    - inzet die aansluit bij activiteiten van lokale organisaties (lokaal leiderschap en participatie).
    - inzet die aansluit bij lokaal beleid.
- het gaat om deskundigheidsbevordering (leren) en kwaliteitsverbetering van het werkterrein, dit betekent dat het benoemen van proces- en leerdoelen, in de vorm van ijkpunten of een M&E structuur, een vast onderdeel is van de programma's.
- het programma 'Sportcoalities aan de slag' als geheel streeft naar diversiteit in uitvoerders en coördinatoren.

Per land heeft NOC*NSF een Nederlandse hoofduitvoerder geadviseerd subsidie aan te vragen bij VWS. Vanuit NOC*NSF is Respo International geadviseerd als hoofduitvoerder op te treden voor de projectlanden Zuid-Afrika en Indonesië. Respo International heeft vervolgens subsidie aangevraagd (zie voor nadere bijzonderheden Subsidieaanvraag Respo International, 2009).

Respo International heeft in beide landen inventarisatiebezoeken gebracht en heeft vervolgens in aansluiting op de algemene doelen van het project specifieke land-doelen geformuleerd.

Programmadoelstelling Respo

Het doel van het programma is het versterken van de positie van mensen met een handicap door de inzet van sport en bewegingsactiviteiten. Dit wordt nagestreefd door de volgende concrete doelstellingen:

1. Toegenomen participatie van mensen met een handicap in sport- en recreatieve activiteiten.
2. Versterkte lokale en duurzame gehandicaptensportstructuur t.b.v. sociale en community ontwikkeling vanuit principe 'Nothing about us, without us'.
3. Toegenomen bewustwording, met name onder de niet-gehandicapte personen, en een afname van stigmatisering en discriminatie van gehandicapten.
4. Toegenomen leiderschap vaardigheden van gehandicapte jongeren via de sport.
5. Toegenomen draagvlak voor sport als een middel voor emancipatie, integratie en empowerment van mensen met een handicap onder beleidsmakers, dienstverleners, sportacademies en –clubs, ontwikkelingssamenwerkingorganisaties, mensen met een handicap zelf en hun organisaties (DPO's (disabled p).

Uitgangspunten Respo projecten

Uitgangspunt voor de programma-activiteiten:

1. Emancipatie (Nothing About us, without us); In de coördinatie en uitvoering van de programma-activiteiten worden gehandicaptenorganisaties actief betrokken.
2. Participatie; het programma richt zich op mensen met een handicap, die nog niet (kunnen) participeren in de sportprogramma's.
3. Educatie: het opleiden van sportleiders en het verankeren van deze programma's in gecertificeerde opleidingsprogramma's en onderwijsprogramma's.
4. Capaciteitsopbouw; De programma-aanpak is gericht op activiteiten die structureel kunnen worden voortgezet.

Na inventarisatie bezoeken zijn met de lokale partners in beide landen deelprojecten en daarbij behorende doelen geformuleerd. Deze zijn vervolgens nader geconcretiseerd in de Subsidieaanvraag Respo 2009.

Deelnemende landen

Zuid-Afrika

In twee lokale communities, waar nog geen sportprogramma voor mensen met een handicap ontwikkeld was, is een duurzaam sportprogramma opgezet voor mensen met een handicap.

Locaties Western Cape Province (Kaapstad), **Mitchell's Plain, Khayelitsha, Ravensmead (R) en Atlantis (A).**

Locatie Limpopo Province en Mpumalanga Province (Johannesburg), **Township Elandsdoorn (E)**

Partners Zuid-Afrika

Instellingen gezondheidszorg:

- Ndlovu Care Group (locale coördinator Elandsdoorn, Limpopo)
  Western Cape Rehabilitation Center (WCRC), Mitchell's Plain

Organisaties Sport:

- DPSA (Disabled People South Africa)
- Orion Organisation, Atlantis
- Greater Bulls Disabled Sportsclub, Mitchell's Plain
- Khayelitsha Sport Organisation for Disabled (KSOD)
- League of Friends of the Blind (LOFOB)
- Wheelchair Tennis South Africa (WTSA)

Overheid

- Sport & Recreation, City of Cape Town Ravensmead Disability Forum

Opleidingen en onderzoeksinstellingen

- University of Stellenbosch

Indonesië

Respo International is aangewezen als hoofdaannemer van het programma in Indonesië. In het programma van Indonesië hebben we twee Nederlandse organisaties gevraagd als onderaannemer voor de invulling van het 'Trainingsprogramma voetbal' (KNVB) en het programma 'Sportontwikkeling op de Molukken (NSA). Het programma in Indonesië kent 3 deelprojecten, te weten:

1. Sportsamenwerking op Java (Respo International)
2. Traingingsprogramma Voetbal (KNVB)
3. Sportontwikkeling op de Molukken (Nederlandse Sportalliantie)

Met de lokale universiteit, het UPI (Universitas Pendidikan Indonesia, Bandung, Java), afdeling FPOK (sportacademie) is er een samenwerkingsverband gesloten. Deze faculteit wil met hulp van Respo International en de Hogeschool Windesheim (Zwolle) een curriculum APA (Adapted Psysical Activities) als duurzaam onderdeel binnen haar curriculum ontwikkelen

Daarnaast zijn er met betrokkenheid van de UPI acht scholen voor speciaal onderwijs geselecteerd, die structureel worden voorzien van Nederlandse projectmedewerkers (studenten en afgestudeerden van de Calo). Deze projectmedewerkers gaan beweeg- en sportprogramma's aanbieden en lokale gymleerkrachten coachen op welke wijze dit het beste gerealiseerd kan worden.

3. De Methode Respo International

3.1. Inleiding

Het object van het onderhavige onderzoek is de Methode Respo International (MRI), met als kernvraag: werkt deze methode? Echter, de MRI was voor 2010 niet expliciet uitgeschreven. Veel van de kennis was impliciet aanwezig in de hoofden van de diverse Respo medewerkers. Bij de start van het onderzoek was het dus zaak dat er eerst een methode zou worden beschreven, die vervolgens zou worden gevalideerd door Respo betrokkenen. Deze methode is in fasen uiteindelijk afgerond in 2011 (Sietsma, 2011).

Het uitgangspunt voor de methode is de missie van Respo International. Samengevat luidt de missie dat Respo International de ontwikkeling van duurzame beweeg- en sportprogramma's voor mensen met een handicap in ontwikkelingslanden vorm en inhoud wil geven. Twee aspecten vallen op in deze missiebeschrijving: 'duurzaam' en 'bewegen'. Met andere woorden: het gaat er niet alleen om de mensen met een handicap kansen op deelname aan aangepaste sportactiviteiten te bieden, maar ook tevens dat dit ontwikkelingsproces een duurzaam karakter krijgt. Daarmee staat het inzetten van de middelen van Respo in het kader van processen als armoedebestrijding, toename van awareness en capacity building (Gowricharn, 2010; Sietsma, 2011). In de term empowerment komen de verschillende begrippen samen. Empowerment is het mobiliseren van de kracht van mensen om hun eigen leven positief te veranderen. Empowerment zorgt ervoor dat mensen leren en actief zijn om hun eigen doelen te bereiken. Het werken aan empowerment verhoogt het bewustzijn en laat mensen specifieke kennis en vaardigheden opdoen zodat ze hun eigen leven in handen nemen.

Empowerment is een containerbegrip en impliceert dat mensen greep krijgen op hun (sociaal-maatschappelijke-economische) situatie en pogen hun leven zelf ter hand te nemen (Van Regenmortel, 2002). De mate waarin empowerment in een samenleving is gerealiseerd is moeilijk vast te stellen. Gek genoeg kun je makkelijker zien indien er een tekort aan empowerment is bij bepaalde groepen, bijvoorbeeld mensen met een handicap. Maar moeilijker wanneer er voldaan is aan een zekere standaard van empowerment (Van Regenmortel, 2002). Empowerment is dan ook een open-eind begrip, altijd in ontwikkeling. En een dergelijk open eind begrip is moeilijk te kwantificeren.

Naast de missie spelen nog twee begrippen een centrale rol bij de ontwikkeling van de MRI. Respo wil haar middelen inzetten vanuit twee perspectieven. Het eerste perspectief is te karakteriseren met de slogan: *Nothing About Us Without Us*. Bij Respo gaat het niet louter en alleen om bewegen, maar om met mensen met een handicap hun kansen op ontwikkelingsmogelijkheden te verkennen en vorm te geven in het domein van Bewegen en Sport. Het tweede perspectief is te karakteriseren met de slogan *The Joy of Movement*. Bewegen kan plezier geven en kan daarmee een start zijn voor de ontwikkeling van empowerment van mensen met een handicap.

3.2. Vier strategieën

Om dit proces van empowerment concreet te maken heeft Respo gekozen om vier beïnvloedingsstrategieën te ontwikkelen: *participation, education, awareness en sustainability* (Sietsma, 2011)

1. *Participation* betreft de mate van deelnemen van de betreffende doelgroep, de mensen met een handicap. Deze mensen kunnen (speciale) scholen bezoeken, verblijven in instituten dan wel (in geval van volwassenen) wonen in hun sociale systeem (gezin, familie). In de meeste ontwikkelingslanden bestaat er geen infrastructuur en gestructureerd aanbod van sport en bewegingsactiviteiten aan mensen met een

handicap. Veelal ontbreekt de kennis daartoe. Er zijn onder invloed van de Olympische beweging soms nog wel initiatieven op het terrein van de topsport voor mensen met een handicap, maar het terrein van de breedtesport is veelal een braakliggend gebied. Op dat terrein wil Respo International haar aandacht richten (zie voor missie en doelen Respo ook Sietsma, 2011, hoofdstuk 2)

2. *Education:* betreft het vergroten van de educatiemogelijkheden, juist ook voor mensen met een handicap, op het terrein van (aangepast) sport en bewegen. Onderwijs wordt gezien als HET wapen tegen armoede, zoals ook duidelijk wordt in de millenniumdoelen . De Millennium Ontwikkelingsdoelen (Millennium Development Goals) zijn 8 concrete en meetbare doelstellingen om de wereldwijde armoede te bestrijden. In 2000 hebben 189 landen de Millenniumverklaring ondertekend. De Millenniumdoelen moeten in 2015 zijn gehaald. Voor mensen met een handicap is education van groot belang. In 1990 ging in ontwikkelingslanden 80% van de kinderen naar de basisschool, nu 90%. Voor kinderen met een handicap gaat dit percentage niet op. Van hen volgt nog geen 10% basisonderwijs. De rest heeft geen toegang tot school, kan het gebouw niet in, of wordt botweg geweigerd. Of is gefrustreerd afgehaakt, omdat de school niet voorzag in hun specifieke behoeften . Door inventies op het gebied van Education wil Respo twee vliegen in één klap slaan. Enerzijds om daarmee een kwaliteitsverbetering van deze activiteiten te realiseren en om borging/duurzaamheid van deze kwaliteitsverbetering vorm en inhoud te geven (onderwijs is de katalysator voor de ontwikkeling van de samenleving). Anderzijds om mensen met een handicap expliciet de ontwikkelingskans te bieden zich te scholen in het aanbieden van sport- en bewegingsactiviteiten aan mensen met een handicap. Deze laatste vorm is SPAT (Sport en Physical Activity Training) genoemd. “SPAT is een tweejarige opleiding tot trainer APA (Adapted Physical Activities) voor deelnemers met een (auditieve dan wel fysieke) aandoening, die geen/weinig scholing gevolgd en baan hebben, maar wel fascinatie om sporttrainer APA te worden. Zij dienen full time beschikbaar te zijn. Gedurende de opleiding ontvangen ze (indien het land geen studietoelage en/of uitkeringsstelsel kent) een beurs. Respo verzorgt de werkervaringsplaatsen. De groep is samengesteld op basis van de genderbalans (gelijke verdeling mannen en vrouwen). Het docententeam moet deels bestaan uit experts met een handicap. Er vindt doorlopend onderzoek plaats naar het proces en het rendement van de opleiding.

Deze twee strategieën hangen samen en beïnvloeden elkaar in het proces van empowerment (Sietsma, 2011). Door het bewust en planmatig inzetten van de strategieën participation en education wordt verondersteld dat het proces van empowerment op gang wordt gebracht. Deelaspecten van het begrip empowerment zijn sustainability (duurzaamheid) en awareness (bewustwording). Hierbij draait het om de sociaal-maatschappelijk maar ook de individuele effecten van de strategieën participation en education. Participation en education moeten een zekere mate van beweging in de processen duurzaamheid en bewustwording op gang brengen.

3. *Awareness:* Bij awareness staat centraal in welke mate het maatschappelijke en individuele bewustzijn (awareness) aangaande ontwikkelingsmogelijkheden voor en van mensen met een beperking is toegenomen als gevolg van de Respo projecten. De vooronderstelling is dat het bewustzijn toeneemt mede als gevolg van participation en education. Mensen met een handicap krijgen sport- en bewegingsactiviteiten op maat aangeboden. Daardoor wordt zichtbaar (awareness) dat mensen met een handicap wel degelijk tot iets in staat zijn, tot ‘the joy of movement’. Dit proces van bewustzijnsvergroting werkt als een proces van concentrische cirkels die ontstaan als gevolg van een steen die in de vijver plonst, cirkels van onderscheidbare vormen van bewustzijn, min of meer lopend van micro (individueel) naar macroniveau (maatschappelijk):

- de individuele bewustwording,
- de systemische bewustwording (familie, sociale verband),
- de institutionele bewustwording (verblijfsinstituut, school etc),
- de maatschappelijke bewustwording (samenleving, overheid, media, politiek).

4. *Sustainability:* Tenslotte de duurzaamheid, sustainability. Daarbij draait het om de vraag op welke wijze het projectwerk dat Respo is gestart, een zekere mate van duurzaamheid op gang heeft gebracht, hoe het één en ander zal worden gecontinueerd nadat de Respo projecten zijn gestopt. Sustainability ontstaat niet pas aan het eind, als het resultaat van een zaaiproces. Al direct bij de start zoekt Respo naar geschikte partners die samen met Respo de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en verduurzaming van sport voor mensen met een handicap ter hand wil nemen. Dat kunnen instituten, organisaties, sportverengingen of scholen zijn. Deze lokale partners moeten zich herkennen in de missie en doelen van Respo. Met het vinden van deze lokale partners wordt er een lokaal sportnetwerk ontwikkeld dat de basis kan zijn voor de sport- en opleidingsactiviteiten. In het creëren van dit netwerk wordt de eerste basis gelegd voor de sustainability (duurzaamheid, de mate waarin de activiteiten blijven bestaan na de afronding van de projecten). Aan deze partners wordt uiteindelijk het estafettestokje doorgegeven als Respo stopt met de concrete ondersteuning van de projecten.
   Duurzaamheid (sustainability) is dat de Respo programma's en toegenomen deelnamemogelijkheden blijven bestaan, ook na afronding van het project en de daadwerkelijke betrokkenheid van Respo.
   Bewustwording (awareness) is het proces van het zien, het bewustworden van ontwikkelingskansen voor mensen met een handicap bij deelnemers, begeleiders en personen uit hun directe omgeving, maar ook door maatschappelijk organisaties en de media. Sport kan daarbij werken als een maatschappelijke hefboom.

Het is te simpel te spreken van een directe samenhang (mono-causaal oorzakelijk verband)tussen enerzijds de processen participation en education en anderzijds processen sustainability en awareness. Het is niet zo dat door het implementeren van processen van participation en education als vanzelf en direct waarneembaar ook de processen sustainability en awareness op gang komen. Maar aan de andere kant lijkt er wel een multi-causaal verband te zijn. In het geheel van maatschappelijke processen is er sprake van een wederzijdse beïnvloeding. De processen van participation en education laten zich relatief eenvoudig kwantificeren, uitdrukken in getallen (hoeveel mensen hebben deelgenomen? Hoeveel cursussen zijn er gegeven? Wat was de oopkomst?) . Dat is minder voor de hand liggend bij de processen sustainability en awareness. Om deze processen in kaart te brengen dient er meer kwalitatief onderzoek te worden verricht (bijv. interviews met de deelnemers en hun betrokkenen, met de locale partners, onderzoek naar berichtgevingen in de media, etc).

De Respo International Methode impliceert het inzetten van de vier beschreven strategieën, participation, education, sustainability en awareness. Daarbij zijn participation en education de direct in te zetten interventie strategieën. Deze behoren ook tot het kerndomein van Respo: het ontwikkelen en aanbieden van sport- en beweegprogramma's, mensen met een handicap nadrukkelijk uitnodigen deel te nemen en de mensen (al dan niet met een handicap) scholingskansen bieden in het ontwikkelen van de programma's. Maar aangezien dit gehele proces plaats vind met en voor mensen met een handicap hebben deze twee interventiestrategieën ook effect op de de empowerment zoals weergegeven in de begrippen sustainability en awareness

4. Onderzoeksopzet

4.1. Onderzoeksdoelstelling: de relevantie van het onderzoek

Maatschappelijke relevantie

Onder de noemer 'Sportcoalities aan de Slag' (2009-2011) heeft NOC*NSF in 10 geselecteerde landen programma's geformuleerd, waarin de inzet van Nederlandse (sport)organisaties optimaal en duurzaam benut konden worden voor ontwikkeling. Per land heeft NOC*NSF een Nederlandse hoofduitvoerder geadviseerd subsidie aan te vragen bij VWS. Vanuit NOC*NSF is Respo International geadviseerd als hoofduitvoerder op te treden voor de projectlanden Zuid-Afrika en Indonesië. Respo International heeft vervolgens subsidie aangevraagd (zie voor nadere bijzonderheden Subsidieaanvraag Respo International, 2009).

Het doel van 'Sportcoalities aan de slag' is de positie van groepen jongeren, meisjes en vrouwen en mensen met een handicap in 10 geselecteerde landen aantoonbaar te verbeteren (mede) als gevolg van het inzetten van Nederlandse sportkennis (zie ook hoofdstuk 3 van deze notitie).

Het is van maatschappelijke waarde om te weten wat effecten van ontwikkelingsprojecten zijn, of het doel van het totale project wordt gerealiseerd. Zoals aangegeven wordt de Respo projecten gesubsidieerd door het VWS. Dergelijke subsidies dragen van de ontvanger een bijzondere verantwoordelijkheid het ontvangen (belasting)geld zorgvuldig en verantwoord te besteden. De algemene doelstelling van het onderzoek is een beeld en verantwoording geven aan het VWS over de aanpak van Respo International en de effecten die dit heeft gehad in Indonesië en Zuid-Afrika. Het Onderzoek stond daarmee in het kader van verantwoording afleggen aan de subsidieverlener, resp. de overheid.

Daarmee was impliciet gekozen voor een Monitor en Evaluatie onderzoek volgens het model van een Resultaatgericht Monitoring en Evaluatie (Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007). Dit is een model dat de nadruk legt op doelgerichtheid en op het monitoren en evalueren van het behalen van doelstellingen. In geval van het Respo onderzoek in het kader van Sportcoalities aan de Slag werd gewerkt met vooraf bepaalde (kwantitatieve) prestatie indicatoren die waren vastgelegd in de subsidieaanvraag notitie om voortgang en resultaten te meten in het licht van de doelen van het project of programma. Het accent lag daarbij op de output (wat is gerealiseerd?), in mindere mate op de outcome (wat is het effect van de output) en de impact (wat zijn de uiteindelijke resultaten; wat voegt de interventie toe).

Ik schrijf 'impliciet gekozen'. Op het moment van starten van het onderzoeksproject stond het geheel ook in het licht van verantwoording afleggen aan de subisieverstrekkers (VWS). In het hoofdstuk Conclusies, Discussie en Aanbevelingen (hoofdstuk 6) wordt op deze keuze nader teruggekomen.

Theoretische relevantie

Verder heeft het onderzoek ook een theoretische waarde. Het is bij de evaluatie van ontwikkelingsprojecten altijd complex aan te geven of de inzet van de middelen efficiënt en effectief zijn geweest. Veel ontwikkelingsorganisaties kampen met vergelijkbare evaluatieproblemen. Daarmee ontstaat er een theoretisch vraagstuk met twee samenhangende factoren: wat is een bruikbare onderzoeksmethode voor

monitoring en evaluatie (1)? Naast een verheldering wat betreft de onderzoeksmethode ontstaat en ook een beter beeld van de Methode van Respo International (MRI) (zie hoofdstuk 4). Is de organisatie van Respo International in staat de door haar ontwikkelde methode effectief en efficiënt in te zetten (2)?

4.2. Onderzoekscontext: Zuid-Afrika

Respo International was betrokken bij verschillende projecten in het kader van 'Sportcoalities aan de Slag. Uiteindelijk is gekozen niet alle data van de verschillende projecten in Indonesië (twee projecten) en Zuid-Afrika mee te nemen in het onderzoek. Na overleg met het management van Respo is besloten alleen de data van Zuid-Afrika te gebruiken bij het onderzoek. De data van Indonesië zijn wel verzameld, maar niet benut. Dit besluit was gebaseerd op te verwachten tijdproblemen; bovendien waren de data van de projecten in Indonesië in vergelijking met die van Zuid-Afrika beperkt aangeleverd (zie bijlagen voor een overzicht van het inleveren van de questionnaires). Bovendien werd verwacht dat de onderzoeksvraagstelling in voldoende mate zou worden gerealiseerd met het verzamelen en interpreteren van de data van Zuid-Afrika. Daarnaast is de onderzoeker tweemaal in Zuid-Afrika geweest en kan hij daardoor de verzamelde data makkelijke plaatsen. Indien er voldoende tijd was kon er nog gekeken worden naar de resultaten in Indonesië.

4.3. Onderzoeksvraagstelling: wat gaan er onderzocht worden?

Zoals beschreven is de methode van Respo International gebaseerd op een viertal samenhangende strategieën: participation, education, awareness en sustainability, de PEAS-strategieën (Sietsma, 2011). De achterliggende opvatting is dat deze vier PEAS-strategieën dekkend zijn voor de activiteiten van Respo in Zuid-Afrika (en andere landen).

1. *Participation*: Het vergroten van de participatiemogelijkheden van mensen met een handicap aan (aangepaste) sport- en bewegingsactiviteiten.
   Enkele deelvragen:

   - Is er gedurende de projectperiode een stabiliteit, een toename of een afname geweest in de mate van deelnemen aan sport- en bewegingsprogramma's door mensen met een handicap?
   - Wat valt er te zeggen over de mate van tevredenheid van deze doelgroep?
   - Wat valt er te zeggen over de groepsspecifieke kenmerken (type handicap, leeftijd, etc.)

   Voor meer deelvragen wordt verwezen naar Sietsma (2011, vanaf pg 20) en de bijlage van dezer notitie. Deze deelvragen zijn sturend geweest voor het samenstellen van de questionnaires 1, 2 en 5 (Sietsma, 2011 vanaf pg. 39)

2. *Education*: Het vergroten van de educatiemogelijkheden, juist ook voor mensen met een handicap, op het terrein van (aangepast) sport en bewegen. Enerzijds om daarmee een kwaliteitsverbetering van deze activiteiten te realiseren en anderzijds om borging/duurzaamheid van deze kwaliteitsverbetering vorm en inhoud te geven.
   Enkele deelvragen:

   - Is er een structureel onderwijs aanbod op maat van de lokale ontvanger?
   - Is er een toename van kennis en deskundigheid op het terrein van sport- en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap?

- Is deze toename in kennis en deskundigheid institutioneel gebonden (onderdeel van lokale opleidingscurricula)?
- Zijn er ook mensen met een handicap expliciet getraind om een sportaanbieder te worden?

Voor meer deelvragen wordt verwezen naar Sietsma (2011, vanaf pg 20) en de bijlage. Deze deelvragen zijn sturend geweest voor het samenstellen van de questionnaires 1, 2 en 5 (Sietsma, vanaf pg. 39).

3. *Awareness:* Het vergroten van bewustzijn van eigen positie of van positie van mensen met een handicap in het algemeen. En de mogelijkheden die sport en bewegen bieden om dit te verbeteren.
   Enkele deelvragen (open, half-gestructureerde interviews):

   - wat je op de hoogte van de mogelijkheden van sport en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap?
   - Kunnen dergelijke activiteiten betekenisvol zijn in uw 'community'?

4. *Sustainability*: Het vormgeven van de duurzaamheid van de effecten van de projecten, deze verankeren in het lokale veld, bijvoorbeeld door toevoeging hiervan aan het bestaande curriculum van lokale opleidingsinstellingen. Daarbij draait het om de vraag op welke wijze het projectwerk dat Respo is gestart, een zekere mate van duurzaamheid op gang heeft gebracht, hoe het één en ander zal worden gecontinueerd nadat de Respo projecten zijn gestopt.
   Enkele deelvragen (open, half-gestructureerde interviews):

   - Op welke wijze worden de in gang gezette activiteiten (participation, education) voortgezet?
   - Welke organisaties nemen de verantwoordelijkheid voor deze voortzetting?
   - Welke mogelijkheden en bedreigingen worden door de lokale partners onderkend?

4.4. Onderzoeksmethode

Inleiding

In de aanloop is er veel nagedacht over de gebruiken onderzoeksmethode. Er is contact gezocht met vergelijkbare ontwikkelingsorganisaties, zoals de Vereniging PSO, die als doel heeft uitzendingen van professionals in het kader van ontwikkelingssamenwerking te faciliteren. Daarnaast is er literatuur bestudeerd (o.a. Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007; PSO Handleiding, 2009). Welke methoden op het terrein van 'Planning, Monitoring en Evaluatie van complexe veranderingen' zijn er in gebruik bij de diverse organisaties voor ontwikkelingssamenwerking (zoals Cordaid, Hivos, ICCO, Oxfam Novib en Plan Nederland)? Wat duidelijk is geworden tijdens dit vooronderzoek naar geschikte onderzoeksmethoden, dat er weinig echt betrouwbare en valide methoden zijn als gevolg van de complexiteit van de materie. De strategieën Participation en Education zijn nog wel op enigerlei wijze kwantitatief te benaderen (hoeveel mensen zijn er bereikt met de programma's? hoeveel mensen hebben we scholing ontvangen? Etc). Echter, dat ligt complexer met de begrippen Awareness en Sustainability. Want indien bijvoorbeeld meer mensen met een handicap gaan sporten hoeft daarmee nog niet direct het bewustzijn (in zijn diverse vormen) van hun maatschappelijke mogelijkheden toe te nemen. Uiteindelijk draaien de Respo projecten om het teweeg brengen van veranderingen op het terrein van de empowerment, van Awareness en Sustainability. Niet alleen de mensen met een handicap 'the joy of movement' laten ervaren, niet alleen trainers opleiden en zelfs trainers met een handicap ('nothing about us, without us), maar ook daarmee een bijdrage aan processen van empowerment, van Awareness en Sustainability. Respo legt niet alleen zelf de lat zo hoog, maar ook de subsidieverleners eisen dat projecten een bijdrage leveren aan 'duurzame resultaten' (zie ook hoofdstuk 3 en de

uitgangspunten van het programma 'Sportcoalities aan de slag'). Uiteindelijk is gekozen voor een methoden-mix van kwantitatieve en kwalitatieve methodes (Sietsma, 2011):

- Kwantitatief: Bij deze methode zijn standaard vragenlijsten ontwikkeld, evenals invul- en rapportagelijsten). Hierbij ging het met name om de aantallen, zoals: hoeveel mensen met een handicap zijn er bereikt? De kwantitatieve benadering was met name gebaseerd op de veronderstelling: hoe meer, hoe beter, des te meer grotere impact op de toegenomen empowerment.
- Kwalitatief: in interviews (met behulp van – half gestructureerde - open vragen) inzoomen op de beleving van de mensen, op hun verhalen, op hun eerste en latere ervaringen, op hun veranderingen als persoon en in hun sociale context, etc. Dit is de zogenaamde narratieve methode (verhalen), ontleend aan de fenomenologie en tevens toegepast door de PSO. In deze verhalen (bijv interviews) wordt zichtbaar, hoorbaar, voelbaar wat de deelname aan sport- en bewegingsactiviteiten en Education hen heeft gedaan, voor hen heeft betekend.

Questionnaires

Op basis van de vier Respo strategieën (PEAS) zijn er vragenlijsten (questionnaires) geformuleerd (Sietsma, 2011, v.a. pg 34). Deze questionnaires waren Engelstalig aangezien deze moesten worden gebruikt op locatie van de projecten. De enige Nederlandstalige questionnaire was de vragenlijst voor de Nederlandse experts die training en workshops hebben verzorgd op de verschillende locaties. De questionnaires zijn als bijlage toegevoegd. Hieronder staan de verschillende questionnaires kort beschreven.

1. ***Analyze Questionnaire***
   The Analyze Questionnaire focuses on the local situation. This questionnaire has been developed to trace local partners and participants for the 'train-the-trainer' program.

2. ***Observation Questionnaire for the Expert team (only in the Dutch language)***
   The Observation Questionnaire has been developed for the (Dutch) expert team. Questions are instrumental for the report the experts or the leader of the expert team should make about the training program (train-the-trainer) and other activities.

3. ***Questionnaire Participants 'train-the-trainer' (trainers)***
   The Questionnaire Train-the-Trainer has been developed for the participants of that education program, the so-called 'trainers'. This questionnaire is administered at the start-up of the course, at the same time as the weaver. In the questionnaire, data are collected about the participants of the training course 'train the trainer' (name, personal and professional background).

4. ***Observation form for all Sports- and Physical activities***
   Respo International has developed a special form for the trainers (participants of the course) who are about to present activities to persons with a disability (sport days for all, PE at school, etc.). These forms provide Respo International with information regarding the educational process of the trainers as well as regarding the participants.

5. ***Evaluation Questionnaire Participation***
   The Evaluation Questionnaire Participation has been developed to collect information about the participants in the activities. This questionnaire may be used together with form 4 in order to collect extra information. We do realize that this form is too difficult for many participants. This problem must be discussed between the experts and the trainers.

6. ***Awareness Questionnaire Community***
   The Awareness Questionnaire Community has been developed in order to collect qualitative information

about persons in the community. It is to be used as an interview list. The interviews will be conducted by the trainers or the local project coordinator.

7. Sustainability Questionnaire Schools, Organizations and Institutions

In order to collect information about the sustainability of the projects, the questions in this form can be used in (structured) interviews with partners, such as Schools, Organizations and Institutions. The interviews will be conducted by the local project coordinators or the trainers. The decision who will conduct the interviews is made by the local project coordinator.

Routing van de verschillende questionnaires

In overleg met het management van Respo is een routing van de diverse questionnairesbeschreven (zie (Sietsma en Singerling, 2011; p4). In deze routing was een onderscheid gemaakt op drie niveaus: het betreffende formulier (questionnaire 1 t/m7), de persoon die uiteindelijk verantwoordelijk was voor het invullen van het formulier en welke acties gedaan moesten worden om het betreffende formulier op het uiteindelijke ontvangstadres te doen laten terecht komen. Op deze wijze werd geprobeerd de diverse formulieren uiteindelijk op het bureau van de onderzoeker te doen laten terecht komen om daar verder geanalyseerd te worden (zie voor routingschema: bijlage). Met de betrokken personen (management, projectleiders e.a. keypersons) is een moment van briefing belegd waar de questionnaires zijn toegelicht en het belang van het invullen is geëxpliciteerd (urgentiebeleving). Deze routing was van belang aangezien de onderzoeker geen veldonderzoek deed en doorlopend ter plaatse kon zijn. Hij was afhankelijk van de urgentiebeleving en de samenwerking met de diverse betrokkenen. De betrouwbaarheid van het onderzoek was daardoor afhankelijk van de mate van samenwerking met de diverse betrokkenen.

Bij het verwerken van de gegevens bemerkten wij als onderzoekers dat er nog een tekort aan informatie was betreffende de begrippen sustainability en awareness (questionnaires 6 en 7). In overleg met het management van Respo en de projectleiders hebben we besloten open interviews te houden met de verschillende Dutch Experts die de projecten hadden bezocht en daadwerkelijke ondersteund (training, coaching) en met de twee projectleiders. De resultaten van deze interviews zijn verwerkt in de resultaten van de beïnvloedingsstrategieën sustainability en awareness (zie voor de questionnaire 1 t/m7 de bijlage).

Op de volgende pagina is een schema opgenomen op het gehele onderzoeksproces nogmaals in kaart te brengen. Daarin wordt duidelijk dat het onderzoeksproces in het kader heeft gestaan van verantwoording afleggen aan de subsidieverstrekkers, gekoppeld aan de wens van Respo om meer inzicht te krijgen aan het realiseren van de Methode Respo International.

Om het gehele overzicht vast te houden een schema:

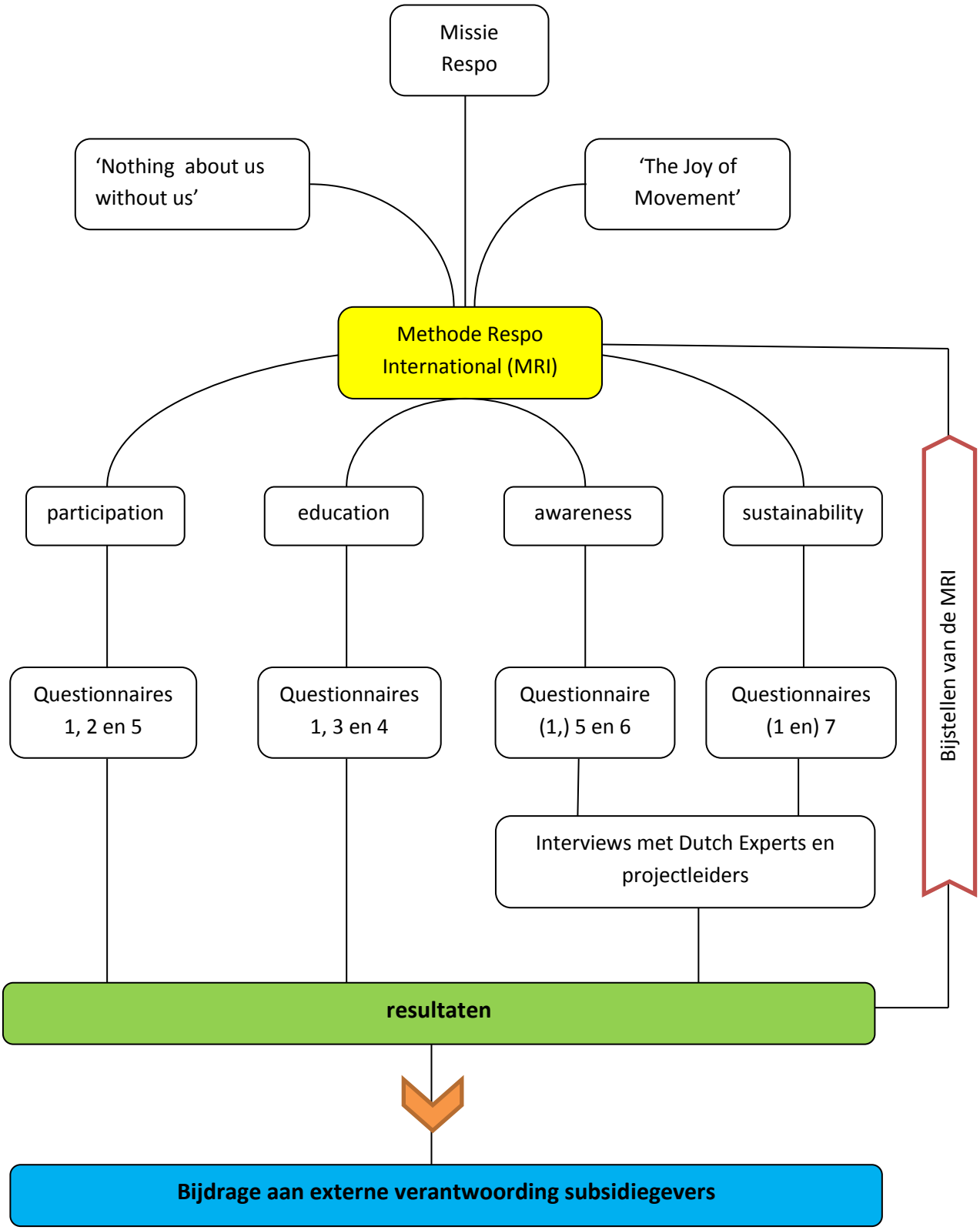

5. Onderzoeksresultaten Methode Respo International

5.1. Inleiding

Zoals beschreven is de methode van Respo International gebaseerd op een viertal samenhangende strategieën: participation, education, awareness en sustainability. De achterliggende opvatting is dat met deze vier strategieën de interventies van Respo in Zuid-Afrika in voldoende mate te zijn beschrijven.

Participation betreft de mate van deelnemen van de betreffende doelgroep, de mensen met een handicap. Deze mensen kunnen (speciale) scholen bezoeken, verblijven in instituten dan wel (in geval van volwassenen) wonen in hun sociale systeem (gezin, familie).

Education betreft het vergroten van de educatiemogelijkheden, juist ook voor mensen met een handicap, op het terrein van (aangepast) sport en bewegen.

Bij *awareness* staat centraal in welke mate het maatschappelijke en individuele bewustzijn (awareness) aangaande ontwikkelingsmogelijkheden voor en van mensen met een beperking is toegenomen als gevolg van de Respo projecten

Tenslotte de duurzaamheid, *sustainability*. Daarbij draait het om de vraag op welke wijze het projectwerk dat Respo is gestart, een zekere mate van duurzaamheid op gang heeft gebracht, hoe het één en ander zal worden gecontinueerd nadat de Respo projecten zijn gestopt.

Het sportaanbod kan onderverdeeld worden in de volgende rubrieken:

1. Activiteiten in het kader van *Show Your Talent*. Dat zijn *grootschalige sportevenementen* waar de mensen kunnen laten zien wat ze kunnen: show your talent! Bij deze evenementen staat de *participation* voorop, maar ze hebben ook een betekenis wat betreft de *awareness*. Het gaat er om dat veel mensen (met name gehandicapten, maar ook niet-gehandicapten) samen deelnemen aan allerlei sport en bewegingsactiviteiten.

2. Activiteiten in het kader van *The Joy of Movement.* Dat zijn *regelmatig* terugkerende sport- en bewegingsactiviteiten, een breed sportaanbod bedoeld voor mensen met een handicap. Zij kunnen aan den lijve ervaren dat bewegen ook leuk is. Bij deze activiteiten staat ook de *participation* voorop, maar ze hebben ook een betekenis wat betreft de *awareness*. Door de continuïteit wordt *The Joy of Movement* vorm gegeven.

De beide activiteitenclusters hebben een samenhang. *Show your Talent* kan een aanzet zijn tot deelname aan de activiteiten van *The Joy of Movement.*

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het effecten van de Methode van Respo International (5.2.). Werkt de Methode Respo International in de verschillende projectlanden? Boekt Respo International resultaten op de terreinen participation, education, awareness en sustainability, de zogenoemde PEAS-strategieën?

5.2. Participation

Inleiding

In twee lokale communities, waar nog geen sportprogramma voor mensen met een handicap ontwikkeld was, is een duurzaam sportprogramma opgezet voor mensen met een handicap (zie ook hoofdstuk 2).

- **Locatie Western Cape Province (Cape Town),** Mitchell's Plain, Khayelitsha, Ravensmead en Atlantis
- **Locatie Limpopo Province en Mpumalanga Province (Johannesburg),** Township Elandsdoorn, Ndlovu Care Group.

Resultaten Participation

Participation **Provincie Western Cape (Cape Town)**

In de provincie Western Cape zijn op zes verschillende locaties projecten georganiseerd. Daarbij is intensief samengewerkt met verschillende lokale organisaties (zie hoofdstuk 3).

Resultaten *Show Your Talent*:

locaties	*Activiteiten Show Your Talent*	*aantal deelnemers*
Mitchells Plain, Hermanus, Ravensmead	sportdagen	650-700
Atlantis, Khayelisha	Social Circus	210
Cape Town	Basketball tournmant	80-100
Cape Town	Tennis tournement	80-100
Totaal		1020-1110

Over de projectperiode hebben er tussen de 1000 en 1100 mensen met een handicap deelgenomen aan deze activiteiten. Aangezien het grootschalige projecten zijn is de administratie beperkt en ontbreken gedetailleerde persoonsgegevens (mannen, vrouwen, etc.). Wel blijkt uit de projectbeschrijvingen en questionnaires dat de opkomst bij alle projecten de inschatting vooraf ruim heeft overtroffen.

Resultaten *The Joy of Movement:*

Locatie: Betreft kleine wijken in **Cape Town**, onderdeel van de cursief vermelde grotere wijken	aantal deelnemers
Atlantis	100
Thusong	79
Oasis	52
Ravensmead	25
Khayelitsha	12
Kwanotha	10
Nonceba	15
totaal	293

Wat hebben we aan deze getallen? We moeten dan een onderscheid maken tussen de *Show Your Talent* en *de The Joy of Movement* activiteiten.

Bij de activiteiten van *Show your Talent* zijn er in de projectplannen aantallen van te verwachten mensen genoemd. Dit was mede nodig voor de organisatie. Indien we deze verwachtingsgetallen vergelijken met de feitelijke getallen zijn de verwachtingen ruimschoots overtroffen. Waar komen de deelnemers op af? Op de fun, de activiteiten, een dagje uit met de school en/of instelling, uit met hun vrienden, maar ook op het gratis verstrekte lunchpakket! Wat zijn mogelijke verhinderingen? De afstand naar de betreffende locatie en het vervoer. Mensen moesten vaak op eigen houtje naar de locatie, of konden meerijden met busjes van de instellingen. Een dure investering. En desondanks een grote opkomst.

Bij de activiteiten van *The Joy of Movement* gaat het over een regelmatig aanbod verzorgd door de trainers-in-opleiding (hierover meer bij het onderdeel *education)*. Deze trainers hadden vanuit de Respo Opleiding tot Trainer (SPAT: Sport and Physical Activity Trainer) een stageverplichting en liepen deze stages in diverse instituten, scholen en bij wijkgebonden activiteiten. Deze activiteiten waren regelmatig, van wekelijks tot eens per veertien dagen. Concreet betekent dat, dat er ongeveer 250-300 mensen met een handicap wekelijks deelnamen aan een activiteitenaanbod. Uitgaande van de gehele projectperiode (20-24 maanden na de opstart) betekent dat, dat in het totaal tussen de 10.000 tot 20.000 (20 maanden * 2 tot 4 per maand * 250 mensen) contactmomenten zijn geweest tussen de trainers en de mensen met een handicap. De opkomsttrouw was relatief hoog: er bleek over de verschillende bijeenkomsten weinig verloop. Dat betekent niet dat steeds dezelfde mensen zijn gekomen, wel dat het aantal mensen dat naar de activiteiten kwam niet inzakte (over de gehele periode een afname van 3 mensen op 293 deelnemers, te verwaarlozen).

Datadetaillering *The Joy of Movement*

Van de resultaten van de activiteiten in het kader van *The Joy of Movement* hebben we een detaillering wat betreft de deelname van mannen, vrouwen, wel/geen handicap en leeftijd. Wat betreft een detaillering van de etnische achtergrond (zwart, kleurling, blank), een vraag die wij hadden opgenomen om een beeld te

krijgen of sport en gehandicapten iets te maken heeft met het verschijnsel etniciteit, hebben we weinig gegevens boven water gekregen. De invuller sloeg deze vraag gewoon over.

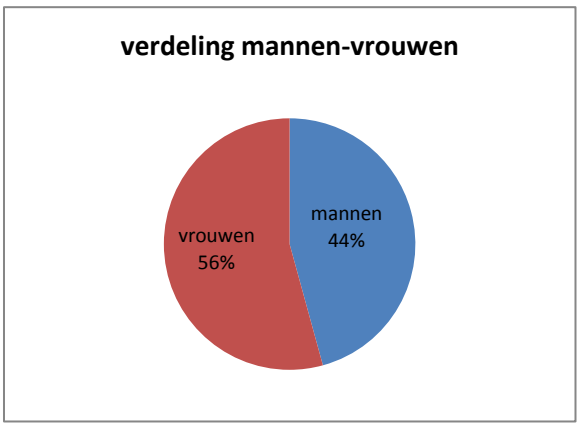

Opmerkingen verdeling vrouwen-mannen

Een bijna gelijke verdeling, 12% meer vrouwen. Een van de doelstellingen van 'Sportcoalities aan de slag' (zie hoofdstuk 3) is de expliciete aandacht die aan de deelname van vrouwen aan der sportprojecten dient te worden besteed.

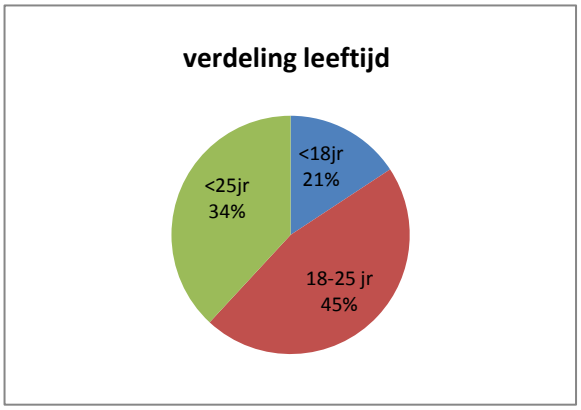

Opmerkingen verdeling leeftijd

Niet alleen kinderen (jonger dan 18 jaar, onderwijs) nemen deel aan de activiteiten, maar met name de groep van 18-25 jaar is goed vertegenwoordigd. Samen met de volwassenen vormen zij een stevige meerderheid van bijna 80%. Deze mensen verblijven thuis dan wel in een instelling.

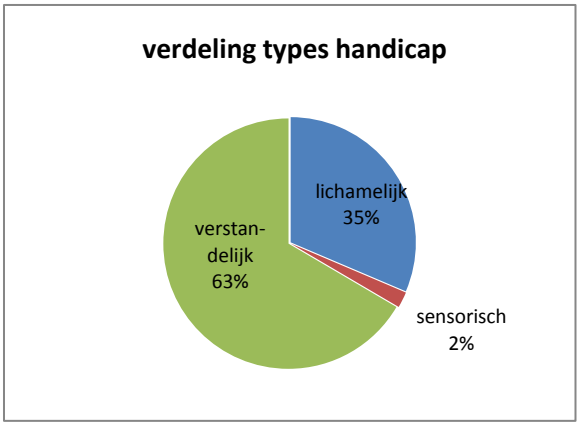

Opmerkingen verdeling types handicap

Naast de in de grafiek genoemde drie types waren we ook benieuwd naar de mogelijke deelname van met mensen een chronische handicap (zoals HIV). Vanuit deze laatste categorie waren er geen deelnemers. Met name mensen met een de zichtbare handicap blijken deel te nemen aan de activiteiten. Er konden ook mensen zonder handicap deelnemen aan deze activiteiten, echter deze groep was in de minderheid (3 mensen)

***Participation*, Township Elandsdoorn**

In de provincie Mpumalanga&Limpopo (district Moutse) is met name gewerkt in Township Elandsdoorn (200 km ten noorden van Johannesburg). Het inwonersaantal van Elandsdoorn wordt geschat op 30.000 - 40.000 mensen. Er heerst grote werkloosheid en dat heeft gevolgen voor alle leeftijdsgroepen. De bevolking maakt in geval van zorg en welzijns gebruik van Ndlovu Medical Centre. De plaatselijke scholen hebben over het algemeen geen/beperkte sportfaciliteiten. Mede om die reden is bij het ziekenhuis het Cruyff Court Elandsdoorn aangelegd. Het Cruyff Court bestaat uit verschillende verharde velden (voetbal, tennis, volleybal, basketbal) en een overdekte fitness ruimte met kleedruimtes en douches. De lokale bevolking kan gebruik maken van de sportaccommodatie, evenals de revaliderende patiënten van het ziekenhuis. Er werken vier gecertificeerde fitness/sportinstructeurs. Met een zekere regelmaat worden grootschalige sportevenementen georganiseerd. Bij de eerste kennismaking met de directeur van Ndlovu Medical Centre, Hugo Tempelman,

werd duidelijk dat er geen specifiek aanbod was voor mensen met een handicap, ondanks dat verwacht kan worden dat er veel mensen met een handicap wonen in Elandsdoorn (ongeveer 10%, tussen de 3000 en 4000 mensen met een handicap).

Afgesproken werd dat Respo International en Ndlovu Medical Centre gedurende de projectperiode een samenwerkingsovereenkomst aan zouden gaan om sport- en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap te promoten en te ontwikkelen. Daarbij zouden tevens de vier sportinstructeurs worden bijgeschoold in het aanbieden en ontwikkelen van sport- en bewegingsactiviteiten aan mensen met een handicap.

Resultaten Show Your Talent (sportevenementen)

activiteiten	Totaal aantal deelnemers	Mensen met een handicap
tennis	40	(geen gegevens)
basketball	40	
Diverse sportdagen	1870	
social circus	138	
AIDSday	2000	
totaal	4088	23% = 950

Gedurende de projectperiode zijn er diverse grootschalige en/of sportspecifieke (tennis, rolstoelbasketbal) sportevenementen georganiseerd, die bezocht zijn door ruim 4000 mensen. De sportevenementen die zijn georganiseerd door Ndlovu Medical Centre waren doorgaans activiteiten voor mensen met en zonder handicap. Er zou gesproken kunnen worden van een vorm van 'inclusive education'. "Inclusive education is based on the right of all learners to a quality education that meets basic learning needs and enriches lives. Focusing particularly on vulnerable and marginalized groups, it seeks to develop the full potential of every individual. The ultimate goal of inclusive quality education is to end all forms of discrimination and foster social cohesion." (Unesco, strengthening-education-systems[i]). Indien we kijken naar een aantal relevante verdeling ontstaan de volgende overzichten:

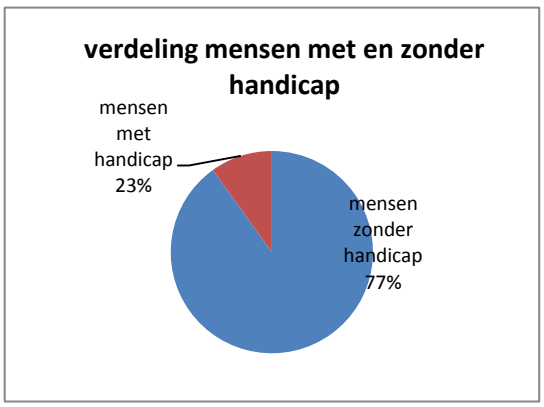

Relatief veel mannen waren als deelnemer aanwezig bij deze sportevenementen. Indien we inzoomen op de doelgroep van 'mensen met een handicap' moeten we constateren dat van de totale groep ongeveer 23% mensen met een handicapt waren. Voor sommige van de evenementen waren expliciet mensen met een handicap uitgenodigd. In die gevallen nam het opkomstpercentage van mensen met een handicap op tot ongeveer 35%. Maar ze waren nooit in de meerderheid.

Als we kijken naar het soort activiteiten aangeboden aan de totale groep valt ons op dat het aanbod niet zodanig gedifferentieerd is (inhoudelijk en didactisch) dat beide groepen (mensen met en zonder een handicap) gelijktijdig kunnen deelnemen. Dat heeft te maken met name met de beperkte vakdidactische kennis van de aanbieders, de sport/fitness trainers. Daarmee ontstaat het beeld dat beide groepen weliswaar gelijktijdig op het sportterrein aanwezig waren, maar verschillende activiteiten deel hebben genomen. Daarmee is er sprake van een eerste (belangrijke) stap van 'inclusive education', het naast elkaar aanwezig zijn in dezelfde sportcontext. We hebben helaas beperkte gegevens over de verdeling van de leeftijden over de categorieën <18 jr, 18-25 jr en <25-50 jr.

Resultaten The Joy of Movement (doorlopend aanbod)

Bij de activiteiten van The Joy of Movement gaat het over een regelmatig aanbod verzorgd door de trainers-in-opleiding (hierover meer bij het onderdeel education). Regelmatig betekent in het geval niet wekelijk, maar met een zekere regelmaat. Uit de regio werden deelnemers van instellingen of scholen voor speciaal onderwijs uitgenodigd. Zij kwamen naar het Cruyff Court Elandsdoorn, waar zij les kregen van de sport/fitness instructeurs. Over de verschillende projectperiodes werden de volgende aantallen mensen met een handicap geregistreerd.

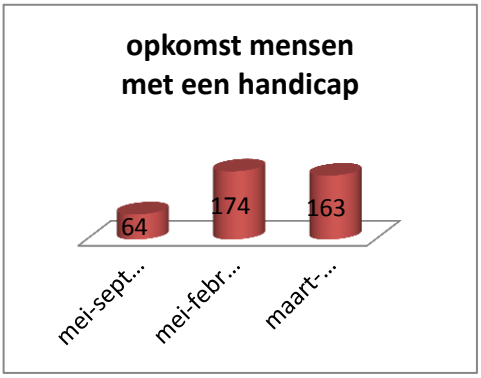

Opmerkingen:

Vanaf de eerste projectperiode is er sprake van een toename en vervolgens een plafond. Verklaringen voor het plafond waren volgens de uitvoerende organisatie (1) gebrek aan vervoer, (2) tekort aan gevarieerd sportaanbod en (3) afnemende belangstelling.

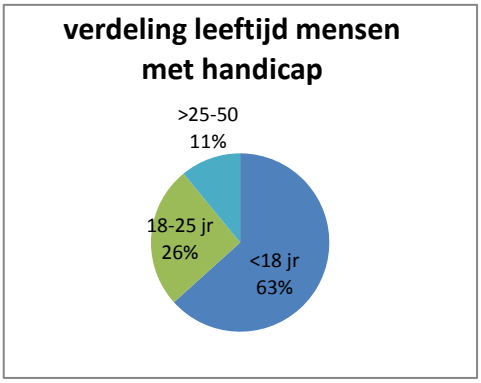

Het merendeel van de mensen met een handicap die de sportactiviteiten bezocht waren kinderen en jongeren. De deelnemers kwamen vanuit instellingen en scholen voor speciaal onderwijs in de regio. Een enkeling vanuit de Township Elandsdoorn.

In de loop van de projectperiode werd met een toenemend aantal van dergelijke instellingen contact gezocht. Ook deze groei nam in de na de tweede projectperiode beduidend af (4 >> 12 >> 4).

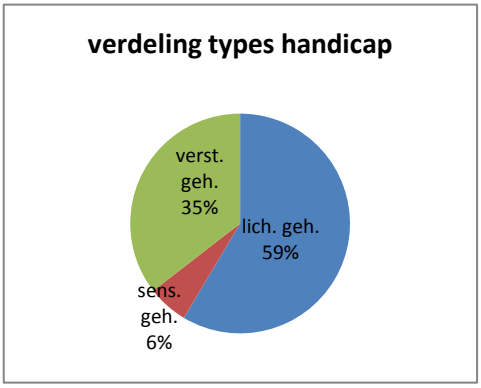

De verdeling over de verschillende types handicap was zoals vermeld in de figuur. Een relatief hoog percentage van mensen met een lichamelijke handicap, met name in vergelijking met Cape Town (35% lichamelijk gehandicapten).

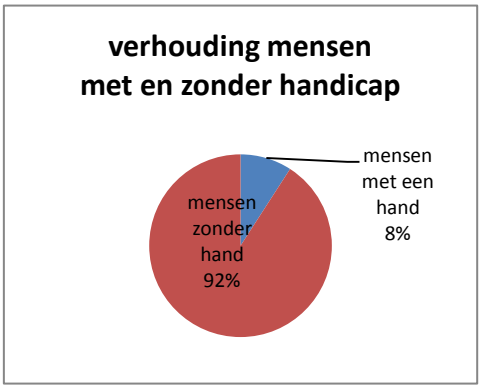

Gelijktijdig met de mensen met een handicap kwamen ook mensen zonder een handicap sporten op de sportterreinen van Cruyff Court Elandsdoorn. Beide groepen waren naast elkaar aan het sporten. De mensen met een handicap waren in de minderheid (8%). Wat dit mogelijk te maken heeft met de mate en de kwaliteit van de begeleiding kunnen we geen uitspraak over doen.

De leeftijdsverdeling van de sportende mensen zonder handicap was nagenoeg identiek aan die van de sporters met een handicap: veel kinderen tot 18 jaar. De jeugd van de Township Elandsdoorn.

Samenvatting en discussie *Participation*

Samenvatting

Op beide locaties (Provincie Western Cape en Provincie Mpumalanga&Limpopo) kan gesproken van een grote opkomst bij de verschillende activiteiten die georganiseerd zijn in het kader van de *participation.* Zowel bij de grootschalige evenementen (Show your Talent; ongeveer 5000 deelnemers) als bij het structurele aanbod (The Joy of Movement; tussen de 65 en 300 deelnemers per aanbodmoment) was sprake van een grote opkomst. De genoemde aantallen versluieren wel een deel van de werkelijke opkomst. Hier kom ik op terug.

Het aanbod en de organisatie is echter in beide provincies verschillend geweest. In de provincie Western Cape is met gefocust op mensen met een handicap. In de provincie Mpumalanga&Limpopo (Elandsdoorn) is het aanbod gericht op mensen met en zonder handicap (inclusive education). Indien we alleen kijken naar het aantal mensen met een handicap dat heeft deelgenomen aan de activiteiten hebben ongeveer 2000 mensen deelgenomen aan de grootschalige evenementen en tussen de 64 en 300 deelnemers aan het structurele aanbod. Nog steeds markante aantallen als we ons realiseren dat er voor de projectstart geen aanbod was.

Beide locaties naast elkaar:

	Provincie Western Cape (vier locaties)	Provincie Mpumalanga & Limpopo (Elandsdoorn)
Totaal aantal deelnemers: Show your Talent The Joy of Movement	 1020-1110 293	 4088 64-175
Totaal aantal deelnemers met een handicap	+/- 1400	+/- 1150
Leeftijd	Accent vanaf 18 jr (bijna 80%)	Accent tot 18 jr (63%)
Sekse	Accent vrouwen (56%)	Accent mannen (59%)
Handicap	Accent verstandelijk geh (63%)	Accent lichamelijk geh (59%)

Discussie

In de provincie *Western Cape* (Cape Town) was er sprake van een nieuw activiteitenaanbod, dat in samenwerking met lokale en regionale partners op het terrein van mensen met een handicap is ontwikkeld (zie hoofdstuk 2). Dit aanbod was alleen bedoeld voor mensen met een handicap. Er is daarbij sterk gefocust op volwassenen met een handicap, een groep die doorgaans weinig sport. De jeugd gaat meestal naar school en krijgt daar wel sport. Opvallend is dat relatief veel vrouwen de activiteiten hebben bezocht. Meer voor de hand liggend is dat mannen 'de straat op gaan'. We hebben hier geen verklaring voor. Vanuit het perspectief van Sportcoalities aan de Slag is daarmee is een dubbele slag geslagen: gehandicapten èn vrouwen (zie hoofdstuk 2, uitgangspunten).

In de provincie *Mpumalanga&Limpopo, township Elandsdoorn*, was de situatie anders. Op sportaccommodatie van de kliniek (Cruyff Court Elandsdoorn) werkten al vijf sportleiders. Hun activiteiten waren met name bedoeld voor de jeugd van Elandsdoorn. Daarbij waren ze ook niet deskundig op het terrein van de gehandicaptensport. Bijkomend verschijnsel was dat de sportleiders hun baan naar alle waarschijnlijkheid hadden verloren indien de projectsubsidie van Respo niet was aangewend voor het ontwikkelen van een sportaanbod voor mensen met een handicap. De staf van de kliniek was met name geïnteresseerd in sportmogelijkheden voor mensen met AIDS, met name als ondersteuning in de herstelfase (4000 deelnemers op het evenement AIDSday for all!). De strategie van Elandsdoorn was te zoeken naar een nieuw aanbod naast het algemene sportaanbod, waardoor een vorm van inclusive education kon ontstaan. Daarin is men ten dele geslaagd: er zijn veel mensen bereikt bij de evenementen (Show your Talent). In mindere mate bij de ontwikkeling van een duurzaam en structureel sportaanbod (The Joy of Movement). Vanaf de eerste projectperiode is er sprake van een toename en vervolgens een plafond. Verklaringen voor het plafond waren volgens de uitvoerende organisatie Elandsdoorn (1) gebrek aan vervoer, (2) tekort aan gevarieerd sportaanbod (effect van een te beperkte scholing van de sportleiders?) en (3) afnemende belangstelling (gebrek aan vervoer). In de loop van de projectperiode werd met een aantal van dergelijke instellingen waar *The Joy of Movement* werd aangeboden contact gezocht. Ook deze groei nam in de loop van de projectperiode beduidend af (4 >> 12 >> 4). Dit had te maken met de intentie waarmee deze instellingen door de sportleiders werden bezocht. Terwijl in Cape Town mensen met een handicap op dergelijke instellingen stage/werkervaringen kwamen op doen (effecten continuïteit en rol-model) werd in het township Elandsdoorn de leerlingen van deze instellingen gemotiveerd en geïnformeerd over het bestaan van sportactiviteiten voor mensen met een handicap die werden georganiseerd op de Cruijff Sport Court bij het Ndlovu Care Centrum. Het vervoersprobleem werd daarmee in de handen gelegd van de instellingen resp. de mensen met een handicap, een in deze landen met beperkte financiële en materiële middelen en logistieke problemen en onlosbaar probleem. Het verzoek van de Ndlovu organisatie of een busje o.i.d. met de mensen te vervoeren kon niet worden gehonoreerd als gevolg van beperkte projectmiddelen.

5.3. Education

Inleiding

De tweede beïnvloedingsstrategie van Respo is *Education*, het opleiden van sportleiders en het verankeren van deze programma's in gecertificeerde opleidingsprogramma's en onderwijsprogramma's.

Door inventies op het gebied van *Education* wil Respo twee vliegen in één klap slaan. Enerzijds om daarmee met de inzet van trainers-in-opleiding een kwaliteitsverbetering van het activiteitenaanbod en -begeleiding te realiseren en om borging/duurzaamheid van deze kwaliteitsverbetering vorm en inhoud te geven. Onderwijs

is immers de katalysator voor de ontwikkeling van de samenleving. Anderzijds om mensen (met een handicap) expliciet de ontwikkelingskans te bieden zich te scholen in het aanbieden van sport- en bewegingsactiviteiten aan mensen met een handicap.

Criteria doelgroep Deelnemers Education:

1. Volwassenen met een fascinatie voor sport en bewegen voor mensen met een beperking.
   Grondgedachte: intrinsieke motivatie is van belang voor continuïteit en persoonlijke empowerment
2. Streven naar gelijke verdeling mannen als vrouwen.
   Grondgedachte: genderverdeling is van belang voor emancipatie.
3. Mensen met en zonder beperking.
   Grondgedachte: sportleiders met een handicap kunnen rolmodel zijn.

Education is op een aantal manieren vorm gegeven:

1. Ontwikkelen van het SPATprogramma: het Sport and Physical Activity Trainer-programma en is een tweejarige opleiding voor mensen met een (auditieve dan wel fysieke) handicap die zelf worden opgeleid tot sport- en beweeg trainer.
2. Education van de sportleiders op Ndlovu Care Group (Limpopo, Elandsdoorn)
3. Het organiseren van een divers aanbod:
   - sportgebonden clinics en workshops
   - algemene activiteitengebonden clinics en workshops
   - social circus
   - Het organiseren van een cursus Empowerment
   - Het organiseren van een cursus Onderhoud sportmaterialen
4. Het creëren van stage-ervaringsplekken

Resultaten *Education*

Sport and Physical Activity Trainer (SPAT) programma

Een belangrijk onderdeel van het Education programma in Zuid-Afrika is het SPAT-programma. Dit concept is ontwikkeld door Respo i.s.m. Pyrrha Singerling (onderwijskundige en tot 2011 medewerker van Respo International), Augusti la Riviére (logistiek, financiën en sport fysiologie) en Lydia La Riviere-Zijdel (SPAT coördinator en docent). SPAT staat voor Sport and Physical Activity Trainer-programma en is een tweejarige opleiding voor mensen met een (auditieve dan wel fysieke) handicap die zelf worden opgeleid tot sport- en beweeg trainer. In verschillende modules en wekelijkse stages leren zij om les te geven (op MBO 3-4 niveau) aan kinderen en volwassenen met een handicap in sport, beweegactiviteiten, spel en weerbaarheid. Het betreft mensen die geen/weinig scholing gevolgd hebben, geen baan hebben, maar wel fascinatie om sporttrainer te worden. Zij dienen full time beschikbaar te zijn. Gedurende de opleiding ontvangen ze (indien het land geen studietoelage en/of uitkeringsstelsel kent) een beurs. De groep is samengesteld op basis van de genderbalans (gelijke verdeling mannen en vrouwen). Het docententeam moet deels bestaan uit experts met een handicap. Het programma in Zuid-Afrika is in afstemming met de Stellenbosch University (Centre for Human Performance Sciences, prof. dr. Liz Bressan) ontwikkeld. Er vindt doorlopend onderzoek plaats naar het proces en het rendement van de opleiding (www.respo.org)

In Kaapstad zijn in de periode april 2010 tot mei 2012 *10 SPAT-studenten* begeleid om sporttrainer te worden voor mensen met een handicap. Zij hebben een intensief programma gevolgd waarbij ze zowel clinics

(praktische en theoretische trainingen en scholingen van enkele dagen), stage ervaringen hebben opgedaan en sportdagen hebben georganiseerd.

Evaluatiegegevens SPAT

Uit het eindverslag van Figge&Wittekamp (2012) kan het volgende worden geconcludeerd:

Groepskenmerken:
De groep SPAT-studenten bestond uit 10 personen met een beperking. De verdeling man-vrouw was gelijk. Er waren grote onderlinge verschillen qua niveau in de gehele groep. Om die reden is er voor gekozen een tweedeling in de certificaten (SPAT Coach, 5 deelnemers en SPAT Assistent Coach, 5 deelnemers). Deze verschillen lagen niet zozeer aan de type fysieke beperking maar komen voornamelijk door de persoonlijkheid (introvert) of taalachterstand (niet Engels sprekend, maar Afrikaans). Alle studenten die gestart zijn hebben uiteindelijke de opleiding afgerond, zij het met diploma's van verschillend niveau.
Opleidingskenmerken:
De SPAT-studenten hebben de neiging sterk over te nemen wat de opleiders hebben laten zien. Goed voorbeeld doet goed volgen, zelf iets nieuws ondernemen is nog een stap te ver of te vroeg. Daarnaast worden de aanpassingen die worden gedaan in de directe praktijk veelal gedaan als verandering, als iets nieuws in plaats als een aanpassing aan het vertoonde deelnemende gedrag. Het bekijken wel aanpassingen noodzakelijk zijn in aansluiting bij het vertoonde gedrag is veelal nog te ingewikkeld. De leskaarten zoals ontwikkeld door de opleiders zijn bruikbaar, maar het aantal is beperkt. Het methodisch didactische kader is nog te globaal bekend bij de studenten.

Education van de sportleiders op Ndlovu Care Group (Limpopo, Elandsdoorn)

Ndlovu Care Group heeft een staf op het Cruyff Court Elandsdoorn die bestaat uit verschillende functies: administratie/receptie, sportleiders (fitness instructeur) en Lifeskills instructeurs. De sportleiders beschikten over een basissportopleiding (vergelijkbaar met MDGO-SB niveau 3). De Lifeskills instructeurs zijn mensen die geen specifieke sportdeskundigheid hebben, maar die worden ingezet op het terrein van sociale ontwikkeling en persoonlijke empowerment van de bezoekers van het Cruyff Court Elandsdoorn (globaal opleidingsniveau: MDGO-SPW niveau 3). Zowel de sportleiders als de Lifeskills instructeurs zijn betrokken geweest in het Respo project.

Het Cruyff Court bestaat uit verschillende verharde velden (voetbal, tennis, volleybal, basketbal) en een overdekte fitness ruimte met kleedruimtes en douches. Met een zekere regelmaat worden grootschalige sportevenementen georganiseerd (HIV patiënten, jeugd, etc.). Het sportaanbod dat de sportleiders verzorgden was gericht op de mensen van de township en op de (ex)patiënten van het ziekenhuis. Op het Cruyff Court Elandsdoorn was geen structureel aanbod voor mensen met een handicap. Incidenteel maakten scholen en instellingen voor speciaal onderwijs gebruik van de accommodatie.

Respo heeft aansluiting gezocht met de Ndlovu Care Group omdat het ziekenhuis beschikt over de faciliteiten en het personeel. Het ziekenhuis is met name gespecialiseerd in het genezen en begeleiden van mensen met HIV. In het verlengde van deze cure en care zag het management van de Ndlovu Care Group mogelijkheden van aangepaste sport voor mensen met HIV in het post-revalidatieproces. In het begin zijn er pogingen ondernomen door Respo en de Ndlovu Care Group om vorm en inhoud te geven aan de wens van het ziekenhuis in het opzetten van aangepaste sport voor mensen met HIV in het post-revalidatieproces. Dit is

uiteindelijk niet gelukt als gevolg van een tekort van HIV-gerelateerde sportdeskundigheid (bij Respo) en aan het feit dat deze doelgroep formeel niet valt binnen de criteria van het project Sportcoalities aan de Slag (mensen met een beperking).

Ten tijde dat Respo contact zocht met de Ndlovu Care Group dreigden de stafleden van Cruyff Court Elandsdoorn te worden ontslagen als gevolg van een vermindering van het budget. Het Respo project kwam dan ook voor hen als een geschenk uit de hemel.

Schematisch overzicht deelnemers vanuit Ndlovu aan Education:

Functie	baan bij Ndlovu vanaf:		geslacht		gehandicapt	
	begin	nieuw	man	vrouw	wel	niet
Sportleider (fitness instructeur)	4	1	4	1	1	4
Lifeskills instructeur	6	1	2	5	1	6
Totaal	10	2	6	6	2	10

Toelichting:

Voor de start van het project werkten er alleen mannelijke sportleiders. Vanwege de Criteria Deelnemers Education (intrinsieke motivatie, genderverdeling en rolmodel) heeft Ndlovu voor de start van het project een sportleider met een handicap toegevoegd aan staf. In de loop van het project is er een zoektocht ondernomen naar vrouwelijk sportinstructeurs. Dit bleek niet makkelijk. Uiteindelijk is besloten een vrouwelijk lid van het team Lifeskills toe te voegen aan het team sportleiders/fitness instructeurs. Bovendien is besloten het team Lifeskills instructeurs uit te breiden met vrouw met een handicap. Op deze wijze heeft Ndlovu vorm gegeven aan de concretisering van de Criteria Deelnemers Education.

De motivatie van de sportleiders was in hoge mate gericht op de prestatiegerichte sporten (rolstoelbasketbal, rolstoeltennis) en in mindere mate op de breedtesportgerichte activiteiten (sport for all; aangepaste bewegingsactiviteiten ontleend aan het onderwijs). Deze activiteiten werden aangeboden op het Cruijff Sport Court. Dat is zowel te concluderen uit de verslagen van de (Nederlandse) experts die clinics en workshops ter plaatse hebben verzorgd, als ook uit de verslagen van de organisatie Ndlovu Care Group. De sportleiders bekwaamden zich als scheidsrechter of als speler in met name rolstoeltennis. De twee mensen met een handicap hebben gedurende de projectperiode deelgenomen aan regionale en landelijke rolstoeltennistoernooien. Voorheen was dat niet aan orde. De sportleiders hebben ook gedurende de projectperiode contacten gelegd met landelijke organisaties op het gebied van rolstoelbasketbal (WBSA) en rolstoeltennis (WTSA). Op deze wijze hebben de sportleiders een bijdrage geleverd aan awareness (als rolmodel dan wel als geïnteresseerde in prestatiesport). Bovendien zijn drie deelnemers met handicap (Joseph Manzini, Joseph Madihlaba en Paul Mamojele), die voor de start van dit programma nog voornamelijk thuis zaten, door Limpopo Department of Sport verkozen tot Development Officers voor rolstoelbasketbal en -tennis voor het Greater Sekhukhune District.

Divers aanbod in het kader van Education

Over de gehele projectperiode is er een diverse bewegingsgerelateerd Education aanbod geweest: rolstoeltennis, rolstoelbasketbal en breedtesport activiteiten (ontleend aan het bewegingsonderwijs). In het onderstaande schema is informatie opgenomen betreffende het aantal deelnemers, hun sekse en hun al dan niet hebben van een handicap.

Schema: sport- en bewegingsrichtonderwijsaanbod	tot	vrouw	man	handicap	geen handicap
rolstoeltennis	35	11	24	21	14
rolstoelbasketbal	85	34	51	49	36
breedte sport	203	78	125	94	109
totaal	323	123	200	164	159

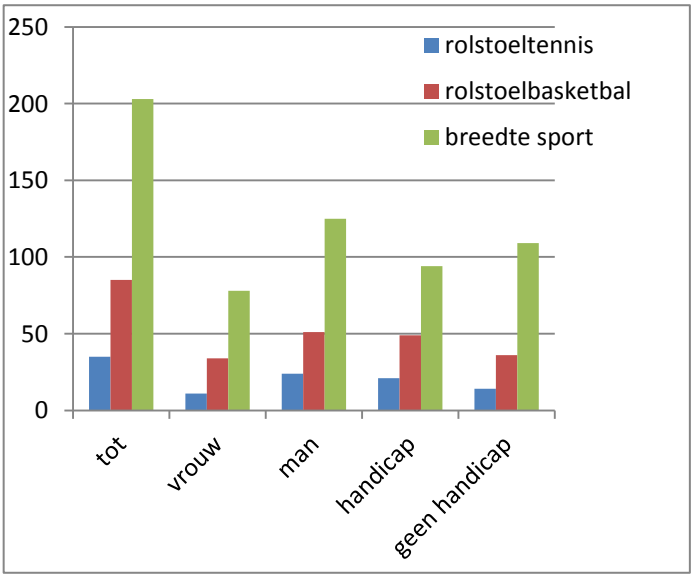

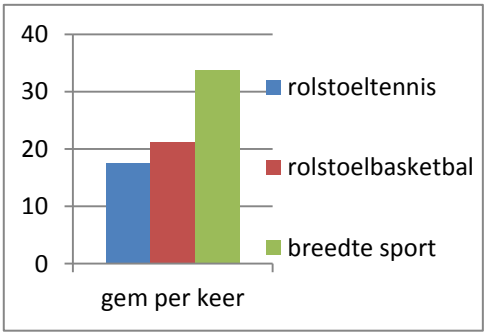

Grafiek B: gemiddelde deelname aan bewegingsgerelateerd Education aanbod

Grafiek a: deelname aan bewegingsgerelateerd Education aanbod man/vrouw/handicap

Opmerkingen

Op de verschillende momenten van Education aanbod (workshop, clinic) zijn 323 mensen afgekomen. Een vast aantal was de groep studenten van de SPAT opleiding en de twaalf medewerkers van Ndlovu Care Group. De overige deelnemers zijn afgekomen op de inhoud van de workshop. De breedtesport workshops en clinics hebben relatief de meeste belangstelling gehad.

Uit de gegevens is niet af te lezen of dat steeds verschillende mensen zijn geweest. Aangezien het vaak meerdaagse workshops en trainingen zijn geweest (in het totaal 12 meerdaagse bijeenkomsten) zal het werkelijke aantal mensen dat is opgeleid liggen tussen de 20 (SPAT en staf Ndlovu Care Group) en 50 mensen. Opvallend is wel dat er relatief veel vrouwen (verhouding ongeveer 1/3 – 2/3) zijn opgeleid en mensen met een handicap (verhouding ongeveer fifty-fifty).Voor de meeste mensen was het een eerste ervaring getraind te worden in didactische en methodische aanwijzingen m.b.t. sport en bewegen.

Naast het bewegingsgerichte onderwijsaanbod waren er ook twee bijzondere trainingen:
Een cursus ‘management skills’ (organisatorische aspecten van het ontwikkelen en organiseren van een sport- en bewegingsrelateerd aanbod) en een cursus wheelchair maintance (rolstoelonderhoud etc). Er was nog een bijzondere trainingsactiviteit, Social Circus. Daarbij worden allerlei circusactiviteiten (deelactiviteiten zoals acrobatiek, jongeleren, etc.) geoefend hetgeen tenslotte uitmondt in een circusvoorstelling. Van deze

activiteit ontbreken de gegevens. Aan de cursus empowerment en wheelchair maintance hebben de studenten SPAT en de staf van Nvluvo deelgenomen.

	totaal	vrouw	man	handicap	geen handicap
management skills	36	12	24	22	14
wheelchair maintance	23	13	10	7	16

Samenvatting en discussie Education

Samenvatting

Er van uitgaande dat er vòòr de komst van het project van Respo geen expliciete opleidingen op het gebied van sport- en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap waren, heeft alles wat er tijdens het project is aangeboden en ontwikkeld een meerwaarde.

Het *SPAT-project* is een unieke aanpak van een meervoudig probleem: het tekort aan gehandicapte mensen met een relevante opleiding, het tekort aan vrouwen met een relevante opleiding en het tekort aan opleidingen op het gebied van gehandicaptensport. In Ethiopië heeft het SPAT-concept intussen zijn waarde bewezen in de inrichting van het House of the Sports (website Respo). In totaal zijn er 14 mensen opgeleid tot sportleider gehandicaptensport. Zeven van hen hebben in samenwerking met het gemeentebestuur van Cape Town plannen gemaakt over vervolgmogelijkheden.

De stafleden van *Ndlovu Care Group* zijn eveneens getraind. Hun startmotivatie was anders (meedoen of ontslagen worden). Het project dat in samenwerking met Ndlovu Care Group is ontwikkeld is in hoge mate door Ndlovu ingekleurd. De staf heeft er, passend bij hun persoonlijke ambities, een andere wending aan gegeven: meer richting prestatiesport en minder richting breedte sport. Waar bij Respo de slogan is ‘the Joy of Movement’ verschoof dat bij Ndlovu Care Group meer richting ‘the Joy of Winning’. Daar tegenover staat wel dat (1) veel mensen met een handicap in aanraking zijn gekomen met verschillende sporten (zie 5.2.) en dat de sportleiders een nieuw domein hebben toegevoegd aan hun palet, gehandicaptensport. Bovendien zijn drie deelnemers met handicap (Joseph Manzini, Joseph Madihlaba en Paul Mamojele), die voor de start van dit programma nog voornamelijk thuis zaten, door Limpopo Department of Sport verkozen tot Development Officers voor rolstoelbasketbal en tennis voor het Greater Sekhukhune District.

Verschillen Cape Town/SPAT en Ndlovu/Cruijff Sport Court

De sportleiders van Ndlovu hebben het Respo aanbod gezien als een vorm van nascholing (gehandicaptensport), een aanvulling op hun reeds behaalde diploma fitnessinstructeur. Dit in tegenstelling tot de SPAT-studenten; voor hen was de Education een basisopleiding op het gebied van aangepaste sportactiviteiten voor mensen met een handicap (APA, Adapted Physical Activities).

In tegenstelling tot de SPAT-studenten hebben de sportleiders van Ndlovu geen lokale stage/werkervaringsplekken gecreëerd waar ze konden oefenen in het aanbieden en veranderen van sportactiviten voor mensen met een handicap. Deze mensen werden uitgenodigd naar het Cruijff Sport Court te komen, dat was ook de werkplek voor de sportleiders. Dat was voor veel mensen een probleem vanwege vervoersbeperkingen.

De sportleiders van Ndlovu hebben zich met name verdiept in rolstoeltennis en –basketbal. De SPAT-studenten hebben zich verdiept in de breedtesport, sport for all.

300 contactmomenten

In het totaal zijn ruim 300 'mensen' geschoold. Uit de gegevens is niet af te lezen of dat steeds verschillende mensen zijn geweest. We schatten in dat tussen de 20 (SPAT en staf Ndlovu Care Group) en 50 mensen de opleidingsmomenten hebben gevolgd. Opvallend is wel dat er relatief veel vrouwen (verhouding ongeveer 1/3 vrouw en 2/3 man) zijn opgeleid en mensen met een handicap (verhouding ongeveer gelijk). Tenslotte zijn er veel mensen (van scholen, instituten) bereikt die hebben deelgenomen aan workshops en clinics om meer bekwaam te worden in het begeleiden van gehandicapte mensen bij het doen van sport.

Discussie

Er zijn duidelijke verschillen tussen de ontwikkelingen in Cap Town en in Ndlovu Care Group.

In Cape Town hebben de SPAT-studenten een proces op gang gebracht waarin het belang van sport voor gehandicapten zichtbaar, meetbaar en voelbaar is geworden. Op verschillende locaties is zowel het aantal sportende gehandicapten toegenomen (zie ook 5.2.3.), zijn er 14 mensen met een handicap (mannen en vrouwen) opgeleid om sportleider te worden (met niveau verschillen) en liggen er mogelijkheden voor een vervolg in samenwerking met het gemeentebestuur van Cape Town.

In Limpopo (Ndlovu Care Group) hebben 5 reguliere sportleiders de kans gegrepen zich persoonlijk te verdiepen in sport voor gehandicapten en hebben daarin de koers gekozen van de prestatiesport, passend bij hun eigen ambitieniveau. Respo kiest niet voor deze richting. Prestatiesport is niet verkeerd, maar het creëert ook afvallers die het uiteindelijk niet kunnen bij benen. Bij prestatiesport impliceert het 'meedoen om te winnen', in plaats van 'winnen is meedoen'. Eerst de 'Joy of Movement', daarna ontstaan er misschien andere mogelijkheden w.o. de prestatiesport. Bovendien is men er in de Ndlovu Care Group niet echt in geslaagd het aantal vrouwelijke en gehandicapte studenten te vergroten (toename van 1 vrouw en 2 gehandicapten, maar uit de gegevens is niet duidelijk of het allen volwaardige sportleiders zijn). Het lijkt er op dat men in de Ndlovu Care Group een verbijzondering heeft aangebracht in de reeds bekende wijze van werken namelijk prestatiesport- ipv recreatiesportgericht. Uit diverse verslagen (van de Ndlovu Care Group, maar ook uit de verslagen van de Nederlandse Experts die diverse workshops hebben gegeven) bleek de verwachting van de 5 reguliere sportleiders ook anders te liggen. Ze waren niet zo geïnteresseerd in breedtesport activiteiten voor mensen met een handicap (zie noemden het "Childrenplay…"), lieten zich ook niet zo makkelijk opleiden en beïnvloeden door de (Nederlandse) experts, ze waren immers al sportleiders. Wel wilden ze graag moderne rolstoelen hebben (voor de rolstoelsportactiviteiten) en wilde graag prestatiegerichte sporttrainingsmethoden horen en zich daarin verdiepen. Voor hen was het Education aanbod een vorm van nascholing.

Een aantal factoren kunnen deze verschillen in ontwikkeling verklaren.

In de eerste plaats: de *afstand tussen de beide locaties*. Deze is nauwelijks te overbruggen met een auto (1600 km) en kostbaar om regelmatig te doen (vliegtuig ticket tussen de € 350 en 450). De algemeen projectleider

verbleef in Cape Town en stuurde daar de projecten aan. Zij was beperkt aanwezig in Limpopo, ingrijpen was moeilijk waardoor de ontwikkelingen in Limpopo een eigen koers konden varen.

Daarnaast: er was sprake van een *verschil in verwachtingen*. In Cape Town waren er voor (Afrikaanse) gehandicapten en vrouwen nauwelijks scholingsmogelijkheden op het gebied van sport voor mensen met een handicap. Op Limpopo was de organisatie blij dat een dreigend ontslag was afgewend met het geld dat Respo meebracht, voor hen was de opleiding een vorm van nascholing. Bovendien bestond daar al een sportcultuur op het Cruijff Sport Court

Tenslotte: de *SPAT-opleiding vond plaats vanuit Cape Town* en Stellenbosch (onderlinge afstand: 50 km). De SPAT-studenten zijn wel enkele keren in Limpopo geweest, maar hebben geen stagegelopen in die regio. De SPAT-studenten hebben daardoor met name een beweging op gang kunnen brengen in en rondom Cape Town. De verwachting was dat de sportleiders in Limpopo die zelfde beweging op gang zouden brengen in Limpopo en dat zij stage/werkervaringsplekken zouden creëren. Die verwachting is niet uitgekomen, de sportleiders hebben met name hun eigen beweging gevolgd: het aanbieden van enkele sportactiviteiten voor gehandicapten.

De vraag is: hadden deze verschillen voorkomen kunnen worden? De Ndlovu Care Group is voor de start van het project driemaal bezocht waarbij gesprekken zijn gevoerd met het management en de sportleiders en is zorgvuldig doorgevraagd wat de kansen en bedreigingen zouden zijn (vraagarticulatie). Achteraf had meer de mogelijke bedreiging van “geen geld, geen baan” moeten worden geanalyseerd. Deze factor werd toen meer als een kans, als een win-win situatie gezien. Misschien had het probleem toen het zichtbaar werd (in de afname deelnemende instellingen en de afname deelnemers) moeten worden besproken met de sportleiders en het management. Maar dan speelt de afstand een nadelige rol. Tenslotte: er is niet niets gebeurd! Er zijn wel degelijk mensen geschoold en mensen met een handicap hebben de de Joy of Movement ervaren. Uitgaande van de gedachte dat deze projecten een hoge mate van zelfsturing hebben en tevens vraaggestuurd zijn opgezet (de afnemende partij vraagt) is het proces hooguit anders gelopen dan vooraf was gepland. Daarmee wordt de vraag niet “hadden we dit kunnen voorkomen?”, maar “wat hebben we ervan geleerd?”

5.4. Awareness en Sustainability

Inleiding

Het inzetten van de middelen van Respo staan uiteindelijk in het kader van processen als armoedebestrijding, toename van *awareness* en capacity building (Gowricharn, 2010; Sietsma, 2011). Daarnaast speelt *sustainbability* een rol van betekenis.

Bij *awareness* staat centraal in welke mate het maatschappelijke en individuele bewustzijn (awareness) aangaande ontwikkelings-mogelijkheden voor en van mensen met een beperking is toegenomen als gevolg van de Respo interventies op de terreinen participation en education. Mensen met een handicap krijgen sport- en bewegingsactiviteiten aangeboden, komen figuurlijk en letterlijk in beweging. Daardoor wordt maatschappelijk zichtbaar dat mensen met een handicap wel degelijk tot iets in staat zijn, tot ‘the joy of movement’, aangezien deze mede zijn ontwikkeld vanuit de gedachte ‘nothing about us without us’. Dit

proces van bewustwording werkt op een aantal niveaus: op micro (individueel), meso (wijk, community)_ en macroniveau (maatschappelijk).

Bij sustainbability gaat het erom de mate van duurzaamheid van de interventies op langere termijn. Zijn de gevolgen van de interventies furture-proof of verdwijnen deze als het project van Respo stopt? Sustainability is het vormgeven van de duurzaamheid van de effecten van de projecten, deze verankeren in het lokale veld, bijvoorbeeld door toevoeging hiervan aan het bestaande curriculum van lokale opleidingsinstellingen. Daarbij draait het om de vraag op welke wijze het projectwerk dat Respo is gestart, een zekere mate van duurzaamheid op gang heeft gebracht, hoe het één en ander zal worden gecontinueerd nadat de Respo projecten zijn gestopt.

Om de mate van awareness en sustainability vast te stellen zijn deze begrippen expliciet meegenomen bij de ontwikkeling van questionnaire 5 (evaluation participation), 6 (awareness community) en 7 (Sustainability Questionnaire Schools, Organizations and Institutions) impliciet bij de questionnaire 1 (analysis questionnaire).

Bij het verzamelen van de data bleek dat deze questionnaires niet of zeer onvolledig te zijn ingevuld (zie bijlagen met overzicht van ontvangen questionnaires). Questionnaire 6 en 7 zijn niet expliciet opgenomen in de routing van de questionnaires (Sietsma, 2011, pg. 32), maar wel doorgesproken met de projectleiders. Het was de bedoeling dat er interviews zouden plaatsvinden met *"the parents, professionals at schools or institutes, sports organizations"* (Sietsma, 2011, pg. 54 en 56)

We wilden toch opzoek gaan naar mogelijke data om na te gaan wat de mate van awareness was als gevolg van de Respo-projecten en hebben interviews gehouden met Nederlandse experts die actief betrokken zijn geweest bij de ontwikkelingen in Zuid-Afrika en daar twee keer enkele dagen trainingen en clinics hebben verzorgd. Daartoe hebben we interviewvragen geformuleerd op basis van questionnaire 1, 5, 6 en 7 (zie bijlage). Vervolgens hebben we twee experts bereid gevonden zich te laten interviewen. Met Chris Hazelebach heeft het interview 15 mei 2012 en met Femke Huiskamp op 29 mei 2012 plaatsgevonden (zie bijlage voor de tekst, CH en FH). De gegevens uit deze interviews aangevuld met de (beperkte) gegevens uit de overige documenten willen we een beeld schetsen van de ontwikkeling van Awareness. De gegevens uit het interview met Jan Willem Diekerhof konden niet gebruikt worden, aangezien Jan Willem alleen uitgezonden was geweest naar Indonesië.

Resultaten Awareness en Sustainability

Awareness

Cape Town en Ndlovu Care Group (Limpopo)

"Wanneer ik het heb over bewustwording, wil ik een onderscheid maken tussen Kaapstad en Ndlovu Care Group (Elandsdoorn). Hiertussen zie ik een groot verschil. In Kaapstad zijn er 14 gehandicapten waar van 7 echt wilden, zij wilden een verschil gaan maken. (…). In Elandsdoorn hebben we fitnesstrainers die minder bereid waren onze mening over te nemen. Zij hadden al meer kennis en waren eigenlijk expert." (CH). Bovendien waren de fitnesstrainers als wat gewend in Ndlovu. "De deelnemers, de sportleiders en de omgeving waren niet bijzonder onder de indruk van de komst van ons, van docenten met een opleiding. In dit gebied zijn al vele faciliteiten aanwezig en er is al heel veel opgezet. Ze wisten het allemaal al." (…) "Omdat bijna alle sportleiders in Limpopo verplicht waren om deel te nemen aan het programma, was er weinig motivatie. Men deed mee voor het papiertje zodat men hun eigen baan kon behouden. Het was ook

opvallend dat ze tijdens hun stage en lessen tussen door naar het fitnesscentrum gingen om te werken (revalidanten instructies geven).” (…) “Over de Awareness bij deze mensen was weinig tot stand gekomen, dit had deels te maken met het feit dat er geen deelnemers met een beperking waren en deels had het te maken met hun achtergrond als fitnessinstructeur.”

Persoonlijke bewustwording

Hebben de deelnemers met een beperking meer inzicht hebben gekregen in hun eigen mogelijkheden? “Sommige deelnemers waren de eerste keer behoorlijk stil en gingen ‘meeliften’ met de andere deelnemers, ze kwamen onzeker over. De tweede keer dat wij er waren was er al een groot verschil. De deelnemers waren zelfverzekerd over hun eigen kunnen.”(FH).

Bepaalde spelvormen brachten ook een proces van bewustwording op gang.

Er is een keuze gemaakt in het onderwijsaanbod betreffende spel, want spel is erg breed. “Wij hebben gekozen voor tikspelen, omdat dit veel mogelijkheden tot aanpassen biedt. Ze kennen hier weinig tikspelen, alleen de vormen waarbij je af bent en je aan de kant gaat zitten.” (…) “Wanneer je een tikspel doet wordt de gehandicapte getikt en is deze af. Dat vinden ze hier, lijkt het, niet erg, want het is soms helemaal niet leuk om mee te doen, want het is warm en dan ga je zweten enzo”. “Wanneer wij duidelijk willen maken dat ook de gehandicapte de kans moet krijgen om te winnen kan dat niet. De sterkste hoort te winnen, dus niet een gehandicapte. Elk spelletje is een competitie, je doet mee om te winnen en anders niet. (…) “Als wij zeggen dat ook gehandicapten moeten kunnen winnen is vreemd, want als je aanpast voor de gehandicapten ben je aan het discrimineren.” (…) “Wel willen ze in een overloopspel de gehandicapte niet tikken, zodat deze langer mee kan doen, maar de activiteit aanpassen voor de gehandicapte kan niet, dat is een echte westerse visie.” “De deelnemers van Kaapstad begrepen het makkelijker/ moeilijker maken van activiteiten juist de mensen met een handicap meer kansen biedt. Dat was minder het geval in Limpopo.” “Op de laatste dag liepen we stage bij zwakzinnigen, waar tikspelen te moeilijk waren. Wij hebben al bepaald dat tikspelen niet haalbaar, dus hebben we alleen ‘vos kom eens uit je hol’ gedaan, waarbij je ze aan de hand pakt. Ze waren trots dat ze nu iets konden aanbieden aan zwakzinnigen. “

De systemische bewustwording (familie, sociale verband),

Femke gaf aan dat er wel een klein beetje meer bewustwording was ontstaan. Dit kon ze niet grootschalig noemen. Het was meer gericht op familie en buurt. “Zo was er bijvoorbeeld een Ceremonie georganiseerd bij het afstuderen. De familie was trots en er was ook een facebookpagina voor Mandla aangemaakt (https://www.facebook.com/MandlaSport4Change). Er was een sportdag in maart en daar waren een paar kranten op af gekomen”.

Sustainability

Resultaten NDCO

Het NCDO heeft onderzoek gedaan naar de inspanningen van de diverse organisaties die betrokken zijn bij het project Sportcoalities aan de Slag (NCDO, 2011). In de uitvoerige rapportage zijn inspanningen van de verschillende betrokken organisaties (Respo, KNVB, NSA, e.a.) met elkaar vergeleken (zie voor een concrete vergelijking NCDO, 2011, pg. 24-28). Over de successen Respo wordt daarover vermeld: "Als gevolg van het programma zijn er inmiddels in Zuid-Afrika diverse inclusieve sportactiviteiten opgezet en nemen er meer mensen met een handicap deel aan sportactiviteiten. De positie van mensen met een handicap is zichtbaar versterkt. De lokale organisaties pakken dit op door sterker in te zetten op het opleiden van hun human resources. Dit werkt tweeledig: mensen met een handicap kunnen deelnemen aan sport- en bewegingsactiviteiten doordat er meer expertise komt (binnen de lokale organisaties staan mensen op die het aandurven). Daarnaast worden mensen met een handicap ook opgeleid en betrokken in de programma's (NCDO, 2011, pg 123). Respo doet het (in vergelijking met de KNVB en NSA) goed wat betreft de capaciteitsopbouw (awareness, sustainability) door met lokale partners intensieve vormen van samenwerking aan te gaan.

Mandla Sport-4-Change

In Cape Town zijn vervolg mogelijkheden gecreëerd. De gemeente Kaapstad heeft interesse getoond voor het project: "We hebben een meeting gehad met Samuel Festus, afdeling Project Management Unit Sport, Recreation & Amenities, van de gemeente Kaapstad. We hebben hieruit een duidelijk verhaal gekregen van de wensen en de verwachtingen vanuit de gemeente. Dit project staat hoog op de lijst bij de gemeente. Zij willen er energie, tijd en geld aan besteden om dit tot een succes te laten worden. Pilot project gemeente Kaapstad: Van half maart tot 15 juni 2012 worden een aantal (+/- 7) SPAT trainers aangesteld om te werken voor 4 Hubs (deel wijken) in de gemeente Kaapstad. De werkzaamheden betreffen een pilot van de gemeente om gehandicapten meer te betrekken in de samenleving." (Figge en Wittekamp, 2012, p. 9) De Stellenbosch University is in de persoon van prof. dr. Liz Bressan betrokken bij de oprichting van de stichting Mandla Sport-4-Change. Deze stichting zal vervolgens financieel ondersteund worden door de Nederlandse Ambassade De stichting wordt vervolgens de juridische basis voor het werk in de gemeente Cap Town. (www.facebook.com/MandlaSport4Change).

Ndlovu Care Group (Limpopo)

Met Ndlovu Care Group (Limpopo) lijken de contacten intussen verbleekt. We kunnen nu (juni 2013) op de site van de Ndlovu Care Group niets terugvinden van de activiteiten van Respo gedurende de projectperiode. Zelfs de naam van Respo komt niet voor. Het ziet er naar uit dat in de Ndlovu Care Group de Respo activiteiten geen echt wortel hebben kunnen schieten. Ndlovu houdt zich met name bezig met de medische en maatschappelijke gevolgen van HIV/AIDS, de core-business van Ndlovu. Het werken met mensen met een handicap was een tijdelijke side-kick. Maar wat schetst mijn verbazing dat op de site van de Cruyff-foundation te Elandsdoorn de volgende tekst aantref: *"14 rules of Johan Cruyff during our visit to South Africa. It has been 10 years since the International Tennis Federation (ITF) and the Cruyff Foundation started working together to stimulate wheelchair tennis in order to empower children. One of the first and most successful countries where the programme is running is South Africa. Our visit to South Africa was part of celebrating this 10-year-*

partnership. Together with Esther Vergeer we visited wheelchair tennis clinics in Elandsdoorn and Johannesburg to see with our own eyes why it is such a success, to speak with those involved – not just the representatives and coaches but especially the children who benefit from the programme – and to record our experiences of this 'best practice'." (website van de Cruijff Foundation)

En even digitaal doorzoeken levert nog meer boeiende informatie op van de stichting Tjommie: "*In 2010 zijn Respo International en Eltingh-Haarhuis TennisEvents gestart met een nieuw sportprogramma in Elandsdoorn waarbij natuurlijk gebruik wordt gemaakt van de sportvelden. Het programma richt zich met name op mensen met een (lichamelijke) handicap; zij zijn door hun handicap in een achtergestelde positie terecht gekomen en hebben weinig mogelijkheden om deel te nemen aan sociale activiteiten. Het sportprogramma traint mensen met een handicap in verschillende sporten en tevens worden zij opgeleid om zélf training te geven. De kennis en ervaring die zij opdoen kunnen ze overdragen aan anderen: bijvoorbeeld aan leraren op scholen en medewerkers in (revalidatie)ziekenhuizen. In 2010 werden al train-de-trainer cursussen tennis en basketbal gegeven." (*TJOMMIE betekent vriend. "Als vriend empoweren we mensen in de townships van Zuid-Afrika. Dat doen we door het ondersteunen van concrete ontwikkelingsprojecten waarbij de bevolking zélf een grote rol speelt. Door het verbinden van projecten in Zuid-Afrika aan betrokken partners in Nederland, creëren we een netwerk dat structurele verbetering tot stand brengen" Webstite van Tjommie). De breedtesport lijkt niet te zijn aangeslagen, maar het blijkt erop dat de sportleiders wel de scoop hebben verbreed en nog steeds rolstoeltennis en –basketbal promoten.

Chris Hazelebach constateerde in zijn interview dan ook: *We hadden de trainers van Elandsdoorn kunnen gebruiken in het opleiden. Zij waren duidelijk een stap verder dan de anderen (t.w. de studenten van de SPAT-opleiding uit Cape Town) en zaten niet te wachten om samen te werken met gehandicapten (te weten de SPAT-studenten uit Cape Town). Zij waren al afgestudeerd en zaten niet te wachten op iemand (i.c. de trainer van Respo) die kwam vertellen hoe je dat moest doen. We hadden ze de eerste dagen kunnen opleiden dat zij datgene wat wij wilden vertellen konden aanbieden onder supervisie van ons. Zij hadden wel een andere visie maar ze brengen dat over wat wij willen en worden zo gedwongen om zich te verdiepen in onze visie.*

Inzet studenten in het kader van sustainability

Femke Huiskamp was erg positief over de ideeën en plannen wat betreft het werk van de stichting Mandla Sport-4-Change. Maar ze heeft ook zorgen heeft over de financiële zaken en de kansen in de toekomst. "De mensen die ik daar heb ontmoet zijn niet goed waren in geldbeheer en beschikken weinig planningsvermogen". Naar haar mening was het noodzakelijk om er nog een jaar studenten en/of docenten naar toe te sturen om de organisatie daar een laatste zetje in de rug te geven. Femke: "Als we het nu loslaten zou het eeuwig zonde zijn. Ik heb er te weinig vertrouwen in dat de organisatie zonder hulp overeind blijft staan". Het leek Femke een goed idee om de betere SPAT-studenten een extra opleiding aan te bieden. Deze SPAT-studenten zouden dan weer begeleid kunnen worden door studenten van de Windesheim.

Duurzaam heeft ook nog aan andere kant, namelijk het achterlaten van iets tastbaars. Chris Hazelebach: "Ons idee van iets duurzaams achterlaten is dat je iets tastbaars achterlaat, ze kunnen niet alles in hun hoofd opslaan. Wij wilden daarom leskaarten achterlaten, waar Femke mee bezig is. Maar 1 leskaart is wel 6 dagen werk! De ruim 20 kaarten die we ontworpen hebben bleken nog niet helemaal geschikt, die moeten worden bijgesteld. En er moeten ook meer kaarten ontworpen." (CH) Misschien dat dit te combineren valt met studenten die er stage gaan lopen en die als extra opdracht meekrijgen. "Als je met je buitenlandstage 4 leskaarten moet maken kan je deze ook in een map verzamelen, waardoor je ook de culturele verschillen in

een spel kan zien. Boefje kan je bijvoorbeeld niet overal boefje noemen, omdat ze dan echt boefjes worden." (CH)

Duurzaamheid, planning en continuïteit

Duurzaamheid begint bij de aanbieder, Respo International. Er moeten duidelijke briefing en de-briefing momenten komen met de Experts die gaan en terugkomen. Daarnaast "moeten de ervaringen worden gebundeld." (…) "Dit interview is het eerste moment dat we terugkijken en nadenken over vervolgmogelijkheden. Dat is eigenlijk niet slim. Ik snap het wel, druk..druk.. Maar we moeten beter leren van de fouten die we maken en deze een volgende keer niet maken. Respo moet begeleidingsschema maken. " (CH).

"Het kan niet zo zijn dat een docent een maand van te voren wordt gevraagd om docent te worden in de SPAT-opleiding." (…) "Het zou een goed idee zijn om een aantal vaste docenten te hebben die elke keer naar dezelfde plek gaat. Zo ontstaat er geen verwarring en is er een docententeam dat weet hoe het op een locatie was en hoe de ontwikkeling verloopt. Dan creëer je de duurzaamheid. De duurzaamheid begin hier, in Zwolle."(FH)

Samenvatting en discussie Awareness en Sustainability

Samenvatting

In Cape Town is er sprake van een aantoonbare positieve ontwikkeling van zowel de bewustwording (awareness) als ook de duurzaamheid (sustainability). Dit blijkt uit de gegevens van de NDCO en de Nederlandse experts. De SPAT-opleiding heeft zijn vruchten afgeworpen. De Nederlandse experts geven wel aan dat er nog verbeterslag zijn te maken, zoals het doorontwikkelen van de leskaarten en ondersteuning van de SPAT-coaches die de verantwoordelijkheid hebben voor het opzetten van projecten in Cape Town (stichting Mandla Sport-4-Change).

In de Ndlovu Care Group kunnen we ook een aantoonbare positieve ontwikkeling van zowel de bewustwording (awareness) als ook de duurzaamheid (sustainability) vaststellen. De Nederlandse hadden er weinig vertrouwen in, de breedtesport lijkt niet van de grond te zijn gekomen. Maar het Respo project heeft een impuls betekend voor de rolstoeltennis en –basketbal. Zonder Respo waren deze sporten waarschijnlijk nooit van de grond gekomen in Elandsdoorn. Misschien kunnen we constateren dat men in Elandsdoorn wel behoefte had aan gehandicaptensport, maar dan in de vorm van een gevarieerd aanbod van sport voor mensen met een handicap (boogschieten, zitvolleybal, atletiekactiviteiten, etc).

De bemoedigende resultaten met betrekking tot awareness en sustainability worden zowel in de rapportage van de NDCO genoemd, alsook blijkt dit uit eigen bevindingen en de interviews met de Nederlandse experts.

De Nederlandse experts noemen nog enkele onderwerpen die de met name de sustainability gunstig kunnen beïnvloeden. Dat betreft de inzet van studenten bij ontwikkelingen van stichting Mandla Sport-4-Change. Zij vermoeden dat de kwaliteit van het werk van deze stichting verbetert indien Windesheim resp. Respo de ontwikkelingen ondersteunt door studenten hierin te betrekken. De Nederlandse experts noemen eveneens dat duurzaamheid begint bij de aanbieder, te weten Respo International. Als Respo in staat is meer structuur en planning te realiseren in het aansturen van de bezoeken en trainingen kan de duurzaamheid sterk toenemen. Dan kunnen de Nederlandse experts zich beter voorbereiden op hun onderwijs en trainingstaken en kunnen zij meer continuïteit inbouwen in hun acties (o.a. door het ontwikkelen van leskaarten)

Discussie

Dat de effecten wat betreft de awareness en sustainability zo uiteenlopen tussen Cape Town en de Ndlovu Care Group is niet zo verwonderlijk. De belangen lagen anders. In Cape Town was niets geregeld voor gehandicapte Afrikaners die graag wilden sporten. Daar moest het geheel van de grond komen. Het Respo project werd dan ook met open armen ontvangen en de activiteiten voor de breedtesport werden door de groep STAP-studenten gretig uitgeprobeerd. Dat lag in de Ndlovu Care Group, op Het Cruijff Sport Court, geheel anders. Daar werden de projectgelden en de aangeboden clinics en trainingen benut om twee sporten voor mensen met een handicap uit te bouwen, te weten rolstoeltennis en –basketbal. De waar werkende trainers hadden al een opleiding achter de rug en hadden geen trek om weer 'in de klas' te zitten. Zij trokken hun eigen spoor. En achteraf een mooi spoor.

Misschien had de organisatie een slag dieper moeten graven in de verschillen. Misschien achteraf toch niet 'een aanbod op maat'.

6 Conclusies, discussie en aanbevelingen

6.1. Inleiding

In het vorige hoofdstuk zijn de resultaten van de effecten van de Methode Respo International beschreven. Daarbij is aan de hand van diverse onderzoeksmethoden, zoals de ontwikkelde questionnaires maar ook andere informatiebronnen, gekeken of de Methode van Respo enig effect heeft gehad bij de projecten in Zuid-Afrika. In paragraaf 6.2. zullen deze resultaten aan de hand van de deelvragen zoals geformuleerd in 4.2. worden besproken en becommentarieerd.

De Respo Methode zelf en de onderzoeksmethoden zijn daarbij niet het object van onderzoek geweest. In paragraaf 6.3. van dit hoofdstuk zal er vanuit een aantal invalshoeken worden teruggekeken naar het gebruik van de Methode van Respo International. Is deze methode, gebaseerd op de vier strategieën, consistent en samenhangend genoeg? Is het werkelijk zo dat, indien participation en education worden ingezet en toenemen, dat dan ook het geval zijn bij awareness en sustainability?

Daarnaast willen we de onderzoeksmethode (6.4.) analyseren zoals uitgewerkt in de 7 questionnaires (5.3.). Is deze samengestelde methode (kwalitatief en kwantitatief) in voldoende mate betrouwbaar en efficiënt om de juiste en betekenisvolle data boven water te krijgen? Zijn er andere methoden op het gebied van Monitoring en Evaluation die wellicht bruikbaarder zijn?

6.2. Algemene conclusies resultaten

In paragraaf 4.2. (onderzoeksvraagstelling) zijn per strategie verschillende deelvragen gesteld. Deze worden in deze paragraaf herhaald en beantwoord als opstapje naar een aantal algemene conclusies.

Relevante deelvragen Participation:

1. *Is er gedurende de projectperiode een stabiliteit, een toename of een afname geweest in de mate van deelnemen aan sport- en bewegingsprogramma's door mensen met een handicap?*

   Op locatie Western Cape was er sprake van een stabiliteit resp. lichte toename van de deelname aan sport- en bewegingsprogramma's. Dit betrof zowel de evenementen (Show your Talent) als ook het structurele sportaanbod (The Joy of Movement).
   Op locatie Elandsdoorn stabiliteit (Show your Talent) resp. lichte afname (The Joy of Movement) van de deelname aan sport- en bewegingsprogramma's.
   De verschillen tussen de twee locaties is mede terug te voeren op een aantal factoren:

   - *Oriëntatie*: de mate van geïnteresseerd en gemotiveerd van de aanbieders (de SPAT-studenten in Western Cape en de sportleiders in Elandsdoorn) voor een laagdrempelig, breed gedifferentieerd aanbod, passend bij de doelgroep. In Western Cape lag de oriëntatie op de breedtesport activiteiten, in Elanddoorn in enkele sportspelen (nascholingsaanbod rolstoelbasketbal en –tennis voor de sportleiders).
   - *Integratie:* de betekenis van het regelmatig verzorgen van een aanbod op regionale instellingen en scholen. De SPAT-studenten waren als het ware reizende ambassadeurs van sport voor gehandicapten en verzorgen het aanbod op de verschillende locaties. De sportleiders brachten wel motiverende bezoeken aan regionale instellingen en scholen, maar de activiteiten werden alleen gewoontegetrouw aangeboden op het Cruijff Sport Court. De verspreid wonende deelnemers die wilden komen werden geconfronteerd met vervoersproblemen.

- *Motivatie:* de SPAT-studenten in Cape Town hadden een hoge intrinsieke motivatie (passie vanuit hun eigen handicap), de sportleiders op Elandsdoorn waren meer extrinsiek gemotiveerd vanuit de overweging dat ze anders hun baan zouden verliezen(zonder Respo-gelden geen baan).

Zowel in Cape Town als in Elandsdoorn heeft Respo met het project aansluiting gezocht bij bestaande structuren In Cape Town bij de wens van lokale partners uit de wereld van de gehandicaptensport en in Elandsdoorn bij het sportaanbod van de kliniek. Hiermee is gehandeld vanuit de gouden regel bij het ontwikkelen van projecten in ontwikkelingslanden: wil je iets veranderen, zoek aansluiting bij bestaande processen die dezelfde missie en visie delen als de hoofdaanbieder (Respo). Het heeft op de twee locaties verschillend uitgepakt. Uit de aspecten awareness en sustainability moet blijven of deze verschillen hebben geleid tot verschillen wat betreft deze twee aspecten.

2. *Wat valt er te zeggen over de mate van tevredenheid van deze doelgroep?*

   De mate van tevredenheid is niet direct onderzocht. We komen hier nog op terug bij de bespreking van de begrippen *sustainability* en *awareness.* Aangezien er geen sprake was van een drastisch inzakken van het aantal deelnemers (zie 1) kan indirect geconcludeerd worden dat de deelnemers tevreden waren over de activiteiten. Maar we mogen niet uit het oog verliezen dat deelnemers om andere, niet sportgebonden factoren (eten, drinken, gezelligheid, variatie in het aanbod, etc.) er voor kunnen kiezen deel te nemen. Anders geformuleerd: deze factoren dienen in de voorbereiding ook nadrukkelijk de aandacht ter krijgen. Met een leeg maag kun je niet sporten… en ook niet naar huis.

3. *Wat valt er te zeggen over de groepsspecifieke kenmerken (type handicap, leeftijd, etc.)*
   Op beide locaties was de opkomst gevarieerd wat betreft handicap, sexe, leeftijd, zij het dat er sprake was van onderlinge verschillen tussen de beide locaties. De verschillen wat betreft de handicap en sexe zijn niet zo groot dat er gesproken kan worden van een zekere mate van significatie. Opvallens is wel dat er bij Elandsoorn meer jeugd op de activiteiten is afgekomen (accent tot 18 jr, 63%) , dit in tegenstelling tot Cape Town waar meer ouderen zijn gekomen (accent vanaf 18 jr, bijna 80%). Dit heeft waarschijnlijk te maken met de betekenis van accommodatie in Elandsdoorn (ontmoetingsplek voor jongeren voor, na en tijdens schooltijd).

Relevante deelvragen Education:

1. *Is er een structureel onderwijsaanbod op maat van de lokale ontvanger?*
   Er is sprake van een structureel onderwijsaanbod op maat. Respo heeft zowel workshops als ook (sportgerelateerde) clinics verzorgd. Daarbij is met name oog geweest voor de breedtesport, omdat er dat op gebied In Zuid-Afrika het grootste gemis is. De prestatie- en topsport heeft doorgaans voldoende aandacht, is niet het speerpunt van Sportcoalities aan de Slag en is ook niet de kerntaak van Respo. De vraag of het aanbod ‘op maat was van de lokale ontvanger’ heeft twee kanten. In het geval van de ontwikkelingen in Cape Town, van waaruit de SPAT-opleiding plaats vond, kan gesproken worden van een ‘op maat aanbod’. Er was geen enkele basis voor sportactiviteiten voor mensen met een handicap en de SPAT-studenten waren nog ongeschoold. Dat lag anders bij Limpopo. Daar waren reeds geschoolde mensen (fitnessinstructeurs) en lagen de verwachtingen meer richting prestatiesport. In dat kader zijn er clinics rolstoeltennis en –basketbal aangeboden. Op het brede sportactiviteitenaanbod (5.2.; participation) veel mensen af gekomen. De scholing van de sportleiders heeft een andere koers genomen. Had dit voorkomen kunnen worden? Is daarmee de beoogde awareness en sustainability minder in ontwikkeling gekomen? Op deze vragen wordt later terug gekomen.

2. *Is er een toename van kennis en deskundigheid op het terrein van sport- en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap?*
   Bij de SPAT-studenten is er een aantoonbare toename van kennis en deskundigheid op het terrein van sport- en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap. Zij hebben aan het eind van de opleiding een examen moeten afleggen. Uiteindelijk hebben 5 van de 10 het diploma SPAT-coach ontvangen en 5 het diploma assistent SPAT-coach. Het niveau was vooraf gesteld op MDGO SB niveau 3. Uit de gegevens is niet duidelijk of dit niveau is gehaald. In Cape Town wordt er momenteel gewerkt aan een vervolgtraject in samenwerking met de gemeente van Cape Town, Project Management Unit Sport, Recreation & Amenities (verslag van het gesprek met Samual Festus in Figge & Wittekamp, maart 2012, pg 9 e.v.). In het hoofdstuk betreffende awareness en sustainability wordt op dit vervolgtraject dieper ingegaan.

   Bij de stafleden van de Ndlovu Care Groep is het onduidelijk te bepalen wat het niveau is. Wel hebben zij alle opleidingsmomenten bijgewoond. Daarnaast hebben ook drie personen zich persoonlijk verdiept in gehandicaptensport, m.n. in rolstoeltennis. Er is dus wel sprake van een toename, maar deze is minder breed en meer gericht op specifieke sportspelen. Het Education aanbod was voor de sportleiders een vorm van nascholing.

   Daarnaast zijn er ook vele andere deelnemers geweest die delen van scholingsdagen hebben meegemaakt. Allen hebben deelcertificaten ontvangen.

   Naast de scholing op het terrein van sport- en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap hebben de deelnemers zich ook kunnen scholen op gebieden ‘empowerment’ en maintance wheelchairs.

3. *Is deze toename in kennis en deskundigheid institutioneel gebonden (onderdeel van lokale opleidingscurricula)?*
   Ondanks dat de SPAT opleiding in de gebouwen van de Stellenbosch University heeft plaatsgevonden, heeft er (nog) geen integratie van het SPAT-programma en programmaonderdelen van de universiteit plaatsgevonden.

4. *Zijn er ook mensen met een handicap expliciet getraind om een sportaanbieder te worden?*
   Dit doel is ruimschoots gerealiseerd. Ruim de helft van de personen zijn opgeleid zijn mensen met een handicap. Daarnaast hebben ook veel vrouwen de opleidingsmomenten gevolgd (ruim 30% van het totaal)

Relevante deelvragen Awareness en Sustainability

1. *Was je op de hoogte van de mogelijkheden van sport en bewegingsactiviteiten voor mensen met een handicap? Kunnen dergelijke activiteiten betekenisvol zijn in uw ‘community’?*
   Deze vraag is niet gesteld aan de mensen met een handicap. In Elandsdoorn is deze vraag bij de aanvang van het project wel gesteld aan het management. Zij keken in hoge mate vanuit een medisch perspectief naar sport (revalidatieproces). Maar ze beseften wel dat sport voor mensen met een handicap een meerwaarde zou kunnen betekenen voor hun township waar vele verborgen gehandicapte mensen leven. Dat sportactiviteiten een meerwaarde kunnen betekenen in de community is duidelijk geworden in de activiteiten van de stichting Mandla Sport-4-Change en het ondersteuningsproces van de gemeente Cape Town.

2. *Op welke wijze worden de in gang gezette activiteiten (participation, education) voortgezet?*
   Voortzetting vindt plaats in relatie met de context: In Cape Town nemen de SPAT coaches, samen met de gemeente Cape Town, het initiatief tot het ontwikkelen van sportactiviteiten in wijken van de stad. In Ndluvo worden nog steeds activiteiten ondernomen op het terrein van rolstoeltennis e –basketbal.

3. *Welke organisaties nemen de verantwoordelijkheid voor deze voortzetting?*
   In Cape Town zijn de volgende organisaties betrokken bij de voorzetting:
   - Gemeente Cape Town
   - Stichting Mandla Sport-4-Change
   - Nederlandse Ambassade
   - Universiteit Stellenbosch
   - Respo Intertnational
   - Hogeschool Windesheim

   In Ndlovu&Elandsdoorn zijn de volgende organisaties betrokken bij de voortzetting:
   - Ndluvo Care Group
   - Cruijff Foundation
   - Eltingh-Haarhuis Tennis Events
   - Esther Vergeer Foundation
   - Wheelchair Tennis South Africa (WTSA)
   - Wheelchair Basketball South Africa (WBSA)
   - International Tennis Federation (ITF)

4. *Welke mogelijkheden en bedreigingen worden door de lokale partners onderkend?*

   Cape Town:
   Mogelijkheden: Opzetten en inrichten van Mandla sports-4-change
   > “Mandla is de organisatie die de 10 gecertificeerde SPAT (assistant) trainers hebben opgezet. Zij willen met deze organisatie gehandicaptensport stimuleren en activiteiten en toernooien organiseren. Ze hopen hiermee ook de positie van gehandicapten in de samenleving in Zuid Afrika te verbeteren.” (Figge&Wittekamp, 2012). De doelstelling van Mandla sports-4-change is grotendeels hetzelfde als die van de gemeente Kaapstad. Echter is het grote verschil dat Mandla een opzichzelfstaande organisatie is die zelf voor inkomsten moet zorgen. Ze krijgen voor komend jaar een gift (sponsorgeld) van SAR 10.000 van de Nederlandse Ambassade. Prof. dr. Liz Brenner van de Stellenbosch University beheert dit geld.

   Bedreigingen Cape Town:
   > Er zijn bedreigingen betreffende de continuïteit, de inbedding, de kwaliteit en de communicatie.
   > In Figge-Huiskamp (2012) is een inventarisatie van vragen betreffende het project Mandla sports-4-change opgenomen. Deze inventarisatie is opgenomen in de bijlagen. Het zijn vragen betreffende de positie, het doel en de organisatie en de samenwerking met Windesheim & Respo. Deze vragen zijn mede doorgesproken met de lokale organisatie in Cape Town (Mandla sports-4-change en Liz Brenner). Vanuit Windesheim & Respo is het van belang na te gaan wat de positie van Windesheim & Respo kan zijn met het oog op de

Mogelijkheden Ndlovu&Elandsdoorn:

Met Ndlovu&Elandsdoorn zijn na de afronding van het project geen toekomstbestendige contacten meer geweest. Er valt dus weinig te zeggen over mogelijkheden en bedreigingen. Wellicht liggen er nu wel mogelijkheden, mede als gevolg van de constatering dat er wel degelijk acties worden ondernomen op gebied van sport voor mensen met een handicap (rolstoeltennis en –basketbal).

Conclusies, discussie en aanbevelingen effecten interventies van Respo International in Zuid-Afrika.

Wat betreft de *Participation* is er sprake van een hoge en stabiele opkomst van zowel mannen, vrouwen, jongeren en volwassenen. De verschillen tussen de locaties hadden te maken met de locale cultuurverschillen. De conclusies wat betreft *Participation* zijn, uitgaande van de ontvangen questionnaires, betrouwbaar te noemen.

Wat betreft de *Education* is er een breed aanbod ontwikkeld, zowel in de breedtesport als ook in de sportspelen. Het concept van de SPAT-opleiding kan geslaagd genoemd. Het was de eerste sportopleiding voor mensen met een handicap. De nascholing voor de sportleiders in Elandsdoorn heeft ook positieve effecten gehad voor de sportleiders en de omgeving. Er heeft geen borging van het Education aanbod in reguliere opleidingen plaats gevonden. De conclusies zijn, uitgaande van de ontvangen questionnaires, betrouwbaar te noemen.

Wat betreft de strategieën *Awareness en Sustainability* is het moeilijk betrouwbare conclusies te trekken. De informatie uit de Questionnaires was te fragmentarisch. Van andere informatiebronnen is de betrouwbaarheid onduidelijk, m.u.v. verslagen van de Nederlandse Experts. Opvallend is wel dat er sprake is van aantoonbare vervolgmogelijkheden, zowel in Cape Town (SPAT-trainingen in wijkcentra) alsook in Elandsdoorn (specifieke sportspelen). Er zijn partners bekend die zich betrokken voelen op de vervolgtrajecten. We zijn er nog zorgen wat betreft de continuïteit, de kwaliteit en de communicatie.

Concluderend kan worden vastgesteld dat de Methode van Respo International een bruikbare methode om processen ter plaatse te beïnvloeden. De vier aandachtsgebieden zijn tot ontwikkeling gekomen en er is meer duidelijkheid ontstaan tussen de samenhang tussen enerzijds *Participation en Education* en anderzijds *Awareness en Sustainability.* Op plaatsen waar *Participation en Education* krachtig zijn neergezet in relatie met de vragende partij (te weten in Cape Town) zijn sterke impulsen ontstaan op de terreinen *Awareness en Sustainability.* De Methode van Respo International blijkt een inspirerende en uitnodigende methode te zijn. We is bijstelling en aanscherping nog nodig (zie paragraaf 6.3.)

Als onderzoekers adviseren wij Respo International zorgvuldig na te denken over de wijze waarop *Participation en Education* dienen te worden neergezet om effect te hebben. Planning, onderlinge afstemming en een adequaat begeleidingssysteem zijn daarbij onontbeerlijk. Vooraf weten welke docenten/trainers worden ingezet, welke didactische en methodische kaders en instrumenten worden benut en bij het aanbod doorlopend denken en redeneren vanuit de principes van *Awareness en Sustainability.*

Indien de indruk ontstaat dat het proces niet naar wens en volgens afspraak verloop is het beter dit snel bespreekbaar te maken dan af te wachten. Dat de vragende partij iets anders doet dan verwacht is geen probleem, maar een aanleiding om er over te hebben en samen te zoeken naar oplossingen.

6.3. Herformulering Methode Respo International

De Methode van Respo International is gebaseerd op vier samenhangende strategieën: Participation Education, Awareness en Sustainability (zie onder meer Sietsma, 2011). Het uitgangspunt is dat door Participation en Education structureel en kwaliteitsvol in te zetten in projecten processen rondom Empowerment, zoals Awareness en Sustainability, gunstig beïnvloed kunnen worden. De vraag is: is deze relatie aantoonbaar?

Participation en Education

Participation en Education zijn op te vatten als de twee kerntaken van Respo International. Deze kerntaken zijn verwoord in de missie en visie (website en jaarverslagen Respo). Bovendien zijn deze kerntaken zichtbaar in de inzet van professionaliteit medewerkers en organisatie. Door de samenwerking van Respo met Windesheim en daarbij concreet met opleidingen op het gebied van Onderwijs, Welzijn en Gezondheidzorg (de Calo) is de verbinding snel gelegd. De professionals die Respo inzet zijn met name afkomstig uit deze opleidingen. De docenten van Calo zijn expert in het op maat maken van bewegingsactiviteiten voor de diverse deelnemers: kinderen, jongeren, volwassenen al dan niet met een handicap (zie missie Calo). De primaire interesse van de het onderwijsinstituut ligt met bij bewegende mensen. Of, zoals Peter Heij het uitdrukt: “Het gaat om het creëren van kansen en mogelijkheden voor kinderen en jeugdigen om in bewegingssituaties de eigen bewegingsmogelijkheden (..) in een gewenste richting te ontwikkelen en de meerwaarde van het met-elkaar bewegen te onderkennen” (Heij, 2009, pg. 24). De breedtesport als beïnvloedingsgebied is de docenten van de Calo dan ook meer bekend en vertrouwd dan dat van de top- en prestatiesport. In het verlengde van deze opleidingsinteresse heeft ook de Respo interesse zich ontwikkeld. Er is in de wereld van de gehandicaptensport een duidelijke behoefte aan ontwikkelen van de basis, van de breedte sport. Of, zoals De Klerk het motiveert in de uitgave Meedoen met beperkingen van het Sociaal en Cultureel Planbureau: “Bevorderd zal worden dat de mensen die (vrijwel) niet sporten, toch kunnen worden bereikt en dat het sportaanbod toegankelijk is voor sporters met en zonder een beperking “(De Klerk, 2007, pg. 117). Topsport en prestatiesport speelt zichzelf doorgaans makkelijker in de kijker.

Participation en Education zijn de twee kerngebieden van Respo: mensen met een handicap laten deelnemen aan sport- en bewegingsactiviteiten en mensen opleiden om dat deelnameproces mogelijke en structureel te maken. Want de medewerkers van de Calo zijn aanbieders èn opleiders.

In de fase van verkenning (de vraag articulatie) dient goed in kaart gebracht te worden wat de wensen zijn van de vragende partij. Daarbij kunnen verschillende antwoorden mogelijk zijn: breedtesport, prestatiesport, sportspelen. Immers, Respo staat voor een aanbod op maat. In geval van Nudlovu is deels tegemoet gekomen aan de wensen van de vragende partij (rolstoeltennis en –basketbal). De opmerking van Chris Hazelebach getuigt van een scherp reflectievermogen: Achteraf beschouwd “hadden we de trainers van Elandsdoorn kunnen gebruiken in het opleiden.” (interview CH).

Belangrijk bij deze kernactiviteiten van Respo zijn producten, processen en acties die van belang zijn met het oog op de awareness, empowerment en sustainability:

- een goed doordacht en op maat toegesneden opleidingsmodel (didactisch, methodisch),
- ondersteunende leskaarten (visueel, practice based ontwikkeld)
- deskundige (stagelopende) studenten uit Nederland die ondersteunend aanwezig zijn
- een vaste groep docenten en trainers die goed voorbereid aan de start verschijnt en die na afloop haar ervaringen kan delen (briefing en debriefing)

Kortom: awareness, empowerment en sustainability komen niet als vanzelf, maar zijn min of meer gewenste neveneffecten van adequaat ingezette processen van Participation en Education. De effecten van deze twee Respo-strategieën zijn ook relatief makkelijk volgbaar en meetbaar te maken. Door het vaststellen van aantallen (activiteiten, deelnemers), het ontwikkelen van geschikt onderwijsmateriaal (modellen, leskaarten) en het spreken met de deelnemers (monitoren m.b.v. interviews) ontstaat er inzicht in de effecten van Participation en Education.

Awareness, empowerment en capacity building

Door Participation en Education te positioneren in contexten kan er een maatschappelijke en persoonlijke meerwaarde ontstaan, is de veronderstelling van Respo. Participation en Education in ontwikkelingslanden kunnen een bijdrage leveren aan processen als armoedebestrijding, toename van awareness (= bewustwording van het belang van sport voor gehandicapten), empowerment (= het proces waarbij mensen of groepen meer invloed krijgen over gebeurtenissen en situaties die belangrijk voor hen zijn) en capacity building (= toename van de SPAT-deskundigheid, die ingezet kan worden in nieuwe ontwikkelingen) (Sietsma, 2011; Delahaij, 2004). Deze processen kunnen op gang komen, maar het is niet vanzelfsprekend. Respo wil met de inzet van Participation en Education tevens een proces van awareness op gang brengen, een persoonlijk en maatschappelijk proces van bewustwording op de betekenis van sport en bewegen voor mensen met een handicap. “Deze visie (op leren bewegen) biedt krachtige ontwikkelingsmogelijkheden aan mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. Hen worden niet bewegingen ‘aangeleerd’, maar hen worden ontwikkelingskansen in het domein sport en bewegen geboden.” (Sietsma, 2011, pg. 8). Hoogdravende taal van idealistische hemelbestormers? Is er vast te stellen dat *door* de inzet van Participation en Education het awareness-level tevens is gestegen? We denken dat we kunnen vaststellen dat er sprake van een toename van awareness is bij de mensen die de Respo opleidingen en cursussen (waaronder SPAT) hebben gevolgd. Met name voor de SPAT coaches is er een nieuwe wereld open gegaan. Dat zij, mensen met een handicap, nu gesprekspartners zijn geworden van de gemeente Cape Town en samen plannen ontwikkelen, van de Nederlandse Ambassade en van de Stellenbosch University is een prachtig resultaat. Bij hen en bij de gesprekspartners is er sprake van een toename van awareness, van capacity building en daarmee van empowerment. Of we dezelfde redenering kunnen houden bij de 5 sportleiders op de Cruijff Sport Court in Ndlovu (Elandsdoorn) is niet helemaal duidelijk. Ze zijn misschien wel aangestoken door het virus ‘gehandicaptensport’ en hebben een zekere passie ontwikkeld, maar voorlopig heeft dat niet geleid tot een breed aanbod. Maar wel tot een zekere vorm van awareness, van capacity building (hun baan stond op de tocht) en daarmee van empowerment (meer invloed op de gebeurtenissen, het zelf kunnen aanbieden van nieuwe sportactiviteiten).

Achteraf dekt de term ‘awareness’ naar de mening van de onderzoekers niet geheel de lading. We denken dat in nieuwe situaties beter gekozen kan worden voor de term empowerment geven de Respo International in overweging de term empowerment te gebruiken in plaats van awareness om de volgende inhoudelijke overwegingen:

- Empowerment is een ruimer begrip en includeert begrippen als awareness en capacity building. “Empowerment is een proces waarbij mensen of groepen meer invloed krijgen over gebeurtenissen en situaties die belangrijk voor hen zijn. Empowerment op individueel niveau betreft het sterker maken van individuen binnen hun sociale context zodat zij beter in staat zijn hun omgeving te controleren. Empowerment op dit niveau wordt gestimuleerd door gevoelens van persoonlijke controle te vergroten, mensen kritisch inzicht en vaardigheden te laten

ontwikkelen die ze helpen de controle over hun leven te vergroten en mensen de mogelijkheid te geven te participeren in voor hen relevante activiteiten. Empowerment op groepsniveau stimuleert groepen hun gemeenschap te verbeteren, te reageren op bedreigingen van de kwaliteit van leven en burgers de mogelijkheid te geven om te participeren. Daarnaast kan empowerment op groepsniveau ook het verbeteren van de maatschappelijke positie van een groep inhouden". (Delahaij, 2004, pg. 3).

- Bovendien is empowerment een vraaggestuurde methode. Wat de manier waarop een persoon of een groep de controle over haar omgeving wil vergroten, is afhankelijk van de situatie waarin deze persoon of groep zich bevindt.
- Het begrip 'empowerment' is ook eenvoudiger te operationaliseren van het begrip 'awareness'. Dat zit in de omschrijving besloten: de invloed van een persoon of een groep op situaties zijn omgeving die belangrijk zijn voor hen.

Sustainability

Sustainability is het verschijnsel dat een proces niet afhankelijk is van de inspanningen en gelden die gebruikt worden gedurende de projectperiode. Er moet na afloop iets duurzaams, iets blijvends achterblijven. Voor dat duurzame aspect van het proces wil Respo zich ook inzetten. "Respo International considers itself also to be responsible for the sustainability of what has been achieved after the projects have finished."(Sietsma, 2011, pg. 29). Het versterken van de *Sustainability* is een wens van alle organisaties die activiteiten ondernemen in ontwikkelingslanden. Uiteindelijk wil je als donorland een proces van onafhankelijkheid op gang brengen. Scholing (*education*) is een krachtig instrument in het kader van het versterken van de *sustainability.* Er zitten twee kanten aan dit versterkingsproces: de aanbiedende en de ontvangende partij. *Sustainability* begint bij de aanbiedende partij. Hun beleid moet vanaf de start gericht zijn op het versterken van de *sustainability* door de ontvangende partij vanaf de start als volwaardige partij te zien en bij alles te betrekken. *Sustainability* is een proces van vallen en opstaan. Voor dat proces moet ruimte zijn. Op dat proces moet ook kunnen worden ingegrepen. Als de ontvangende partij zich doorlopend afhankelijk opstelt dient dat als verschijnsel ter discussie te worden gesteld. Een dergelijke opstelling (zichtbaar in bijvoorbeeld vragen om meer geld, goederen, steun) ondergraaft de *Sustainability*. De ontvangende partij moet ook vanaf het begin zich bewust te zijn van het tijdelijke karakter van het project en moet in het dynamische proces van vraagarticulatie duidelijk maken wat ze wil. Uiteindelijk op eigen benen willen staan impliceert al direct op eigen benen lopen met als hulpstuk de stok-van-het-project. De sturende vraag daarbij is: wat wil ik (als vragende partij) gerealiseerd hebben na afloop van het project? Dat lonkend perspectief, vastgelegd in de doelstellingen van het project, is sturend voor beide partijen. Eigenlijk is het net opleiden of opvoeden: als het doel zelfstandigheid is, begint dat die direct bij de eerste ontwikkelingsmomenten, een groeiende zelfstandigheid.

Awareness en *Sustainability* zijn beide gewenste neveneffecten van de basisbeïnvloedings-instrumenten *Participation en Education*. Anders geformuleerd: door het adequaat inzetten van de kernmiddelen *Participation en Education* is Respo in staat om processen van *Empowerment en Sustainability* positief te beïnvloeden. We zeggen met opzet: 'positief te beïnvloeden'. Want de ontvangende partij moet al bij de start van de eerste gesprekken nadrukkelijk aangeven zelf de processen van awareness en sustainability in gang te willen zetten. Begin als aanbiedende partij nooit aan een steen die vast ligt, maar aan één die reeds beweegt, versterk lopende processen en ga niet onafhankelijk van de ontvangende partij nieuwe processen opstarten.

Een proces hoeft niet te stoppen als de projectperiode is geweest. Juist Respo Internationaal, met zijn enorme potentieel in zijn nabijheid van stageplaatszoekende studenten van allerlei opleidingen, is beter dan vele

organisaties die werken in ontwikkelingslanden in staat projecten na afloop van de 'betalingsperiode' te blijven ondersteunen. Respo kan beschikken over het 'goedkope' maar ook passievolle Human Resource van jonge mensen in opleiding. Nu nog de kunst ontwikkelen om dit potentiaal slim in te zetten.

Samenhangend schema:

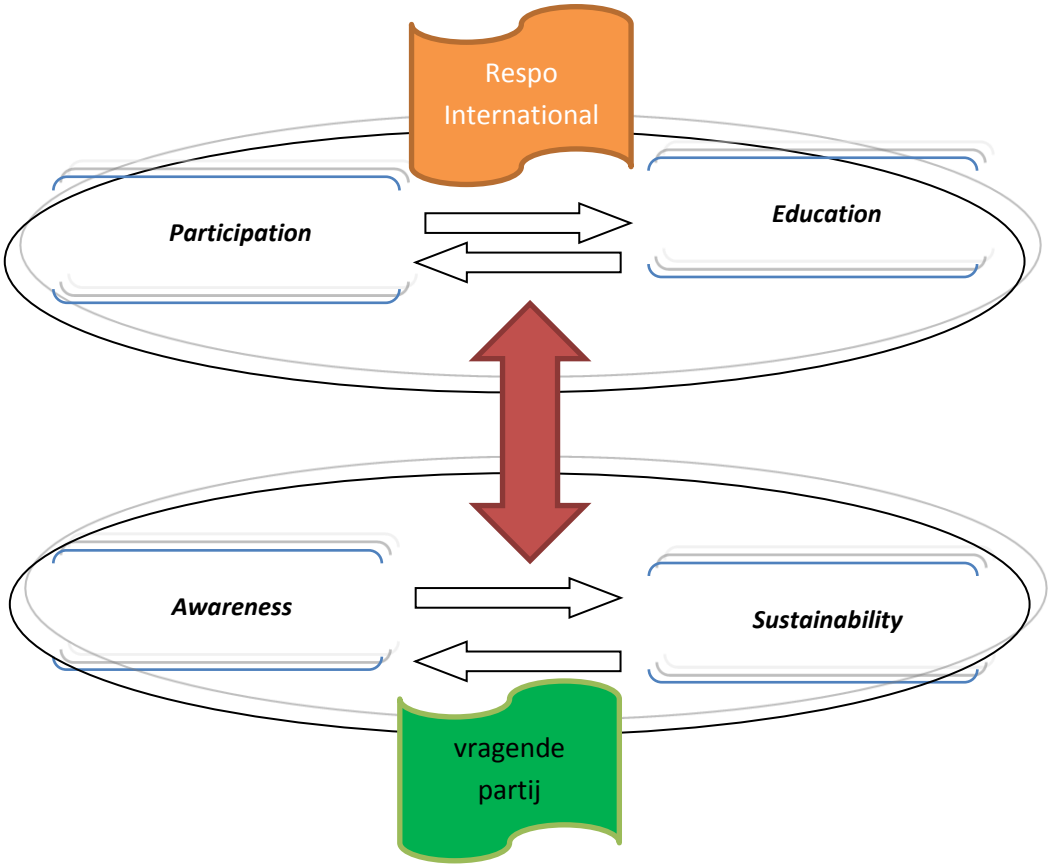

Conclusie, discussie en aanbevelingen Methode van Respo International

Door het kwaliteitsrijk en duurzaam inzetten van *Participation en Education* kan Respo International lokale en regionale reeds gestarte processen van *Awareness en Sustainability* versterken

Wel is het noodzakelijk dat de begrippen helder worden geformuleerd en dat nader wordt beschreven op welke wijze een vragende partij kan worden beoordeeld om zijn intentie om processen van *Empowerment en Sustainability* vorm en inhoud te geven. De missie van de ontvangende partij dient parallel te lopen aan die van Respo International. Daarbij dient met name de spil voor *Empowerment en Sustainability,* te weten *Education* en dan met name de SPAT-aanpak, vooraf goed te worden doorgesproken. Het duidelijk formuleren van selectiecriteria voor het samenstellen van de SPAT-groep is daarbij essentieel. Respo dient zich te realiseren dat ze met de SPAT-aanpak een gouden sleutel heeft. Daarmee moet zorgvuldig worden omgesprongen.

Vanuit procesinhoudelijke overwegingen is het noodzakelijk in de loop van de procesperiode regelmatig vanuit beide kanten (de aanbiedende en de vragende partij) het proces en de vier basisstrategieën te evalueren. Daarvoor is een ander instrument van Monitoring en Evaluatie nodig. Het nu gebruikte instrument diende met name de productevaluatie en was niet bruikbaar voor het volgen van de processen.

In de volgende paragraaf (6.4.) wordt hierop nader ingegaan.

6.4. Onderzoeksinstrumenten Monitoring en Evaluatie

Bij de start van het project is eerst de Methode van Respo International (MRI) ontwikkeld en vervolgens zijn op basis daarvan de zeven questionnaires ontwikkeld. Het geheel stond in het kader van uiteindelijk verantwoording willen afleggen aan de subsidieverlener, te weten het ministerie van VWS in het kader van het project Sportcoalities aan de Slag.

In paragraaf 6.3. is de Methode van Respo International (MRI) geanalyseerd en zijn er voorstellen voor verbetering voorgesteld.

In deze paragraaf zullen de zeven vragenlijsten (questionnaires) op inhoud en gebruiksmogelijkheden worden geanalyseerd. Daarnaast zijn er in de loop van het onderzoek en de verwerking van de gegevens nog meer bronnen geraadpleegd. Ook deze zullen aan de orde komen. Tenslotte zal de problematiek aan de orde komen van verantwoorden en beschrijven in het kader van Monitoring en Evaluation van projecten in ontwikkelingslanden.

Questionnaires

De zeven vragenlijsten (questionnaires Q 1 tm Q7) zijn ontwikkeld vanuit het uitgangspunt om zo scherp mogelijk aan te sluiten bij de vier strategieën en zo veel mogelijk informatie te genereren voor verslaglegging en verantwoording. Vanuit dit uitgangspunt zijn de verschillende vragenlijsten gedetailleerd uitgewerkt en vertaald in het Engels voor de lokale betrokkenen. In overleg met het management van Respo en de projectleiders is er een Routing van de verschillende formulieren opgesteld. Na de ontwikkeling zijn de lijsten besproken met de diverse betrokkenen (management Respo, projectleider, lokale coördinatoren, Nederlandse experts, etc.). Bij het opstellen is er tevens van uit gegaan dat ten tijde van de projectperiode studenten van Windesheim op de locaties stage zouden lopen en mee zouden kunnen werken aan het doen laten invullen van de vragenlijsten. Uiteindelijk zijn de lijsten digitaal verstuurd in verschillende versies.

Over de periode 2010 zijn weinig ingevulde vragenlijsten geretourneerd naar Windesheim. Dat heeft mede te maken met het laat versturen van de formulieren. De lokale projectleiders hebben van een aantal projecten wel globale informatie verstrekt (rolstoeltennis en –basketbal) op een eigen format. Ndlovu Care Group heeft een in een ander format een jaarverslag 2010 ingeleverd.

Over 2011 met name vragenlijsten Q2 (observatieformulier voor de Nederlandse experts) en 4 (observatieformulieren voor alle sportactiviteiten). De gegevens van sommige activiteiten ontbreekt (social circus, cursus sign language) en van andere is alleen globale informatie aanwezig (cursus managementskills). Ndlovu Care Group heeft een in een ander format een jaarverslag 2011 ingeleverd.

Over 2012 zijn twee uitgebreide verslagen ingeleverd: afronding SPAT opleiding en Ndlovu Care Group.

Er is geen informatie ontvangen van de een analyse van de startsituatie (Q1, analysis questionnaire), deelnemers Train de trainers/SPAT (Q3, Questionnaire Participant Train the Trainer); evaluatie van gegevens

van de deelnemers (Q5, evaluation questionnaire participation), awareness (Q6, awareness questionnaire community) en sustainability (Q7, sustainability questionnaire Schools, organisations and institutions).

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Q6	Q7
Wel ontvangen		X		X			
Niet ontvangen	X		X		X	X	X

De meest eenvoudige en snelle conclusie die getrokken kan worden: de verslaglegging heeft niet gewerkt. De diverse betrokkenen hebben ze niet ingevuld en ingeleverd, ondanks herhaaldelijke verzoeken. Dat betekent in feite dat (in onderzoekstermen) de verkregen en verwerkte informatie niet betrouwbaar is, waardoor het rapport als geheel op drijfzand is gebouwd. Alleen de informatie betreffende de activiteiten van de Nederlandse experts(Q2) en de observatieformulieren voor diverse sportactiviteiten (Q4) waren zeer goed bruikbaar. Daardoor is wel betrouwbare informatie verkregen over het aanbod van de trainingen (education) en de gegevens van de deelnemers bij de verschillende activiteiten (participation).

Gelukkig waren er nog wel alternatieve informatiebronnen aanwezig, die gebruikt zijn voor het beantwoorden van de vragen betreffende awareness en sustainability.

We kunnen een relatie leggen tussen de strategieën en informatiebronnen:

	Participation	Education	Awareness	Sustainability
Questionnaires en verslagen cursussen	Q4	Q2		
Jaarverslagen Ndluvo Care Group (3x)	x	x	x	x
Verslagen van rolstoelbasketbal (2x)	x	x		
NCDO: 'Kans voor open doel'	x	x	x	x
Eindverslag SPAT-opleiding		x	x	x
Diverse websites, zoals Tjommie en Cruijff Foundation			x	x
Interviews Nederlandse Experts		x	x	x

Zie voor een volledig overzicht van de ontvangen informatiebronnen de bijlagen.

Het gevolg is wel geweest dat bij het verzamelen van de gegevens voor het samenstellen van de rapportage er veel gepuzzeld en gezocht is om de rapportage te kunnen schrijven.

De vraag die zich opdringt is: waarom heeft de verslaggeving niet gewerkt? Een aantal verklaringen:

- De questionnaires zijn te complex, te uitvoerig en te omslachtig.
- Het is onduidelijk waarom er zoveel informatie moet worden ingevuld waardoor het niet motiverend werkt er voor te gaan zitten.
- De betrokkenen hebben de handen vol aan het regelen van de activiteiten, waardoor het invullen erbij inschiet.
- De routing was niet duidelijk, waardoor veel ingevulde formulieren niet op de afgesproken plaats binnen kwamen.
- Er zijn uiteindelijk geen studenten op stage gegaan naar Zuid-Afrika, waardoor zij niet konden worden ingezet voor de interviews m.b.t. awareness en sustainability (Q6 en Q7).
- De routes waren te lang tussen de actieplek (Zuid-Afrika) en de verwerkingsplek (Zwolle).

Hoe een volgende keer? Daar is geen direct antwoord op te geven. Dan moet eerst een andere vraag worden beantwoord, namelijk: wat is het doel van Monitoring en Evaluatie?

Monitoring en Evaluatie

De oorspronkelijke opzet van het onderzoek was om de verkregen informatie te verwerken in de tussen en eindrapportage aan de subsidie verlener. Dat is ook de klassieke opzet van Monitoring en Evaluatie. In de praktijk van alledag en daardoor ook in de opdracht speelden twee dingen door elkaar. Uit de literatuur (Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007) blijkt dat deze beide processen niet eenvoudig te verenigen zijn.

Contructivistische Monitoring en Evaluatie

Onderzoeken of de (nog te ontwikkelen) Methode van Respo International (opgebouwd rondom vier strategieën) een bruikbare methode is in het veld. In dat geval gaat het om *een lerend en innoverend proces*. Werkt de methode? Werken de vier strategieën? Moet er tussentijds worden bijgesteld? Werken de onderzoeksinstrumenten (de Q's)? Waar lopen dingen goed en waar vast? Het gaat hier om het toetsen van een interventiestijl, die ook nog eens in hoge mate wordt bepaald door de afnemende partij. "Dit perspectief gaat ervan uit dat realiteiten ontstaan doordat mensen betekenis geven aan verschijnselen en dat ze die betekenis uitwisselen in interactie en onderhandeling en zo hun eigen realiteit construeren. Constructivistische M&E richt zich daarom sterk op het gezamenlijk leren en delen van verhalen, het door interactie en onderhandelen construeren van een (project)realiteit". "Deze stroming van monitoring en evaluatie richt zich niet in de eerste plaats op het behalen van doelstellingen. Het gaat erom actoren gezamenlijk de agenda te laten bepalen op basis van uitwisseling, en zich van daaruit te richten op het begrijpen van het proces (de hoe-vraag)" (Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007, pg. 15).

Resultaatgerichte Monitoring en Evalutie

Onderzoeken of de beoogde resultaten worden gehaald, het verantwoorden van de investeringen in het project, het verantwoording afleggen aan de subsidieverleners. In dat geval gaat het om het volgen van een *kwantitatief proces*, het in kaart brengen van getallen, het volgen van kritische succesfactoren. "Dit is een stroming die de nadruk legt op doelgerichtheid en op het monitoren en evalueren van het behalen van doelstellingen. Vaak wordt er met vooraf bepaalde indicatoren gewerkt om voortgang en resultaten te meten

in het licht van de doelen van het project of programma. Men kan kijken naar verschillende soorten resultaten:

- output (wat is gerealiseerd?);
- outcome (wat is het effect van de output)
- impact (wat zijn de uiteindelijke resultaten; wat voegt de interventie toe).

Binnen de resultaatgerichte stroming wordt monitoring en evaluatie vooral gebaseerd op een planning aan de hand van een interventielogica. Een interventielogica is een hypothese over hoe een interventie tot de beoogde resultaten leidt." (Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007, pg. 15).

In het onderhavige onderzoek hebben, achteraf beschouwd, beide benaderingen van M&E door elkaar gespeeld. Daarbij heeft de resultaatgerichte benadering de boventoon gevoerd (questionnaires 1 t/m 5) en zijn de wat meer constructivistische questionnaires (6 en 7) niet gebruikt. Voor een volgende keer moet vooraf worden bepaald voor welk type benadering er op welk moment in het proces wordt gekozen.

Daarnaast is het evident dat de lokale partners, de vragende partij, actief en doorlopend worden betrokken bij de tussentijdse en eindevaluaties van zowel de kwantitatieve als ook kwalitatieve aard. Evaluatie staat altijd in het kader van monitoring. Met tussentijdse data kan en proces worden bijgestuurd.

Ideeën Monitoring en Evaluatie Respo: dubbel focus.

Terugkijkend op het gehele proces denken we dat bij projecten van Respo beide perspectieven van M&E een rol kunnen spelen: de subsidieverlener wil zien of er verantwoord met zijn geld wordt omgegaan (de resultaat gerichte benadering), maar Respo is ook een lerende organisatie die met zijn partners een lerende relatie aan wil gaan (de constructivistische benadering). Twee heren dienen kan best, maar houd het gescheiden. Maak vooraf keuzes.

Voor de *resultaatgerichte benadering* is het noodzakelijk vooraf indicatoren en maatstaven voor succes te formuleren. Hoeveel mensen met een handicap moeten worden bereikt met sport? Hoeveel sporters met een handicap krijgen een sportopleiding? Hoeveel artikelen in krantenzijn indicatief voor het toenemen van het bewustzijn? Bij dezer benadering spelen termen als Output (bijv. het aantal opgeleide sporters met een handicap), Outcome (hoeveel mensen met een handicap zijn daadwerkelijk gaan sporten? Maatstaf vooraf: 30%) en Impact (bijv. het aantal trainers die niets hadden met gehandicaptensport zijn nu positief). Meestal wordt vooraf aan het proces een nulmeting gedaan en na verloop van tijd vervolgmetingen (Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007).

Voor de *constructivistische benadering* kan nog worden gekozen voor verschillende benaderingen. Op dit moment wordt door grote en middelgrote NGO's (Unicef, het AIDSfonds, het European Cultural Foundation) gewerkt met de methode van de Most Significant Change (Davies en Dart, 2005; Arkesteijn, Van Mierlo en Potters, 2007). Het instrument MSC richt zich met name op het beschrijven van resultaten (outcome). De verandering (het resultaat) wordt daarbij geschreven in een verhaalvorm. Centraal staat het gezamenlijk leren en reflecteren op veranderingen door middel van verhalen. Een deel van de verhalen wordt eveneens gebruikt voor de (externe) verantwoording.

Conclusies, discussie en aanbevelingen M&E instrumenten

Het is raadzaam een instrument voor Monitoring en Evaluatie (M&E) te kiezen dat pas bij het doel van het proces. Dat vraagt om een inhoudelijke verkenning van het proces als geheel. Wat willen we bereiken? Voor wie? Een voorstudie naar bestaande instrumenten is in dat geval op zijn plaats. Een eenmaal ingeslagen weg van M&E kan moeilijk worden omgebogen. Wel kunnen verschillende instrumenten naast elkaar bestaan, als maar helder is wat de bedoeling is.

Instrumenten dienen eenvoudig in het gebruik te zijn. De personen die werken met de instrumenten moeten vanaf het begin weten waarvoor het betreffende instrument wordt gebruikt. De opbrengsten van een instrument moet niet alleen voor de organisatie zinvolle informatie opleveren, maar ook voor de invullers ter plaatse. Daarmee kan een proces van intrinsieke motivatie m.b.t. het gebruik van de instrumenten in ontwikkeling komen.

Het verschijnsel M&E zal in de komende jaren in belang toenemen. De burger wil weten wat er met 'zijn' geld gebeurt (resultaat gerichte M&E). Bovendien is bij NGO steeds meer het besef gegroeid dat samenwerken bij projecten het sleutelwoord is om processen als Empowerment en Sustainability op gang te brengen (bijv de constructivistische benadering). Respo doet er verstandig aan aan dit toenemende belang van M&E de nodige aandacht te schenken. Daartoe is het slim contact op te nemen met gelijksoortige NGO's.

M&E is niet de core- business van Respo. Respo zou er verstandig aan doen contact op te nemen met opleidingen en kenniscentra die vertrouwd zijn in het ontwikkelen van geschikte M&E instrumenten, bijvoorbeeld de opleidingen van het domein Business, Management en Recht (Honours College, opleiding BMER).

6.5. Aanbevelingen op een rij

Aan de hand van een aantal relevante steekwoorden zullen de aanbevelingen die in hoofdstuk 6 zijn genoemd nogmaals kort worden beschreven.

1. *Contextanalyse en monitoring*

   Voor het realiseren van succes van een project is het van belang bij de start van een project als aanbiedende partij (Respo) te realiseren dat een project een grotere kans van slagen heeft als de ontvangende partij al bezig is met een vergelijkbaar proces en gefascineerd door eenzelfde missie en visie. Zoek naar congruentie. De onderdeel van contextanalyse is echter niet eenmalig, alleen bij de start. Voortdurend in de loop van het proces moet worden nagegaan of de neuzen nog dezelfde kant op staan, of de mate van tevredenheid door beide partners wordt gedeeld. Dat is de kern van monitoring: doen we nog dezelfde dingen en dezelfde dingen goed? Respo als aanbiedende partij moet dan ook regelmatig de thermometer in het proces steken en bijsturen indien daartoe aanleiding is.

2. *Vraagarticulatie, afstemmen en verwachtingenmanagement*

   Bij de start het een project speelt het proces van vraagarticulatie een belangrijke rol. Welke vragen hebben de afnemende partners en kan Respo, als aanbiedende partij, deze vragen beantwoorden. In de hoop elkaar ergens in het midden te ontmoeten en onder druk van projectprocessen die veelal te laat van start kunnen gaan ontstaat het gevaar dat men denkt elkaar gevonden te hebben, dat er sprake is van een

win-win situatie zoals nu het geval was in Ndlovu Limpopo. De vraag bij Ndlovu Limpopo (Elandsdoorn) was niet de behoefte aan breedtesportactiviteiten en –trainingen/education. Achteraf was dat min of meer al zichtbaar in de fysieke inrichting van het Cruijff Court (fitnessruimtes en standaard velden), de mate van opgeleid zijn van de fitnesstrainers (MDGO-SB, sporttrainers) en het ontbreken van een zekere fascinatie voor gehandicaptensport . Door misschien meer stil te staan bij de vraag van de afnemende partij (activiteiten op het terrein van de prestatiesporten) was er een ander proces ontstaan. Respo had dan moeten nadenken of zij, als aanbiedende partij, naast de breedtesportactiviteiten ook prestatiesportactiviteiten zou kunnen aanbieden (participation, education). Het gaat immers om een aanbod op maat. Één en ander had kunnen betekenen dat er naast de experts van het opleidingsinstituut Calo ook experts van andere instituten zouden moeten worden betrokken. Dat is nu ook wel gebeurd (rolstoeltennis en –tafeltennis), maar uitgaande van de vraag van Ndlovu hadden wellicht nog meer prestatiesporten op het gebied van de gehandicaptensport kunnen worden aangeboden (zitvolleybal, boogschieten, diverse atletiekactiviteiten, etc). Bij dit soort afstemmingsprocessen zijn de processen van vraagarticulatie en verwachtingenmanagement van evident belang. Willen we echt hetzelfde, kunnen we aan de wederzijds gecreëerde verwachtingen voldoen en zijn we daarop aanspreekbaar?

3. *De vier beïnvloedingsstrategieën*

Respo heeft vier beïnvloedingsstrategieën ontwikkeld: *participation, education, awareness (of: empowerment) en sustainability.* De kerntaken van Respo zijn participation en education, daar zit ook de primaire deskundigheid en missie van Respo. Om awareness en sustainability als gewenste 'neveneffecten' te doen laten ontstaan is het noodzakelijk om participation en education *planmatig, gestructureerd en gedocumenteerd* te doen laten plaats vinden. Dat impliceert dat Respo als organisatie de verschillende experts en experts-in-opleiding (studenten) goed voorbereidt (briefing) op hun werk en goed bevraagt over de ervaringen opgedaan en resultaten gerealiseerd op de verschillende projectlocaties (debriefing). De huidige manier van werken werd gedaan met volle overgave en passie door de experts, maar er was geen sprake van een zorgvuldige voorbereiding en afronding. De kwaliteit van de projecten zal in sterke mate toenemen indien momenten van briefing en debriefing structureel worden ingebouwd. Dit is overigens ook de uitdrukkelijke wens van de experts. Ook hierdoor zal het proces van monitoring aan kwaliteit toenemen. Door het moment van debriefing kan de loop van het proces worden beïnvloed.

4. Bijstellen M&E instrument

Het huidige instrument van M&E (Sietsma, 2011) is te omslachtig en uitgebreid. Door zijn omslachtigheid is het met name geschikt voor (eind)evaluatie, niet voor monitoring. In het ontwerp van questionnaires 6 en 7 liggen er wel mogelijkheden voor het achterhalen van kwalitatieve gegevens (beleving, waardering), maar in het huidige proces van M&E zijn juist deze twee questionnaires niet gebruikt. Kortom: het moet anders. Bezie en beoordeel de ontwikkelde questionnaires vanuit een aantal eenvoudige principes:

- Welke resultaten (getallen etc.) wil en moet je weten voor welke partners (subsidieverleners e.d.)?
- Wat moet je weten (processen, belevingen, waarderingen) om het proces als geheel gaande te houden? (monitoring).
- Hoe kun je de lokale partners actief betrekken bij het proces van M&E, waardoor het ook hun belang wordt te monitoren en evalueren (constructivistische benadering).
- Keep it small and simple….

Overleg vooraf met andere NGO's in overleg hoe zij processen van M&E aanpakken en bezie of een training/cursus voor de onderzoeker noodzakelijk is. M&E processen worden de komende jaren steeds

belangrijker, de geldverstrekker wil zien en ervaren wat er met 'zijn' geld is gebeurd. Investeren in het ontwikkelen van processen van M&E verdienen zich zelf terug.

5. Duurzaamheid begint in Nederland

Duurzaamheid, sustainability, is niet louter en alleen een effect van participation en education. Als Respo een proces duurzaam wil ontwikkelen, moet er al bij de start met de afnemende partij nagedacht worden over wat er moet staan bij de afronding van het project (1) en op welke wijze het projectresultaat kan worden gecontinueerd en doorontwikkeld (2). Respo zit in de kansrijke positie studenten van allerlei opleidingen te betrekken bij diverse projecten, ook nadat de projectgelden zijn opgebruikt. Duurzaamheid is vaak niet te realiseren in de beperkte projectperiode van 3, 4 jaar. Dat is hooguit de zaaitijd, bij lange na niet de groeitijd, laat staan de oogsttijd. Ook in deze projecten in Zuid-Afrika is het noodzakelijk vervolgactiviteiten af te spreken met de afnemers en daarbij (ex-)studenten (experts-in-opleiding) in te zetten. Maak een plan wat er moet staan na 8 à 10 jaar (opleidingen, verbonden aan instituten? sportverenigingen voor gehandicapten als onderdeel van reguliere sportverenigingen? etc.) en redeneer terug naar het startpunt van het totale project. Het ontwikkelen van duurzaamheid is een attitude, geen effect van alleen interventies.

6. Empowerment in plaats van Awareness

Overweeg of de term *awareness* de lading nog in voldoende mate dekt. In deze notitie is gemotiveerd dat in de term *empowerment* de processen die Respo wil bewerkstelligen wellicht beter tot uitdrukking komen.

Bijlagen

1. De zeven questionnaires 62

2. Het routingschema van de questionnaires 87

3. Tekst interview Nederlandse Experts:
    a. Chris Hazelebach 88
    b. Femke Wittekamp-Huisman 90

4. Eindverslag Zuid-Afrika van Gerdine Figge-Rus en Femke Wittekamp-Huisman (2012) 93

Bijlage 1: de 7 questionnaires

1. Analyze Questionnaire

Identification participants : *potential* trainers + participants activities.

Before starting the projects, there must be clarity about:

- possible participants of the sports activities.
- possible trainers for the train-the-trainer program.
- institutes, educational centres, local situation, and interest of (informal) community/sports clubs in implementing the programs.

Responsible for the collection of the information and writing the report: the local co-ordinator

Interviews with schools, institutes, community clubs:

Goal 1:
Find participants for sport and physical activities (Participation)

1. Are you **already presenting a sports or physical program for PWD'[1]s** in your organization (school/institute/community)? If so,	
1	what kind of activities?
2	how often?
3	who are the participants in the group (ages, M/F, impairment category[2])?
4	who presents the lessons or instructions and what is his/her professional background (education)?

[1] PWD: persons with a disability
[2] Impairment categories: 1. Motor (use wheel hair or crutches); 2. Sensorial (blind, deaf, hearing, visual impairment); 3. Mental (all types of autism, learning disabilities, etc.); 4. System (chronic diseases e.g. epileptic, diabetes, HIV/AIDS, etc.).

2. Do you think there are **challenges on organization, the content of the program or anything else in sports / physical activities for PWD?**	
1.	Describe what is missing or what has to be solved and for whom?

3. If persons in your organization are interested in the sports and physical activity program, **how many participants and which categories of persons** will be participating		
1.	Women Men Children	
2.	ethnical background	
3.	to what impairment categories, as shown below, do they belong?	
	1	motor (using wheelchair, crutches)[3] number:
	2	sensorial (deaf, hearing impaired, blind, visual impaired) number:
	3	mental number:
	4	system (chronic disease) number:

4. What are the **best periods in the year/ days /time to organize** activities?
Period in the year: Day: Time:

[3] It is not necessary to state the exact impairment

5. What is, in your opinion, the **interest of the media** in sports for PDW's and how can this interest be influenced by you and us?
Interest: Possibilities of influence:

6. What type of **daily activities** do the participants have?	
1	Student: What type of school: ○ primary ○ secondary ○ high school ○ university Bachelor or Master?
2	employed (self or in company) ○ full-time ○ part-time
3	not employed, but voluntary active in ○ sports organization ○ disability organization ○ other
4	none of these ○ indicate if applicable

7. What **facilities and equipment** does your organization have for sports and physical activities for PWD's?
Facilities: Equipment: Other materials:

8. What kind of **support** can your organization offer to the sports and physical activities?

- Organizational
- Material
- Volunteers
- Transport (cost)
- Other:

9. What are, in your opinion, **the indicators of success for related partners**, considering:

- actually participating local partners?

  Number:……

- potential local partners?

  Number:

- what could be the reasons for participation?

- what could be the reasons for non-participation?

10. What is, in your opinion, **the indicator of success in terms of the number of persons participating in the sports activities for PWD's?**

Number of participants:

- 0-25
- 25-50
- 50-75
- 75-100
- more than 100:

Goal 2
Find participants for <u>train the trainer programs</u> for sports and physical activities (Education)

1. Are **you or others** (disabled and non-disabled) **in your organization** (university/ school/institute /community) interested to participate in a train-the-trainer program in sports and physical activities for persons with disabilities?	
1.	○ yes ○ no If so, what's your knowledge, expertise and passion as well as sports experiences (kind of activities/sports)?
2.	(Question only if not clear :) Are you disabled? ○ yes ○ no If yes, what category or categories of impairment? ○ motor ○ sensorial ○ system ○ other:
3.	If it is about colleagues in your organization: what is their knowledge, expertise and passion as well as sport experiences (kind of activities/sports)?
4.	If the potential trainers are disabled: to what category of impairments do they belong? ○ motor ○ sensorial ○ system ○ other:

2. Do you know **PWD with sports experience** who are or could be interested in a train-the-trainer program?	
1	What is their knowledge, expertise and passion as well as their sports experience (kind of activities/sports)?
2	To what category of impairments do they belong? o motor o sensorial o conditional o others

3. Do you know any **professionals (**disabled and non-disabled) **working with PWD's** who could be interested in a train-the-trainer program?	
1	If so, what's their knowledge, expertise and passion as well as their sport experience (kind of activities/sports)?
2	If the potential trainers are disabled, to what category of impairments do they belong?

4. What do you – as member of an organization – **expect** from the train-the-trainer program?

5. When are you – as a member of the organization – **satisfied** with the results of the train-the-trainer program?

6. What could be – in your opinion – the main **pitfalls** in the organisation of the train-the-trainer program? And how can these pitfalls be avoided?

7. What is, as far as you can see, **the indicator of success in terms of the number of participants in the train-the-trainer program?**

2 - Observation Questionnaire for Expert team

(in Dutch language)

Observatie en vragenlijst Expertteam

De vragen gaan over 1 trainingsmodule aan 1 cursusgroep op 1 plek. Als er op meerdere plaatsen of aan meerdere groepen wordt lesgegeven dan dit duidelijk vermelden door de gegevens over de groepen apart op te nemen. Een module kan bestaan uit enkele trainingsmomenten (workshop) tot een cursus van meerdere dagen.

Persoonsgegevens Expert	
naam	
e-mailadres	
invuldatum datum	
module	

Gegevens training	
Data trainingen	
Tijden	
Accommodatie(s)	
Adres(sen)	

Informatie betreffende de deelnemers		
1.	Aantal aangemelde deelnemers	
2.	Aantal deelnemers aanwezig geweest (maximaal)	
	1. aantal mannen	
	2. Aantal vrouwen	
	3. Aantal gehandicapten	
	4. Aantal niet gehandicapten	
3.	Aantal deelnemers per leeftijdscategorie: Kinderen <16 Jongeren 16-18 Jong volwassenen 19-25 Volwassenen >25	

Inhoudelijk verslag van het aanbod/programma:
1. Beschrijf hoe het programma verliep en de reactie van de deelnemers.
2. Welke uitdagingen kwamen jullie tegen? (analyseer de sterke en zwakke punten)
3. Wat waren de valkuilen? (organisatorisch, inhoudelijk, specifieke culturele punten)
4. Wat zijn jullie conclusies na deze module?
5. Andere relevante constateringen:
6. Voornemens volgende training:

3 - Questionnaire Participants 'Train the trainer'

All participants of the train-the-trainer program will fill in this form (and a weaver) before the start of the training.

Personal information		
1	**Contact information:**	
	Name	
	Address	
	Telephone number	
	Mobile number	
	E-mail	
2.	**General personal information**	
	Date of birth	
	male/female	
	Ethnical background	
3.	**Educational information**	
	Primary school	○ Yes ○ No
	Secondary school	○ Yes ○ No
	High school	○ Yes ○ No
	University BA	○ Yes ○ No
	University MA	○ Yes ○ No
4.	**Information daily activities**	
	Student	○ Yes ○ No
	employed (self or in company)	○ full time ○ part time ○ unemployed

5.	**Information about disability**	
	Disabled	○ Yes ○ No
	If yes, do you belong to one of the following categories of impairment groups?	
	motor	○ user wheelchair ○ user crutches ○ impairment hands/arms
	sensorial	○ blindvisual impairment ○ deaf/ hearing impairment
	chronic illness	○ yes ○ no ○ if possible: what kind of?
	Other kind of impairment:	

6.	**Sports/physical activities**	
	How often did you perform sports/physical activities in the last two years?	
	Recreational level	○ More than once a week ○ More than once a month ○ Once a month or less
	Elite sport level (national, international level)	○ More than once a week ○ More than once a month ○ Once a month or less

7.	**Do you expect limitations in participating in this course? (more answers possible)**
	○ Mobility
	○ Physical
	○ Communication
	○ Material
	○ Transportation
	○ Time
	○ Other:……

8.	**Why do you want to participate in this course? (more answers possible)**
	○ I want to have fun
	○ I want to learn more (sports) skills
	○ I think participation improves my personal situation
	○ I think participation improves my social situation
	○ I like to work with PWD
	○ I want to learn more (teaching) skills
	○ I have been told to participate
	○ Other:.....

9.	**Do you prefer to participate in a group with:**
	Only men or women? ○ Yes ○ No
	Only persons with a disability? ○ Yes ○ No
	Only non-disabled? ○ Yes ○ No
	Only mixed groups (men, women, disabled and nondisabled)? ○ Yes ○ No
	Explanation:

10.	**What will you do with your expertise after this course?**
	○ Start to work (as a volunteer) with PWD as soon as possible
	○ Integrate into my job what I have learned
	○ I will start using this in my community
	○ I don't know yet
	○ Other:.....

4 - Observation form for all Sports and Physical activities

General information	
Date	place
Name of observer	Please confirm questions below: Incidental occasion? yes/no Regular activity? Yes/no

Global information			
1.	Date		
2.	Time		
3.	Place		
4.	Schools & Organizations		
Participant information			
5.	Total number of participants:		
	Male:		
	Female:		
	Age:	Children < 18 years:	
		Young people 19-25:	
		Adults > 25 years:	
	From the start:	Disabled:	
		Non-disabled:	
	Halftime the activity period:	Disabled:	
		Non-disabled:	
	At the end of the activity period:	Disabled:	
		Non-disabled:	
	Impairment groups:		
	Motor	User wheelchair	
		User crutches	
		Impairment hand/arms	
	Sensorial	Blind/visual impairment	
		Deaf/hearing impairment	
	Mental or behavioural	Learning disability	
		Mentally retarded	
		other	

	Chronic illness	System	
		HIV/AIDS	
		other	
	Ethnical background (description):		

4. Did the number of participants increase or decrease during the program?	
Increase, because:	Decrease, because:

5. Information activity leaders	
1.	Names: 1…….. 2…….. 3……..

2.	Functions: ○ participant 'train the trainer program' ○ volunteer ○ other

6. Information about the program	
1.	Describe **how the program did proceed**
2.	Challenges (analysis of the **strength and weaknesses**: product and process)
3.	What were the pitfalls?
4.	**Conclusions**
5.	**Decisions about the next activities:**

5 - Evaluation Questionnaire participants

For some groups of participants of workshops, sport days and circus days
Extra or instead of observation trainers

General information	
Date	
Time	
Where (location)	
Activity	

Personal information		
1	**Contact information:**	
	Name	
	Address	
	Telephone number	
	Mobile number	
	E-mail	
2.	**General personal information**	
	Date of birth	
	male/female	
	Ethnical background	

3.	**Information daily activities**	
	Student	○ Yes ○ No
	employed (self or in company)	○ full time ○ part time ○ unemployed

4.	**Sports/physical activities**	
	How often did you perform sports/physical activities in the last two years?	
	Recreational level	o More than once a week o More than once a month o Once a month or less
	Elite sport level (national, international level)	o More than once a week o More than once a month o Once a month or less

5.	**Why did you want to participate into these activities? (more answers possible)**
	o I have to
	o I want to have fun
	o I want to learn more (sports) skills
	o I want to meet new people
	o I want to feel stronger
	o I am curious
	o I don't know
	o I have been told to participate
	o Other:….

6.	**What did you most enjoy about the activities? (more answers possible)**
	o Making new friends
	o Having fun
	o Learning sport skills
	o Being a member of a team
	o Getting fit

	○ Feeling stronger
	○ Nothing
	○ Other

7.	**If you disliked something, where did it have to do with? (more answers possible)**
	○ Activities
	○ Trainers
	○ Group members
	○ Place where it took place
	○ I was not as good as I wanted to be
	○ Other

8.	**Would you like to do the activities more often?**
	○ Yes
	○ No, I don't like physical activities
	○ No, I like other sports and physical activities
	○ No, because …..

9.	**I prefer to be in a group ….**
	○ with only persons with disabilities
	○ only with non-disabled
	○ with only women or men
	○ which is mixed
	○ no preference

10.	**Did you feel safe and comfortable during the activities?**
	○ Yes

	○ No, because of:

11.	Do you think these sports and physical activities are important, especially for PWD?
	○ Important for everyone
	○ Not that important
	○ Have no other possibilities to do to sport/ physical activity
	○ Sport makes me feel proud
	○ Fun and friendship is important
	○ Helps in the daily struggle of life by creating a feeling of power

12.	Do you think that you can become a trainer of this activity yourself (later)?	
	No	○ Because I will not be able to qualify
		○ I am a person with a disability
		○ Because…
	Yes	○ I can learn to do the same as the trainers
		○ I do already things like this
		○ Because…

6- Awareness – questionnaire community

Interview by project leaders, project members or local coordinator for those around persons with disabilities, such as parents, professionals at schools or institutes, neighbours.

Advice: try to get the story of the person (good practices) instead of only the answers on the questions. Use, if possible, recording devices (video, audio).

Background themes of the questions: awareness, empowerment and sustainability.

General information	
Name of interviewer	
Information about the interviewer	O Male O Female Age: Nationality: O Disabled O Non-disabled
Date and place of interview	
Information about the person who is interviewed	O Male O Female Age: O Disabled O Non-disabled

Potential questions:

1. How many people with disabilities do you know? (number)
○ In your family:
○ In your daily activities (work, school or ..):
○ In your community:
○ Elsewhere:

2. Do you see differences in their daily lives compared to your own life?
○ No, I don't see differences
○ No, because .....
○ Yes, their life is more easy, people/community takes care of them
○ Yes, their life is more difficult, they are more isolated
○ Yes, they have more financial problems
○ Yes, they are discriminated at school, work
○ Other:

3. Did you know about the sports and physical activities for PWD's?
○ No
○ Yes I was in the public …
○ I have been told
○ I read about it
○ I saw it on television
○ Other:

4. Would you stimulate PWD to participate in physical activities?
○ No, because:
○ Yes, because:

5. Will you contribute to sports and physical activities for PWD? **Do physical activities for PWD make a difference for your community?**
○ No, because:
○ Yes, because:

7 - Sustainability – questionnaire
Local schools, organizations, institutions, other partners

List of interview questions and subjects, for project leaders, project members or local coordinator for interviewing professionals at schools, institutes, sports organizations.

Advice: try to get the story of the person (good practices) instead of only the answers on the questions. Use, if possible, recording devices (video and/or audio)

Background subjects of the questions: awareness, empowerment and sustainability.

General information	
Name of interviewer	
Information about the interviewer?	O Male O Female Age: Nationality: O Disabled O Non-disabled
Date and place of interview	
Information about the person in the interview?	O Male O Female Age: O Disabled O Non-disabled

Potential questions:

1. Did you know about the sport and physical activities for PWD's?
○ No
○ Yes
○ I have been told
○ I saw it on television
○ I read about it
○ Other reason
2. Do these physical activities for PWD make a difference for your community?
○ No, because:

○ Yes, because:

3. Would you stimulate PWD to participate in these physical activities?
○ No, because:
○ Yes, because:

4. Will you / your organization contribute to develop more sports and physical activities for PWD?
○ No
○ Yes: ○ We will implement the activities in our program ○ We will hire the new trainers of this program ○ Other..

5. What do you need for the development of the program? (more answers possible)
○ Educational programs
○ Developing materials
○ Teaching methods
○ Money
○ Experts
○ Other

Bijlage 2: routing questionnaires

All the forms must be send to Ellie Jansen ej.jansen@windesheim.nl or by post: School for Human Movement & Sports, University for Applied Sciences Windesheim, PB 10090, 8000 GB Zwolle, the Netherlands

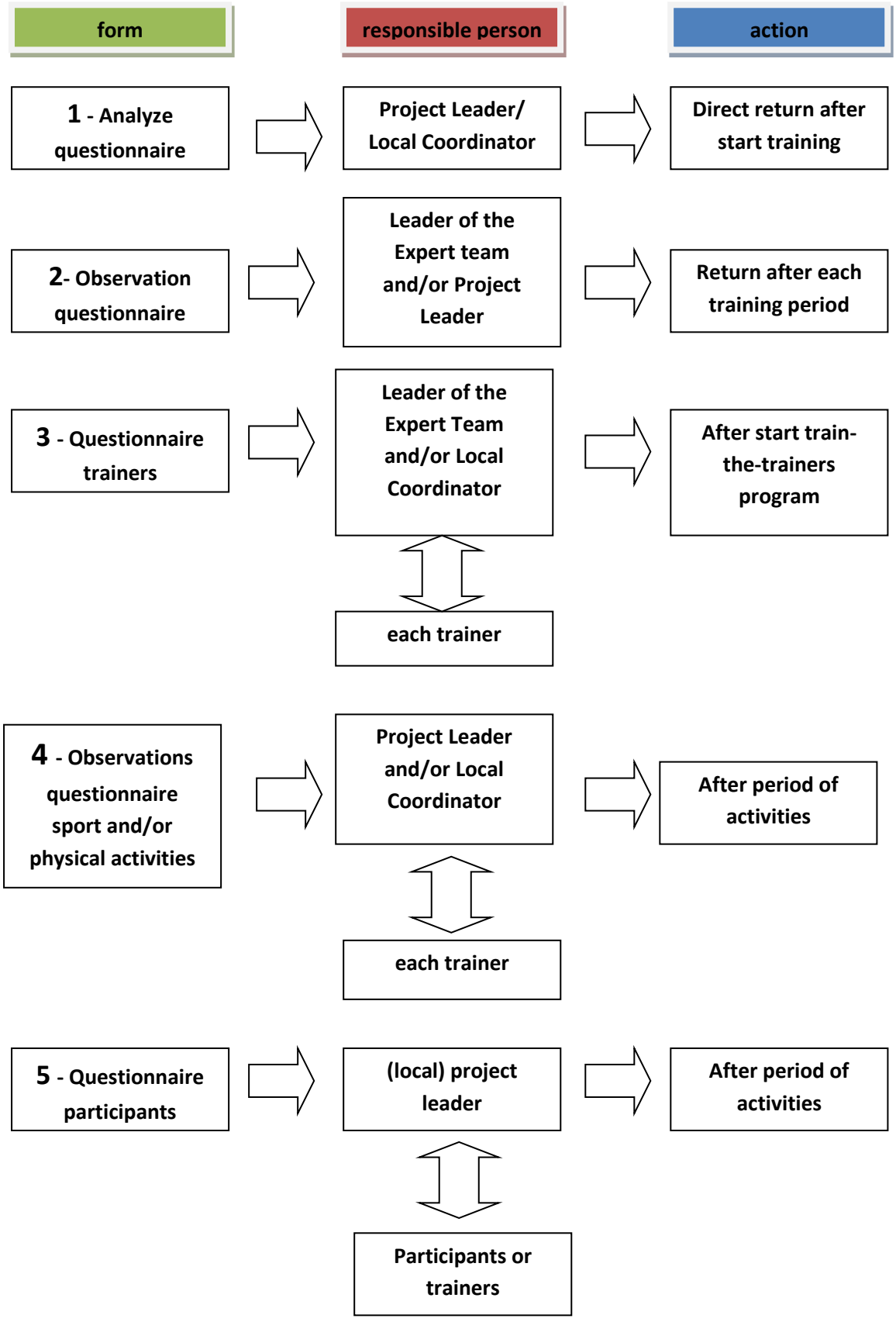

Bijlage 3: interview met Chris Hazelebach – 15-05-2012

Zuid- Afrika

Awareness

Wanneer ik het heb over bewustwording wil ik een onderscheid maken tussen Kaapstad en Johannesburg. Hiertussen zien we een groot verschil. In Kaapstad zijn er 10 gehandicapten waarvan 5 echt wilden, zij wilden een verschil gaan maken. De andere 5 komen waarschijnlijk om redenen als eten etc.
In Johannesburg hebben we fitnesstrainers die minder bereid waren onze mening over te nemen. Zij hadden al meer kennis en waren eigenlijk expert.

Waardoor komt dit verschil?

In Kaapstad hadden ze het idee dat zij het verschil konden maken, zij durfden activiteiten aan te passen en genieten daar ook af. Wat wel een verschil maakt is dat zij rolstoelbasketbal, tennis en circus hebben gehad. Bij circus wordt duidelijk dat het om aanpassen van de activiteiten gaat.
Ze zijn hier gewend alleen het eindplaatje aan te bieden.
In Johannesburg hebben ze nog geen circus gehad, waarvan ik verwacht dat circus uitmaakt in de visie dat het om aanpassen gaat. Johannesburg zijn ook meer studenten gericht op de topsport, willen het hoge niveau begeleiden.

Tikspelen

We hebben een keuze moeten maken, want spel is erg breed. Wij hebben gekozen voor tikspelen, omdat dit veel mogelijkheden tot aanpassen biedt. Ze kennen hier weinig tikspelen, alleen de vormen waarbij je af bent en je aan de kant gaat zitten. Ook hebben ze leuke overloopspelen waarbij ze 10 minuten zingen en dan een keer overlopen en weer 10 min zingen etc. Erg leuk om te zien, maar heeft weinig te maken met bewegen.
Het voordeel van tikspelen is dat ze het niet echt kennen en daardoor niet naar de eindvorm gaan. Daarbij is het makkelijk om hier het concept aanpassen duidelijk te maken.
Tikspelen is nieuw voor ze, een westers concept waardoor het ook makkelijker is om een westerse visie hiermee over te dragen.

Wanneer je een tikspel doet wordt de gehandicapte getikt en is deze af. Dat is niet erg, want het is helemaal niet leuk om mee te doen, want het is warm en dan ga je zweten etc.
Wanneer wij duidelijk willen maken dat ook de gehandicapte de kans moet krijgen om te winnen kan dat niet. De sterkste hoort te winnen, dus niet een gehandicapte. Elk spelletje is een competitie, je doet mee om te winnen en anders niet.
Ook gehandicapten moeten kunnen winnen is vreemd, want als je aanpast voor de gehandicapten ben je aan het discrimineren.
Wel willen ze in een overloopspel de gehandicapte niet tikken, zodat deze langer mee kan doen, maar de activiteit aanpassen voor de gehandicapte kan niet, dat is een echte westerse visie.

Op de laatste dag liepen we stage bij zwakzinnigen, waar tikspelen te moeilijk waren. Wij hebben al bepaald dat tikspelen niet haalbaar, dus hebben we alleen vos kom eens uit je hol gedaan, waarbij je ze aan de hand pakt. Verder hebben we wat miksituatie, wat uiteindelijk smijt met spullen situatie werd. En gelukkig hadden ze al circus gehad wat ze konden gebruiken.
Ze waren trots dat ze iets konden aanbieden aan zwakzinnigen.

De deelnemers van Kaapstad begrepen het makkelijker/ moeilijker maken

Sustainability

We hadden de trainers van Johannesburg kunnen gebruiken in het opleiden. Zij waren duidelijk een stap verder dan de anderen en zaten niet te wachten om samen te werken met gehandicapten. Zij waren al afgestudeerd en zaten niet te wachten op iemand die kwam vertellen hoe je dat moest doen. We hadden ze de eerste dagen kunnen opleiden dat zij datgene wat wij wilden vertellen konden aanbieden onder supervisie van ons. Zij hadden wel een andere visie maar ze brengen dat over wat wij willen en worden zo gedwongen om zich te verdiepen in onze visie.

Is het duurzaam?

Ons idee van iets duurzaams achterlaten is dat je iets tastbaars achterlaat, ze kunnen niet alles in hun hoofd opslaan. Wij wilden daarom leskaarten achterlaten, waar Femke mee bezig is. Maar 1 leskaart is 6 dagen werk, want voor je doorhebt hoe je de regels in een goed plaatje uitlegt en die foto daadwerkelijk met de deelnemers hebt gemaakt. Daarna hebben we gevraagd of ze het begrepen, en dit bleek niet het geval te zijn. Misschien dat dit te combineren valt met buitenlandstages. Er worden leskaarten gemaakt en dan is iemand bezig en blijkt het niet te kloppen, ze gaan niet verder, er is niemand die het oppakt om het verder af te maken. Als je met je buitenlandstage 4 leskaarten moet maken kan je deze ook in een map verzamelen, waardoor je ook de culturele verschillen in een spel kan zien. Boefje kan je bijvoorbeeld niet overal boefje noemen, omdat ze dan echt boefjes worden.

Chris: " Het product dat we willen hebben klopt nog niet."

Volgende keer net zo?

Vuistregels – Theorie – schema
schema hebben we te weinig aangeboden. Zo hebben we fix-fit-fun aangeboden, maar we hadden nog meer van deze schema's moeten gebruiken.
Respo moet begeleidingsschema maken.

Er moeten ervaringen gebundeld worden! Wat ik graag had gezien was dat we samen onze ervaringen zouden bundelen. Femke is hiermee bezig. Maar daarom vind ik het nu wel leuk om gehoord te worden. Maar nu is het zo dat we heengaan en terugkomen en er vervolgens weinig mee gebeurd.

Duurzaamheid begint bij de aanbieder. Wij moeten goed voorbereid zijn, duidelijk hebben wat we willen aanbieden en overbrengen. Zo ook een begeleidingsschema.

Als wij nu opstappen heb je er vertrouwen in dat het doorgaat?

Ervaring gaat eindeloos door (is goud). Omzetten naar werk is de vraag! Maar daar doe ik mijn werk ook niet voor.

Interview Femke Wittekamp-Huisman - 29 mei 2012

We begonnen het interview met vragen over de awareness. Ik vroeg of deelnemers met een beperking meer inzicht hebben gekregen in hun eigen mogelijkheden.

- Femke zei dat dit zo was, maar vooral in Kaapstad. Er was een verschil in inzicht in eigen kunnen. Ze vertelde dat sommige deelnemers de eerste keer behoorlijk stil waren en dat men ging 'meeliften' de deelnemers kwamen onzeker over. De tweede keer dat Femke kwam, was er al een groot verschil. De deelnemers waren zelfverzekerd over hun eigen kunnen.

- Femke vertelde enthousiast, zonder dat we hier naar vroegen, over het maatschappelijk vlak. Ze legde uit dat de mensen daar nu een eigen organisatie hebben opgestart "Mandla sport for change". Ze vertelde dat deze organisatie contact met de gemeente heeft en ze organiseren sportdagen bij scholen+familie. Het doel van de organisatie is om de samenleving te laten zien wat ze kunnen. De Nederlandse ambassade beheert het geld van Mandla. Het doel van de gemeente is om gehandicapten sport op de kaart te zetten. Vandaar dat de gemeente Mandla in dienst neemt.

Op een gegeven moment werd Femke bevraagd over wat ze van deze ontwikkelingen vond.

- Femke was erg positief over de ideeën en plannen en in eerste instantie zei ze verder niet zoveel meer. Totdat Luuk aan haar vroeg: "maar? maar? Ik voel een maar?". Op dat moment gaf Femke aan dat ze zorgen heeft over de financiële zaken. Ze vertelde dat de mensen die ze daar had ontmoet, niet goed waren in geldbeheer en dat men daar over weinig planningsvermogen beschikt. Femke legde meteen een aantal ideeën op tafel, het was goed te merken dat Femke over haar zorgen had nagedacht. Naar haar mening was het noodzakelijk om er nog een jaar studenten en/of docenten naar toe te sturen om de organisatie daar een laatste zetje in de rug te geven. Femke zei:' Als we het nu loslaten zou het eeuwig zonde zijn. Ik heb er te weinig vertrouwen in dat de organisatie zonder hulp overeind blijft staan.'. Als je daar ter plekke aan het werk gaat beleef je het heel intens. Je ziet in levende lijve wat er allemaal ontwikkeld wordt en hoe het verloopt. Als docent zie je de passie en de geldschieters zien het project alleen op papier.

Luuk vroeg of Femke daar voor Respo een gemiste kans zag en of ze ook vond dat er mensen geschoold moesten worden in financieren en plannen.
- Het leek Femke een goed idee om de betere SPAT-studenten een extra opleiding aan te bieden. Deze SPAT-studenten zouden dan weer begeleid kunnen worden door (extra)studenten van de CALO. Femke dacht aan het organiseren van evenementen en na 3 maanden weer kijken hoe het gaat en of de organisatie het zelfstandig(er) kan uitvoeren.

Elandsdoorn

Femke begon hierover en benoemde gelijk een aantal punten waarvan zij dacht dat het beter kon.
1. Communicatie

Over dit punt sprak Femke het langst. Het zat haar niet helemaal lekker. Zij kreeg voor vertrek naar ZA vanuit Respo te horen dat er SPAT-studenten moesten afstuderen in een bepaalde periode(weet even niet meer welke maand) en toen er contact met de plaats werd opgenomen vertelden zij dat het the graduation al veel eerder was. Dit betekende dat de SPAT-studenten in een veel kortere tijd opgeleid moesten worden. Dit was voor Femke niet mogelijk omdat er maar weinig tijd was voor een vol programma. Femke zei dat ze erg verbaasd waren en dat er echt geen mogelijkheid was (Bij the City??) om the graduation te verplaatsen naar een later tijdstip.

2. Financien
Femke had het vermoeden dat er een aantal financiële zaken niet helemaal op orde waren. Er stonden nog een aantal rekeningen open. Er was ook een interne afspraak dat er fitness-instructeurs bijgeschoold moesten worden middels een SPAT-opleiding, anders zouden zij hun baan verliezen.

3. Veel kansen gehad, Johan Cruijff, fitnesscentrum
De deelnemers, SPAT-studenten en de omgeving waren niet bijzonder onder de indruk van de komst van docenten met een opleiding. In dit gebied zijn al vele faciliteiten aanwezig en er is al heel veel opgezet. In Kaapstad daarentegen, was nog nooit iemand geweest om een helpende hand te bieden. Femke dacht dat daarin ook een deel van de oorzaak in het verschil in motivatie en beleving tussen Kaapstad en Elandsdoorn ligt.

4 Weinig intrinsieke motivatie.
Omdat bijna alle SPAT-studenten verplicht waren om deel te nemen aan het programma, was er weinig motivatie. Men deed mee voor het papiertje zodat men hun eigen baan kon behouden. Het was ook opvallend dat de SPAT-studenten tijdens hun stage en lessen tussendoor naar het fitnesscentrum gingen om te werken (revalidanten instructies geven).
Over de Awareness bij deze mensen was weinig tot stand gekomen, dit had deels te maken met het feit dat er geen deelnemers met een beperking waren en deels had het te maken met hun achtergrond als fitnessinstructeur.

Na deze punten gingen we even terug naar vragen over Awareness bij mensen zonder beperking.
- Femke gaf aan dat er wel een klein beetje meer bewustwording was ontstaan. Dit kon ze niet grootschalig noemen. Het was meer gericht op familie en buurt. Zo was er bijvoorbeeld een Ceremonie georganiseerd bij het afstuderen. De familie was trots en er was ook een facebookpagina voor Mandla aangemaakt. Er was een sportdag in maart en daar waren een paar kranten op af gekomen, hier wist Femke niet van of het daadwerkelijk is afgedrukt op papier. Femke zei: “ik denk meer aan een hardloopwedstrijdje dan aan grootschalige media”.

Diplomering in Kaapstad:
- Femke vertelde dat er 10 deelnemers zijn gediplomeerd. Er waren dusdanige niveauverschillen dat ze hebben besloten om 2 soorten diploma’s uit te reiken.
1. Coach: In staat iets te regelen en organiseren (bestuur Mandla). (5 afgestudeerden)
2. Assistent coach: Met enige ondersteuning in staat iets te begeleiden. (5 afgestudeerden)

Luuk vroeg of er niet vreemd werd opgekeken naar het onderscheid tussen 2 diploma’s.
- Femke zei dat iedereen het begreep en dat niemand hierover te klagen had. Femke had dit overlegd met Respo zelf en ze heeft het de deelnemers ook uitgebreid uitgelegd.

Tot slot vertelde Femke dat er veel werd gewerkt met circus, tikspelen. Er waren hele handige leskaarten en ze waren zo goed gemaakt dat de SPAT-studenten zelfs om meer kaarten vroegen. Inmiddels waren er alweer 10 nieuwe kaarten klaar en die gingen binnenkort naar Afrika toe.

Luuk vroeg of Femke het opnieuw zou doen als ze zou worden gevraagd.
- Femke zou dit zeker opnieuw willen doen. Ze vond het heel erg leuk. Het laatste wat Femke vertelde was dat de voorzorg en nazorg van RESPO beter kan/moet. Het kan niet zo zijn dat RESPO een maand voor aanvang van de SPAT-opleiding nog de CALO opbelt om docenten te strikken. Het zou een goed idee zijn om een aantal

vaste docenten te hebben die elke keer naar dezelfde plek gaat. Zo ontstaat er geen verwarring en is er een team docenten die weten hoe het op een locatie was en hoe de ontwikkeling verloopt.

Eindverslag Zuid-Afrika reis

dinsdag 21 februari 2012– vrijdag 2 maart 2012

Gerdine Figge-Rus en Femke Wittekamp-Huisman

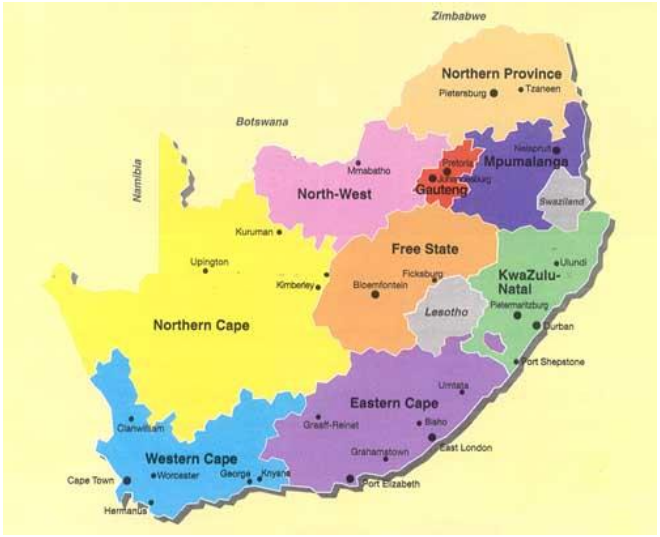

Kaapstad Februari 2012,

Evaluatie programma door Gerdine Figge-Rus en Femke Wittekamp-Huisman

Inhoudsopgave

Kaapstad SPAT examen, dagprogramma en evaluatie 95

Woensdag 22 februari 2012 95

Donderdag 23 februari 2012 97

Vrijdag 24 februari 2012 99

Gesprek met Samuel Festus, van the City, in Civic Center. 101

Bezoek Orion Organisation. 102

Overleg met Liz Brenner van Stellenbosch Universiteit. 103

Aanbevelingen na Zuid Afrika bezoek 105

Bezoek aan Zuid Afrika voor Respo International 107

Stukje website, SPAT-EXAMENS in Zuid-Afrika in volle gang! 108

Stukje website, SPAT-EXAMENS geslaagd! 109

'Mandla Sports 4 change' inventarisatie 110

Kaapstad SPAT-examen evaluatie

Programma beschrijving van woensdag 22 februari

Deze drie dagen vonden plaats in een sporthal in Khayelitsha.

Ochtend:

Er is gekozen om de training te starten met het beginspel overlooptikspel. Dit zorgde ervoor dat we op een ongedwongen manier met elkaar kennis maakten. Daarnaast was het meteen de introductie van een nieuw "recreational spel". We hebben het eerst helemaal leeg geïntroduceerd en na twee keer spelen zijn we met de groep het spel gaan aanpassen. De regels, mogelijkheden en aanpassingen van spel kwamen hierbij aan de orde.

In groepjes hebben we de activiteiten vanuit de workshops (tennis, circus, basketbal, recreational sports) doorgenomen die de SPAT-studenten hebben behandelt in de afgelopen twee jaar. De SPAT studenten mochten zelf kiezen met wie zij een groep vormden en welke activiteit zij vervolgens kozen. Hierbij hebben de groepjes een opdracht meegekregen dat zij aan de groep, en dus ook aan ons, moesten laten zien wat zij hebben behandelt in de afgelopen twee jaar. Dit moeten zij presenteren aan de hele groep in een lesvorm. Alle SPAT studenten moesten daarin een rol hebben en een lesgeef gedeelte op zich nemen. Daarnaast moesten ze over deze activiteit minimaal 3 examenvragen bedenken voor de overige SPAT studenten.

Uiteindelijk hebben 2 groepjes hun eigen activiteit gepresenteerd en zijn we actief hiermee bezig geweest. Hierbij kwamen verschillende werkvormen naar voren.

Het eerste groepje bestond uit Wilhelm, Lorenzo en Jesse die het basketbal op zich hadden genomen. Zij hebben dit goed gepresenteerd, duidelijk naar de hele groep. Iedere deelnemer had hierin een rol waarbij er lesgegeven werd in 3 onderdelen: warming-up, de chest pass en dribbel, en spelletje waarbij de rolstoelers als een treintje achter elkaar moesten rijden.

Het tweede groepje bestond uit Michael, Paul en Charles die het tennis op zich hadden genomen. Zij kozen voor een demonstratie voor de groep, om te laten zien wat er allemaal gedaan is. Hierbij werd wel interactief vragen gesteld voor de hele groep en de deelnemers waren actief met de oefenvormen bezig: oefenvorm met lopen aan de kant van het net, voortdurend kijkend naar de bal, dit hebben zij laten zien voor de rolstoelers en voor de lopers.

Daarnaast hadden zij diverse werkvormen; tennissen in tweetallen over het net, waarbij er een aanpassing gemaakt werd. De bal mocht twee keer stuiteren voor de rolstoelers en één keer stuiteren voor de loper. Ook werd laten zien dat er een vangnet is, waarbij er een bal gegooid wordt en opgevangen wordt in een net. De rollen van de deelnemers zijn goed verdeeld, waarbij Michael en Charles de groep aansprak en Paul meer de assisterende rol hierin had.

Middag:

De theorie van het loopt't, lukt't, leeft't kwam aan bod waarbij we de SPAT studenten hebben uitgedaagd om praktijk voorbeelden te noemen en die te koppelen aan de theorie. We hebben hierna de examenvragen klassikaal behandelt.

Het laatste groepje Vanessa, Carol en Rosalind hebben de activiteit gepresenteerd aan de groep. Zij deden dit in de vorm van een demonstratie en iedereen zat op een rij naar hen te kijken. Zij lieten om de beurt zien aan de groep wat voor mogelijkheden er allemaal waren bij de circusactiviteiten; chinese bordjes, doekjes, diabolo, jongleerballetjes. Daarbij deelden zij soms ook materiaal uit aan de groep om hiermee aan de slag te gaan, dit zorgde ervoor dat het aspect leeft't aan bod kwam. Er werden aanpassingen gemaakt door Rosalind door Wilhelm doekjes te geven in plaats van jongleerballetjes. Ook Carol liet zien dat je met één arm ook veel kan doen met de jongleerballetjes. In deze demonstratie nam Vanessa veelal de leiding op zich en communiceerde met de groep. Vervolgens sloten zij de demonstratie af met een voorstelling.

Het ochtend programma zat vrij vol met de herhaling van alles van de verschillende workshops, de examenvragen en de theorie over loopt't, lukt't, leeft't. Om die reden hebben we ervoor gekozen dat wij vier activiteiten uitkozen die bij de sportdag gedaan konden worden. We hadden bij de activiteiten rekening gehouden met de keuzes van de SPAT studenten in de ochtend. We hebben de deelnemers in 3 groepen

verdeeld. Dit hebben we gedaan op basis van de mogelijkheden van de deelnemers en het lesgeefniveau van de deelnemers (niet alle goede deelnemers bij elkaar).

De deelnemers zijn in groepjes bij elkaar gaan zitten om te bespreken hoe ze het de volgende dag gingen aanpakken. De volgende dag kwam er een doelgroep waaraan lesgegeven moest worden. Wie legt welke activiteit uit? Welke rol hebben de overige SPAT studenten bij die activiteit dan? Welke aanpassingen kunnen er worden gemaakt? Etc.
Uiteindelijk zijn we als groep weer bij elkaar gekomen om alle activiteiten nog één maal langs te gaan. De volgende dag moesten de SPAT-studenten meedraaien met de leerlingen naar de volgende activiteit, zodat alle SPAT studenten, alle activiteiten moesten geven. Wij vinden dat je als SPAT coach niet alleen expert in 1 activiteit kan zijn.
We hebben de activiteiten besproken en kort laten zien, niet meer gespeeld omdat het anders te lang zou duren.

Om de dag goed af te sluiten hebben we met elkaar het eindspel 'The Lion sleeps tonight', gespeeld. Paul was de leeuw en net als vorig jaar deed hij dit heel goed. De sfeer van dit spel gaf aan hoe de dag was verlopen; enthousiast, veel inbreng, actief!

Waarom gekozen voor deze oefeningen en werkvormen?

- Alle activiteiten werden zo herhaald. Een soort opfriscursus. Zo konden wij ook goed kijken wat zij hebben onthouden van de verschillende workshops die zij hebben gehad de afgelopen tijd.
- Wij konden het niveau van de deelnemers hierdoor goed inschatten. Er waren geen directe verschillen tussen mannen en vrouwen. Wel waren er grote verschillen in de gehele groep. Om die reden hebben we ook uiteindelijk gekozen voor een tweedeling in de certificaten (SPAT coach en SPAT assistent COACH). Deze verschillen lagen niet zozeer aan de type fysieke beperking maar komen voornamelijk door de persoonlijkheid (introvert) of taalachterstand (niet Engels sprekend, maar Afrikaans). We hebben deelnemers wel zien groeien in de drie dagen dat wij met ze hebben samengewerkt! Ze werden actiever, bijv. Lorenzo, Anthony en Wilhelm, en durfde meer voor de groep te zeggen of voor te doen.
- Doordat alle workshop activiteiten aan bod kwamen, kon er ook meteen een voorbereiding plaatsvinden voor de volgende dag, de sportdag waarbij zij les moesten geven aan een doelgroep.

Programma beschrijving van donderdag 23 februari

Ochtend; sportdag:
Om 9.00 zou Oasis, een Daycare Center, komen met een groep jong volwassenen. Dit werd uiteindelijk een uur later, maar alles verliep goed en wel. De deelnemers wisten wie zij gingen lesgeven. Wij hebben de dag ervoor besproken dat de deelnemers samen met hun groepje leerlingen zouden doorwisselen naar het volgende onderdeel.

Voordat de sportdag begon zijn we bij elkaar gekomen en hebben we de vraag gesteld: Wie wil de sportleider zijn, deze neemt de leiding over het wisselmoment, de leider houdt de tijd in de gaten enz. Dit in de groep gebracht te hebben, was als eerste Michael ingebracht, dit was de man van Vanessa, die aanwezig was om te kijken en niet aan het project deelnam.
Op zich goed bedacht natuurlijk, want een losstaand persoon kan deze rol goed vervullen. Eigenlijk wilden wij dat de deelnemers deze taak zelf op zich zouden nemen, zodat de deelnemers ervaren hoe het is om én les te geven én op de tijd te letten en om de andere zaken zorgvuldig in de gaten te houden. Dit aangegeven en Charles wilde de uitdaging aangaan.

De sportdag begint en iedereen wordt centraal op een stoel neergezet in een rij naast elkaar. Charles neemt de leiding, doet ook het beginwoord en geeft Anthony de taak om de leerlingen te verdelen in groepjes. Iedereen staat bij de activiteit en het lesgeven kan beginnen.

Wat aan de orde kwam:
A. Tennis:
- Jongleren: door middel van handjes een bal/pittenzakje hooghouden.
- Soleren: met een racket de bal tegen de muur slaan
- Retourneren: tennis 1-1
- gooien en vangen; de een gooit de bal, de ander vangt de bal in het net van de tennisracket
B. Basketbal:
- Dribbeloefeningen om de pionnen heen
- Mikken tegen de muur (verticaal vlak), mikken in een bak (horizontaal vlak), mikken in de basket (horizontaal vlak)
- de chestpass en dribbelpass
C. Circus: zaal verdeeld in drie vakken, elk met hun eigen onderdeel.
Wat aan bod kwam waren onder andere de jongleerballen, doekjes, diabolo's, ringen en de chinese stokjes.
D. Cross the road: het overlooptikspel

Wij hebben de groepen zelf verdeeld:
1. Groep: Vanessa, Anthony en Rosalind
2. Groep: Michael, Charles en Paul
3. Groep: Jesse, Lorenzo en Wilhelm

De eerste groep begon bij basketbal. De deelnemers moesten eerst nog overleggen hoe ze het zouden doen, terwijl de leerlingen al klaar stonden. Dit duurde ongeveer zes minuten. Het viel gelijk op dat hier klassikaal lesgeven werd. De drie onderdelen die we gisteren behandeld hebben voor de sportdag kwamen niet aan de orde. Wel kwam aan de orde de onderdelen die de deelnemers in de ochtend hadden aangeboden om te laten zien wat zij allemaal gedaan hadden in de afgelopen twee jaar. Start met warming-up, in twee rijen oefenen met chestpass en dribbelpass, vervolgens mikken in de basket waarbij alle leerlingen in één rij stonden. Er werd veel stilgestaan, weinig bewogen.

Er werd hen een tip gegeven om te kijken naar de andere onderdelen die in het veld klaar stonden. Hoe zou je deze onderdelen kunnen toepassen aan je leerlingen?
Anthony kwam in actie en overlegde met Vanessa en Rosalind. De laatste vijf minuten hebben zij de leerlingen verdeeld in twee groepen en hebben zij ook de activiteiten gegeven die klaar stonden. Je zag gelijk dat er meer leerlingen actief bezig waren en er zo ook meer beleving kwam in de groep.

Na het fluitsignaal van Charles hadden de leerlingen 5 minuten de tijd om naar het volgende onderdeel te gaan. Charles had van te voren besloten om dit 5 minuten te doen, zodat er ook tijd was voor een bezoek aan de toilet.

Bij het circus verliep alles meteen. Vanessa was bij de jongleerballen, Anthony deed met een paar leerlingen de ringen en Rosalind nam de doekjes voor haar rekening. Na een paar minuten wisselden zij met hun leerlingen naar het volgende vak. Er werd onderling goed overlegd, wissels binnen de activiteit gingen goed en iedereen was actief bezig. Anthony kan de leerlingen individueel goed aanspreken, dat is een goede kwaliteit van hem. Carol kan goed de leerlingen laten zien wat de bedoeling is bij de circusactiviteiten, dit is haar kwaliteit. Doordat zij gelijk begint, weten de anderen wat zij moeten doen.

Volgende onderdeel was 'cross the road'. Het eerste groepje is hier tien minuten mee aan de slag geweest en hebben zij dit met de leerlingen gespeeld. Daarna gebeurde er iets bijzonders. Deze groep besloot om de laatste tien minuten naar een tennisonderdeel te gaan, waar de tweede groep bezig was. Dit hadden zij met de groep van Charles afgesproken, zij waren met de andere twee onderdelen van tennis bezig. Na de wissel, ging de groep van Vanessa de andere twee tennisonderdelen doen. De reden waarom de groep van Vanessa alvast naar tennis ging was, omdat ze het te lang vonden duren om een tikspel 20 minuten te spelen. Op zich prima dat ze nagedacht hebben over mogelijke oplossingen voor dit probleem.

Ook het groepje van Lorenzo, Jesse en Wilhelm hadden besloten om het tikspel korter te laten spelen. Zij hebben toen een ander spel erin gebracht, namelijk 'the Lion sleeps tonight'. Zij merkten dat het tikspel op een gegeven moment niet meer goed liep, dat de leerlingen moe werden en dat zij er niet zo veel zin meer in hadden om nog een keer dit spel te spelen.
Een goed alternatief om iets anders met de leerlingen te doen, super goede oplossing!

De derde groep, Charles, Michael en Paul, hebben deze sportdag goed met elkaar ook uitgevoerd. Charles was wel veel op de voorgrond, maar gaf Paul goede taken mee om aan de slag te gaan. Voor Charles is het de uitdaging niet teveel te willen, maar ook erop vertrouwen dat anderen goed kunnen lesgeven. Dit deed hij prima, hij liet ook veel aan Michael en Paul over. Ze deden dit prima samen als een groep. Het is erg leuk om Paul bezig te zien met de leerlingen. Hij brengt veel enthousiasme naar de leerlingen en begeleidt ze goed bij de onderdelen.

Als afsluiting van de sportdag hebben de deelnemers met elkaar besloten om nog met de leerlingen een grote stoelendans te doen. Hierbij zorgden een paar voor de muziek, met geklap en waaronder Vanessa 'Fire on te mountain' zong. Erg leuke afsluiting, met veel enthousiasme en plezier.

<u>Middag: Examen- Videoanalyse</u>
Na de lunch zijn wij in groepjes de filmpjes gaan analyseren. Wij hebben hierbij vragen gesteld en zijn ingegaan in diverse situaties die wij gezien hebben tijdens de sportdag. Te denken valt aan:
- Waarom heb je voor deze situatie gekozen?
- Wat zie je hier (leerlingen in één wachtrij) ? Hoe zou je dit ook wel kunnen aanpakken?
- Hoe zou je deze activiteit makkelijker en moeilijker maken?
- Hoe om te gaan met de materialen in de toekomst? Hoe breng je dit bij, naar de leerlingen toe?
- Wat te doen als je een leerling hebt die een beperking heeft aan de benen?

Het groepje wat 'vrij' was, heeft zich verdiept in de leskaarten (cat & mouse en chaosdoelenspel)
Aan het einde van de dag werd er een demonstratie gegeven van Cat & Mouse door Rosalind, Anthony en Charles.
De leskaarten werden goed begrepen en er werd zelfs gevraagd om nog meer leskaarten!

Programma beschrijving van vrijdag 24 februari

Ochtend; Sportdag:
Deze dag betekende voor de deelnemers het einde van het project 'Joy of Movement' en de start van hun eigen project 'Mandla Sport 4 change'. Er werd aan het begin van de dag een mooie speech gegeven door Vanessa. Zij verwoorde erg ontroerend en mooi wat zij met de deelnemers hebben meegemaakt de afgelopen 2 jaar en hoeveel zin zij hebben in het vervolgproject. Mede mogelijk gemaakt door de steun van Respo en hun medewerkers kunnen zij nu starten met hun eigen project!

Op deze dag wilden alle SPAT-studenten een sportdag organiseren voor de Orions. Dit hadden zij van te voren met de stagiaires al voorbereidt, omdat het hun eerste sportdag was die mede in het teken stond van hun eigen project en om deze te promoten voor mensen uit de buurt.
Deze sportdag bestond uit de volgende activiteiten:

Zelfverdediging, gegeven door Anthony en Paul.

Het mooie hiervan is dat Anthony de cursus Self Divence heeft gevolgd (samen met Michael) Anthony wilde dit graag doen deze dag en dit heeft hij gedeeld met Paul, die deze cursus niet heeft gevolgd. Samen hebben zij dit onderdeel goed weggezet tijdens de sportdag en zij hebben elkaar goed geholpen. Diverse recreation sports kwamen aan de orde. Michael en Charles organiseerden dit onderdeel en hier kwamen ze goed mee uit de voeten. Cat & Mouse werd gespeeld, bowlen en ook the Lion sleeps tonight. De circusactiviteiten werden gedaan en basketbal werd gespeeld.

Aan het einde van de sportdag hebben de deelnemers zichzelf laten zien en gepromoot door een rolstoel-basketbalwedstrijd te spelen tegen leerlingen/bezoekers die er waren.

Middag; de diplomauitreiking:
Voor velen erg spannend. Er waren ongeveer 50 mensen in de zaal, inclusief de deelnemers op de voorste rij. Eerst werden er allerlei speeches gehouden, vanuit Mandla, vanuit Respo, vanuit Willemijn. Daarna hebben wij hen een voor een het podium opgeroepen en hebben daarna de certificaten persoonlijk uitgedeeld met ieder een persoonlijke foto. Op de foto hebben wij een tekst geschreven om toch ook een boodschap mee te geven voor de toekomst. Nadat iedereen het certificaat in handen had, vielen de ballonnen en de confetti naar beneden en werd er groot feest gehouden met muziek en lunch.
Wij hebben twee soorten certificaten uitgedeeld, vanwege het niveauverschil binnen de groep:
- De Sport & Physical Activity Trainers zijn: Charles, Michael, Rosalind, Vanessa en Jesse
- De Sport & Physical Assistent Trainers zijn: Anthony, Paul, Wilhelm, Lorenzo en Carol

Wij denken dat Anthony en Paul al wel erg op de goede weg zijn om Trainer te kunnen worden.
Zij hebben veel laten zien en zijn erg gegroeid in hun lesgeven. Anthony durft steeds meer op de voorgrond te treden, stelt zich beschikbaar om met Rosalind de activiteit op de leskaart aan de groep te laten zien, neemt initiatief om self-divense activiteit te geven, hij geeft goede individuele aanwijzingen en neemt steeds meer taken op zich, zoals de leerlingen in groepjes indelen.
Paul kan ook erg goede aanpassingen maken voor een activiteit, is zeer geschikt in het begeleiden van een onderdeel, pakt activiteiten aan waar hij nog niet heel veel van af weet, bijv. samen de self- divense activiteit geven met Anthony, kan de leerlingen goed stimuleren en motiveren en Paul heeft veel Fun factor. Hij vindt het alleen moeilijk en lastig om op de voorgrond te treden naar een grote groep en om te praten, uitleg te geven, vanwege zijn zuid-afrikaanse taal.

Deze drie dagen hebben wij veel gezien van de deelnemers, individueel en ook van de gehele groep. Hierbij wat punten en valkuilen, die ons opvielen bij de deelnemers:

Sterke punten

- De activiteiten worden door de groep gebruikt. De kennis over diverse activiteiten was voldoende aanwezig.
- Theorie over Fix, Fit en Fun was voldoende aanwezig.
- De SPAT trainers kunnen regelmatig uitleggen waarom een aanpassing geschikt is en wanneer je die aanpassing zou kunnen inzetten.
- Er wordt met de deelnemers onderling goed overlegd en samengewerkt. Een hechte groep.
- De deelnemers kunnen er altijd voor zorgen dat een activiteit leeft voor een doelgroep. Fun is succesvol binnen deze groep.

Zwakke punten:

- Het is moeilijk om vragen te stellen aan iedereen. Vaak zijn dezelfde deelnemers aan het woord.
- De SPAT trainers herhalen veel van wat ze de dag ervoor hebben gedaan.
- FIX en FIT wordt soms door elkaar gehaald. Wat erg naar voren kwam en nog beetje onduidelijk was voor sommige deelnemers was het onderscheid tussen het Fix en Fit. Wat hoort nou bij het Fit?
- De SPAT assistent trainers kunnen niet uitleggen waarom een bepaalde aanpassing geschikt is en hebben moeite om aan te geven wanneer deze aanpassing ingezet kan worden.
- Tijdens het spelen van de activiteiten met kinderen worden aanpassingen gemaakt zonder dat er goed gekeken wordt wat de deelnemers nodig. Het is meer om maar een verandering toe te passen.

Relevantie constateringen en voornemens voor het vervolg:

- Willemijn bij het project betrekken voor de komende 3 maanden, om controle te houden bij de deelnemers voor de pilot van de gemeente.
- Het zou mooi zijn als er een segmentteam van de Calo kan komen, waarbij de stagiaires de komende drie maanden de deelnemers kunnen begeleiden in hun werkzaamheden.
- Nieuwe leskaarten maken, zodat de deelnemers nieuwe activiteiten kunnen introduceren voor hun doelgroep. Zij kunnen met een breder aanbod komen, momenteel is er veel herhaling aanwezig. Dit is ook een vraag vanuit de SPAT-trainers!

Gesprek met Samuel Festus, van The City, in Civic Center

Dinsdag 28 februari

We hebben een meeting gehad met Samuel Festus, van Project Management Unit Sport, Recreation & Amenities, van de gemeente Kaapstad. We hebben hieruit een duidelijk verhaal gekregen van de wensen en de verwachtingen vanuit de gemeente. Dit gesprek zorgde voor veel opheldering over de stand van zaken en over de toekomst voor de SPAT-studenten.
De vragen die onder andere aan bod kwamen zijn:
- Zijn er banen weggelegd voor de deelnemers? Wat wil de gemeente?
- hoe ziet de toekomst eruit voor de deelnemers? Wat zijn de verwachtingen?
- Wat is de rol van Respo? Wat kan Respo nog meer betekenen?

Wat uit het gesprek naar voren kwam:

- Dit project staat hoog op de lijst bij de gemeente. Zij willen er energie, tijd en geld aan besteden om dit tot een succes te laten worden.
- Pilot project gemeente Kaapstad: Van half maart tot 15 juni 2012 worden een aantal (+/- 7) SPAT trainers aangesteld om te werken voor 4 Hubs in de gemeente Kaapstad. De werkzaamheden betreffen een pilot van de gemeente om gehandicapten meer te betrekken in de samenleving.
- Aan het einde van de 3 maanden wil de gemeente zien dat er structureel deelnemers zijn bij de activiteiten. Het moet niet zo zijn dat er de ene keer 10 deelnemers zijn en de andere keer 2 deelnemers. Aantallen zijn door de gemeente niet genoemd. In drie maanden tijd moeten SPAT trainers het volgende laten zien om de gemeente er van te overtuigen dat het programma waardevol is en verlengd moet worden met 1 à 2 jaar:
  - voldoende actieve gehandicapte deelnemers (een geborgde opkomst).
  - een aanbod dat aansluit bij de wensen van de deelnemers
  - SPAT trainers moeten betrouwbaar zijn. De gemeente moet van hun op aan kunnen.
- Er moet een goede promotie komen, waarbij je laat zien wie je bent en wat je doet. Het moet duidelijk zijn naar alle mensen in de buurt en bekendheid is erg belangrijk.
- Er zijn in Zuid-Afrika 18 hubs. De SPAT trainers zijn nu werkzaam in 4 hubs. Het uiteindelijke doel is dat de SPAT trainers zich uitbreidden, door middel van een train-de-trainer model, en dat er in de toekomst in alle hubs SPAT trainers werkzaam zijn die zich bezig houden met het aanbieden van sport voor gehandicapten.
  Het uiteindelijke doel is om een inclusief programma voor gehandicapten en niet gehandicapten te creëren dat plaatsvindt op de 18 Hubs in Kaapstad.
- Er is een telefoon en computer beschikbaar in de hubs, een werkplek en er is materiaalopslag aanwezig. Hier mag dan ook gebruik van worden gemaakt door de SPAT-trainers.

De rol van Respo:

- De gemeente wil graag dat Respo betrokken blijft bij de SPAT-studenten en ziet dan ook een meerwaarde voor stagiaires vanuit Nederland die stage lopen van het liefst 3> maanden. Voorkeur is 6 tot 9 maanden! Voor 3 maanden heeft het geen zin, omdat het werk in Zuid-Afrika lang op zich laat wachten. Uit ervaring is gebleken dat voordat je iets wilt bereiken, je voldoende tijd moet hebben en rekening moet houden met lange wachttijden.

Bezoek Orion Organisation

Woensdag 29 februari

Deze dag hebben wij een bezoek gebracht aan Orion, een school en instelling waarbij kinderen een lichamelijke en verstandelijke beperking hebben.
Zes spat-studenten geven hier een keer in de maand les. Van 10.00-11.00uur werden er aan de jonge kinderen lesgegeven. Een groep met een verstandelijk en lichamelijke beperking was binnen, laag niveau. Hierbij hebben we veel tips kunnen geven aan het aanbieden van activiteiten. We hebben veel sensorische materialen tevoorschijn gehaald, om te laten zien wat je allemaal kan met deze doelgroep; veel op het gebied van bezig zijn met je zintuigen; voelen en ruiken. Activiteiten zoals snoezelen, bellenblaas, pittenzakjes, bal, stofzuiger, scheerschuim end. is een grote aanwinst voor deze kinderen.

Ook was er een groep buiten aan de slag met circusactiviteiten, er werden diverse mikvormen gedaan en er werd met de bal gespeeld. Ook spellen met de hele groep werden er gedaan, zoals zakdoekje leggen. Wij hebben een nieuw spel geïntroduceerd:
schipper mag ik over varen? 'May I cross the water, is it yes or no? Can we pay te price for it, yes or no? Ook hebben we met stoepkrijt verschillende hinkelpaden uitgezet, wat nieuw voor hen was, en hebben we een slang gemaakt van een springtouw om te laten zien hoe je erover heen kunt springen.

Van 12.00-13.00uur werd er lesgegeven aan de oudere kinderen, in totaal een groep van 50 kinderen. Een estafettevorm werd bedacht waarbij de kinderen in twee rijen achter elkaar stonden. De voorste in de rij moest de basketbal achterwaarts doorgeven naar achteren, waardoor de achterste persoon de bal weer terug moest brengen naar voren. Wat opviel was dat er heel veel kinderen waren en twee rijen!! Dit betekende dus weinig beweging voor een ieder, maar wel erg veel lol en spanning, wat het spel leuk maakte voor hen. Poortbal werd in twee groepen gespeeld, dit was een activiteit wat erg leefde bij veel kinderen en waarbij iedereen goed moest opletten en betrokken was. Vervolgens werd Anna-Maria koekoek gespeeld.
Een succesvolle dag, mooie dingen gezien, veel activiteiten georganiseerd, sportieve dag voor Orion!

Overleg met Liz Bressan, van Stellenbosch Universiteit

Woensdag 29 februari, 14.00uur

The Dutch Embassy in Cape Town will sponsor Mandla Sport 4 Change foundation. The amount of money is R105.360,00. Liz Bressan of the Stellenbosch University will take care of this money and will make sure that it is spend for the right purposes. The meeting today was to discuss the following:

- Why a foundation?
- What will the money be spend on?
- Discuss the goals of the foundation.
- How Mandla will get the money?
- The role of Respo International

Why a foundation?

Mandla has to be a NGO. The paperwork is filled in and send to the office. It takes a long time (up to 3 months) to become a NGO. Charles will be registrated as a client. Mandla can only become a client of the Dutch Embassy / Stellenbosch University (Liz) if it is a registered foundation (NGO).

What will the money be spend on?

Willemijn Assink has made a list of things what the money can be used for. This is something that Julie and Charles will go over once more, because things have changed in the mean time. Liz said that it might be useful to have bigger categories instead of small once. For example: we will spend R5000 on cloths instead of R1000 on t'shirts, R1000 on shoes and R3000 on track suites. One can easily shift money when the category is bigger.

It would be nice if the activities in the Hubs for the City of Cape Town will somehow be combined with the activities of Mandla. That way you might save a lot of money on transport costs.

When Julie and Charles go over the list, they should also keep in mind that promotion of the Mandla foundation (and also for the city) is very important! In addition, think about fund raising. For example, can sport materials or cloths be sponsored?

Discuss the goals of the foundation.

In the contract that was made by Willemijn and Liz, there are 3 main objectives. Objective 2 and 3 need to be adjusted a little bit. Try to make these objectives SMART. Instead of "keep in contact with the Netherlands," it can be something like "stay in contact with Respo Internationals through interns who'll do there internship in South Africa."

Liz wants to have a monthly report from the organization, which states all the activities that have been done. These reports are very important! If Liz notices that nothing is done and the money is not used in the right way, the payment of the bills will be stopped.

How Mandla will get the money?

When Mandla is a NGO, it will become a client of the Dutch Embassy. A client can have a bank account where the money can be send to. It is very important that Mandla will hand over all the invoices to Liz. Only with an invoice, Mandla gets money. It is important to know that the transport cost probably need to be paid in advance by the Mandla people.

Liz proposed that the total amount of money should be divided into 2 periods. After the first period, there should be a meeting with Liz to discuss what went well and what can be done better the second period. This way, you don't spend all the money in the beginning and have nothing left at the end. In addition, you get to learn from the first period.

The role of Respo International

Respo International can send students to help Mandla with the activities. In the future, Respo and his students can train new coaches to become SPAT trainers. Respo will only focus on the students who will work with Mandla, but not with Mandla itself anymore.

Charles will be registrated as a client. The organisation ‘Mandla Sport 4 Change’, become a professional registrated oganisation.

Aanbevelingen na Zuid Afrika bezoek

Gemaakt door Gerdine Figge-Rus en Femke Wittekamp-Huisman

Pilot project gemeente Kaapstad

Van half maart tot 15 juni 2012 worden een aantal (+/- 7) SPAT trainers aangesteld om te werken voor 4 Hubs in de gemeente Kaapstad. De werkzaamheden betreffen een pilot van de gemeente om gehandicapten meer te betrekken in de samenleving. Het uiteindelijke doel is om een inclusief programma voor gehandicapten en niet gehandicapten te creëren dat plaatsvindt op de 18 Hubs in Kaapstad.

Hubs zijn een soort buurtcentra waren jong en oud uit de buurt naar toe komen om hun vrije tijd in te vullen. De SPAT trainers worden aangesteld om in de eerste instantie een passend aanbod voor gehandicapten te organiseren. Deze activiteiten zullen lijken op de activiteiten die gegeven worden op de speciaal onderwijs scholen. Het is voor de SPAT trainers belangrijk om aan te sluiten bij de wensen van de deelnemers. Aan het einde van de 3 maanden wil de gemeente zien dat er structureel deelnemers zijn bij de activiteiten. Het moet niet zo zijn dat er de ene keer 10 deelnemers zijn en de andere keer 2. Aantallen zijn door de gemeente niet genoemd. In drie maanden tijd moeten SPAT trainers het volgende laten zien om de gemeente er van te overtuigen dat het programma waardevol is en verlengd moet worden met 1 a 2 jaar:
- voldoende actieve gehandicapte deelnemers (een geborgde opkomst).
- een aanbod dat aansluit bij de wensen van de deelnemers
- SPAT trainers moeten betrouwbaar zijn. De gemeente moet van hun op aan kunnen.

Contactpersoon vanuit de gemeente Kaapstad (the city of Cape Town) is Samuel Festus
(zie ook document van gesprek met Samuel).
De gemeente zorgt voor benodigdheden voor de SPAT trainers, zoals een werkplek, vervoer, opbergruimte voor sportmateriaal etc. Samen met de 3 Respo stagiaires zullen de SPAT trainers over de verschillende Hubs worden verdeeld. Deze 3 Respo stagiaires vertrekken terug naar Nederland eind maart. Ze zullen nog bij de start van de werkzaamheden zijn, maar de belangrijkste periode van de pilot, het uitbreiden van de werkzaamheden, zorgen dat er voldoende deelnemers blijven komen, is er niemand aanwezig om de SPAT trainers te begeleiden.

De komende maanden zullen doorslaggevend zijn voor de toekomst van het project. Respo International heeft een goede basis gelegd om SPAT trainers op te leiden. De city of Cape Town heeft enthousiast gereageerd op de komst van Respo en de opgeleidde SPAT trainers door hun nu een baan aan te bieden. Onze mening is echter dat het nu te vroeg is voor Respo om haar handen weg te trekken. Wij denken dat het de komende maanden belangrijk is dat er nog een coach aanwezig is om de SPAT trainers te begeleiden. Omdat Willemijn Assink veel kennis van het project heeft en zij in Kaapstad aanwezig is, lijkt zij ons bij uitstek de meest geschikte persoon om voor korte tijd opnieuw aan te stellen om te zorgen dat de pilot succesvol verloopt.

Stagiaires:

Voor de werkzaamheden in de Hubs zijn stagiaires uit Nederland zeer gewenst. Wij denken zelf aan een combinatie van Sport en bewegen (management opleiding), PMT en LO. De management student kan de werkzaamheden overnemen die momenteel door de stagiaires ook worden uitgevoerd, zoals afspraken maken met de city, bekendheid creëren van het project etc. De LO kan informatie bieden aan de SPAT trainers over nieuwe geschikte activiteiten, het maken van activiteitkaarten (daar wordt om gevraagd!), sportdagen organiseren. Tot slot heeft de PMT-er specifieke kennis o.h.g.v. verschillende handicaps.

Als de pilot succesvol is en de gemeente maakt een start om de 18 Hubs te gaan bemannen, dan is een aantal van 6 stagiaires ideaal. Iedere stagiaire heeft dan 3 Hubs onder zijn hoede. Er moeten meer SPAT Trainers worden opgeleid wanneer er bij 18 Hubs wordt gewerkt. Ook dit kan een taak worden van de stagiaire in de toekomst.

Eisen waaraan studenten moeten voldoen:

- langer dan 3 maanden op stage
- flexibiliteit
- organisatie-kunde
- creativiteit en improvisatie
- kennis en verdieping in sportactiviteiten (ALO)
- kennis op het gebied van diverse handicaps
- marketing & communicatie; promotie
- organiseren van evenementen, sportdagen e.d.
- kijk hebben of financiële werkzaamheden
- Engelstalig luisteren, spreken en schrijven
- rijbewijs
-

Takenpakket:
- promoten van de sportevenementen in de Hubs, bekendheid creëren
- communiceren met SPAT trainers, gemeente, Stellenbosch en andere organisaties. Dit door middel van persoonlijk contact, telefonisch en per mail.
- moet organisatorische werkzaamheden verrichten; o.a. vervoer SPAT trainers, accommodatie sportactiviteiten,
- creatief zijn met het bedenken van de activiteiten als je weinig materiaal hebt, als SPAT-trainers uitvallen, als je veel aanbod hebt van deelnemers,
- leskaarten maken
- begroting, financiën bijhouden van de deelnemers (beltegoed, internet, vervoerskosten e.d.)
-

Mandla sports 4 change:
Mandla is de organisatie die de 10 gecertificeerde SPAT (assistant) trainers hebben opgezet. Zij willen met deze organisatie gehandicaptensport stimuleren en activiteiten en toernooien organiseren. Ze hopen hiermee ook de positie van gehandicapten in de samenleving in Zuid Afrika te verbeteren.

De doelstelling is grotendeels hetzelfde als die van de gemeente Kaapstad. Echter is het grote verschil dat Mandla een opzichzelfstaande organisatie is die zelf voor inkomsten moet zorgen. Ze krijgen voor komend jaar een gift (sponsorgeld) van R 10.000 van de Nederlandse Ambassade. Liz B. van de Universiteit van Stellenbosch beheerd dit geld (zie ook de bijlage van het gesprek met Liz B.).

Ons advies is dat SPAT trainers zich nu eerst richten op de werkzaamheden vanuit de gemeente Kaapstad. Als er tijd en mogelijkheden zijn (na 15 juni, als hopelijk de aanstelling bij de gemeente wordt verlengd), dan zou het leuk zijn om iets met Mandla te doen. Voor ons heeft dit niet de prioriteit op dit moment.

BEZOEK AAN ZUID AFRIKA VOOR RESPO INTERNATIONAL

05-03-2012

Respo International is een organisatie die zich richt op de ontwikkeling en uitvoering van beweeg- en sportprogramma's voor mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. Met deze projecten heeft Respo International als doel de persoonlijke en maatschappelijke positie van mensen met een handicap in ontwikkelingslanden te versterken. Respo International doet dit door mensen met een handicap in aanraking te brengen met het plezier van bewegen. Tevens leidt Respo mensen op tot specialisten op het gebied van bewegen en sport voor mensen met een handicap. Dit zogeheten SPAT programma (Sport and Physical Activity Trainer) vindt ook plaats in Zuid Afrika.

Wij, Femke Huisman en Gerdine Rus, zijn van 22 februari t/m 2 maart naar Zuid-Afrika geweest om daar op locatie te werken voor de organisatie Respo International. In Kaapstad zijn de afgelopen 2 jaar 14 SPAT-studenten (Sport and Physical Activity Trainer) begeleid om sporttrainer te worden voor mensen met een handicap. Onze taak was om in deze periode het programma af te ronden met een examen. De SPAT-studenten moesten laten zien dat zij kennis en vaardigheden hebben op het gebied van tennis, circus, basketbal en recreatieve sporten. Zij hebben meerdere workshops in deze activiteiten gehad. Daarnaast moesten zij groepjes begeleiden en gepaste aanpassingen maken voor de activiteiten, afhankelijk van de doelgroep, verstandelijk en/of lichamelijk gehandicapten. Zij hebben diverse sportdagen georganiseerd, en aan het einde van deze dagen hebben zij een praktijk en theorie examen succesvol afgelegd. De diplomering werd dan ook groots gevierd.

Ons bezoek aan Kaapstad stond ook in het teken van hun eigen project; Mandla Sport 4 Change. SPAT studenten zijn zo enthousiast geworden dat zij hun eigen project hebben opgezet. Met dit project willen zij doorgaan om het sporten voor mensen met en zonder handicap te stimuleren. Dit gaat in samenwerking met de gemeente Kaapstad, waar een aantal SPAT trainers een baan hebben gekregen!

In de toekomst zal Respo International betrokken blijven bij Mandla door het sturen van stagiaires van sport en management opleidingen naar Zuid Afrika.

Blijf voor actuele ontwikkelingen op de hoogte via http://www.respo.org , www.twitter.com/RespoNL en www.facebook.com/respointernational

SPAT-EXAMENS IN ZUID AFRIKA IN VOLLE GANG!

24-02-2012

Februari 2012 is een spannende tijd voor de SPAT studenten in Zuid Afrika. In deze maand worden de examens afgenomen, waarbij ze worden getoetst op kennis en vaardigheden m.b.t. "Sport and Physical Activity Trainer."

Het examen bestaat uit een praktijkstuk waarbij er een sportochtend wordt georganiseerd voor een groep verstandelijke gehandicapten. Activiteiten die aan bod komen zijn circus, tennis, basketbal en "recreational sports". In dit praktijkdeel van het examen kunnen de SPAT studenten laten zien wat ze hebben geleerd in de afgelopen 2 jaar. Zij organiseren en begeleiden zo zelfstandig mogelijk de sportochtend.

Als voorbereiding op het praktijkexamen wordt het geheugen opgefrist en didactische werkvormen behandeld waaronder "FIX, FIT en FUN."

Het tweede deel van het examen wordt er dieper ingegaan op de theorie. Door middel van video analyse en kritische vragen wordt het lesgeven geëvalueerd. Het gaat daarbij vooral om de geschikte aanpassingen die zij maken gerelateerd aan de doelgroep (verstandelijke en/of lichamelijk beperkt). De argumentatie voor hun keuzes wordt besproken in dit deel van het examen.

Als afsluiting van het examen volgt de diplomering die samen zal gaan met het vervolg project: Mandla Sport 4 Change.

Blijf voor actuele ontwikkelingen op de hoogte via
www.twitter.com/RespoNL en www.facebook.com/respointernational of http://nicolevanhaandel.waarbenjij.nu

SPAT-EXAMENS GESLAAGD!

05-03-2012

Woensdag 29 februari en donderdag 1 maart was het zover voor de SPAT-studenten, de examens werden afgenomen. Zij zijn getoetst op kennis en vaardigheden m.b.t. “Sport and Physical Activity Trainer.”

In de ochtend bestond het examen uit een praktijkstuk waarbij er een sportochtend georganiseerd werd voor een groep verstandelijke gehandicapten. Dit werd zelfstandig georganiseerd door de SPAT studenten. Er werd gekeken naar de kennis en vaardigheden van de SPAT studenten m.b.t. het lesgeven van de diverse activiteiten.

Theoretische kennis en videoanalyse

In de middag bestond het examen voornamelijk uit het toetsen van de theoretische kennis. Door middel van videoanalyse werden kritische vragen gesteld over o.a. de keuzes van diverse werkvormen in een activiteit, de geschikte aanpassingen die gedaan werden afhankelijk van een persoon, de mogelijkheden en alternatieven van het differentiëren in spelsituaties. Daarnaast moesten de SPAT studenten elkaar tips en tops te geven over het lesgeven van de ander.

Diploma-uitreiking

Alle deelnemers hebben de examendagen goed afgerond en iedereen is dan ook met vlag en wimpel geslaagd! De diploma uitreiking voor de SPAT studenten werd in volle vreugde gevierd. Zij gaan nu aan het werk als SPAT-coach en SPAT-assistent coach voor de stichting Mandla Sport 4Change. Doordat er diverse niveauverschillen te zien waren, o.a. in het zelfstandig aanbieden en lesgeven en begeleiden van een activiteit, hebben we de certificaten onderverdeeld in SPAT-coaches en SPAT-assistent coaches.

Mandla Sport4Change

Vrijdag was een speciale dag voor de SPAT-studenten. Het was de laatste dag van het SPAT programma en het begin van hun eigen project: Mandla Sport 4 change. In de toekomst zullen de SPAT-coaches niet meer gesponsord worden door RESPO International. Zij zullen zelf doorgaan met hun eigen project Mandla. Daarnaast hebben ze vanuit “City of Cape Town” voor de komende tijd een baan gekregen om sport te stimuleren voor gehandicapten en niet-gehandicapten. Respo gaat in Zuid Afrika door met “the Joy of Movement”!

Mandla Sports 4 change inventarisatie

1. Wat betekent de naam Mandla?
   Losstaande organisatie. Mandla is Xosa en betekent: Power

   a. Is het onderdeel van de organisatie Sport for Social Change Network? http://sscn-sa.ning.com/profile/MandlaNeku
      nee

2. Welke doelen heeft Mandla?
   - Zie document Liz. Belangrijkste doel: sport voor gehandicapten organiseren.
3. Hoe wil Mandla het gat tussen niet gehandicapten en gehandicapten dichten?
4. Wat is het beeld van de Awareness talks?
   a. Voor wie zijn deze geschikt?
   b. Welke locaties of evenementen zijn hiervoor geschikt?
5. Hoe wil Mandla meer scholen / “communities” gaan betrekken?
6. Hoe is de selectie procedure welke partners geschikt zijn om mee samen te werken?
7. Hoe wil Mandla de bekendheid van de organisatie vergroten?
   a. Wil Mandla grote sport evenementen hiervoor organiseren? Zo ja, wat is de achterliggende gedachten van deze evenementen? Voor wie is dit evenement? Welke activiteiten zijn geschikt? Welke locatie?
   b. Wat is de rol van internet voor de organisatie?
   c. Hoe wil Mandla beeldmateriaal inzetten om de organisatie te promoten?
8. Welke taken behoren er tot elke rol voor het bestuur van Mandla?
   Michael is voorzitter. Charles is contactpersoon van Liz en is algemeen leider.

9. Welke taken zie je voor de SPAT coach en welke voor de SPAT ASSISTANT COACH?
   a. Kunnen SPAT assistant coaches ook SPAT coach worden? Zo ja, wanneer?
10. Hoe gaat Mandla zorgen voor inkomsten?
    a. Welke vorm van “fund raising” wil Mandla gaan gebruiken?
11. Hoe kunnen studenten uit Nederland (bijv. de Calo) ondersteuning bieden?
12. Welke taken krijgt een student uit Nederland?
13. Hoeveel studenten uit Nederland zijn gewenst? Welke periode zijn studenten welkom?
14. Aan welke eisen moet een student uit Nederland voldoen?
15. Hoe wil Mandla de kennis m.b.t. sport voor gehandicapten uitbreiden en vernieuwen?
16. Wat heeft Mandla nodig om deze kennis te vergroten?
17. Welke materialen denk Mandla nodig te hebben voor de toekomst?
18. Wat voor mogelijkheden zijn er met betrekking tot voorlichting/cursus van veiligheid/EHBO?
19. Hoe worden de uitgaven van Mandla bepaalt?
20. Welke mogelijkheden zijn er tot sportaccomodaties?
21. Hoe is de communicatie geregeld met betrekking tot de SPAT coaches?
    a. Hoe wordt er gecommuniceerd met de diverse organisaties en zijn er diverse afspraken met elkaar gemaakt?
    b. Hoe kunnen de SPAT-coaches communiceren naar RESPO? Welke mogelijkheden zijn er hiervoor?

Geraadpleegde literatuur

Boeken en artikelen:

Arkesteijn M., Van Mierlo B., Potters J. (2007), *Methoden voor monitoring en evaluatie van innovatieprojecten*, Wageningen UR. Downloaden via http://capturingdevelopment.files.wordpress.com/2010/08/wurpublikatie_i00362320_001.pdf

Delahaij, R. (2004). *DOSSIER EMPOWERMENT, Empowermentmethoden bij allochtone jongeren*. Uitgave van FORUM, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling, Utrecht.

Davies, R. en Dart, J. (2005). *The Most Significant Change (MSC) Technique: a guide to its use.* Downloaden via www.made.co.uk/MSC/htm of http://portals.wi.wur.nl/files/docs/ppme/MSCGuide2005.pdf

Figge-Rus, G, en Wittekamp-Huisman, F (2012). Eindverslag Zuid-Afrika reis 21 februari-2 maart 2012. Interne publicatie Respo. Zwolle.

Gowricharn R. (red)(2010). *Ontwikkelingssamenwerking en integratie.* Van Gorcum, Assen

Klerk, De M. (red) (2007). Meedoen met beperkingen, rapportage gehandicapten 2007. Uitgave van het Sociaal Plan Bureau, Den Haag.

NCDO (2011). *Een kans voor open doel, de kracht van sport in ontwikkelingssamenwerking. Een tussentijdse evaluatie Landenprogramma's periode 2008-2010.* NCDO Publication Series Sport&Development /mei 2011/8. Amsterdam.

> NCDO (Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling) is het Nederlandse kennis- en adviescentrum voor burgerschap en internationale samenwerking. NCDO voert onderzoek uit, geeft trainingen en stimuleert de meningsvorming over mondiale thema's door publicaties te verzorgen en de discussie op gang te brengen. Daarbij wordt samengewerkt met overheid en politiek, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en wetenschap.

PSO (2009). Richtlijnen voor planning, Monitoring en Evaluatie van capaciteitsontwikkeling, Leren en Veranderen. Den Haag (handboek voor medewerkers AP)

Regenmortel, T., van (2002). *Empowerment en Maatzorg: een krachtgerichte psychologische kijk op armoede.* Acco, Leuven. Download via: http://books.google.nl/books?id=NcXb6nnjxBkC&pg=PA77&lpg=PA77&dq=empowerment+%2B+zimmerman+1998&source=bl&ots=qxVhfXOC5a&sig=If7jjsk3XPhH9XR7Efiv_vlpb_4&hl=nl&sa=X&ei=onSrT7e1OMLX8QP55IXuBA&sqi=2&ved=0CGMQ6AEwAQ#v=onepage&q=empowerment%20%2B%20zimmerman%201998&f=false

Stienstra, J. Leap into naratives. In: *Research World, november 2008, p 31-33.* Download via http://www.ferro-mco.nl/files/55/libraryDownload/narratieve%20methode.pdf.

Sietsma, L.W. (2011) *Monitoring & Evaluation t.b.v. projecten Respo International*, uitgave Lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn, Domein Gezondheid en Welzijn, Hogeschool Windesheim, Zwolle.

Sietsma, L.W. en Singerling, P. (2011). *Instruments for Monitoring & Evaluation. Publication Lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn, Domein Gezondheid en Welzijn, Hogeschool Windesheim, Zwolle.*

Relevante websites:

http://www.respo.org/

http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/onderwijs-in-ontwikkelingslanden/onderwijs-als-wapen-tegen-armoede

http://2011.jaarverslaglilianefonds.nl/jaarverslag-2011/aDU1011_Millenniumdoelen-en-handicap.aspx

www.nocnsf.nl/ontwikkelingssamenwerking

http://www.ferro-mco.nl/files/55/libraryDownload/narratieve%20methode.pdf.

http://www.unesco.org/new/en/education/themes/strengthening-education-systems/inclusive-education/

http://www.sportmatters.org.au/africa.php

http://mapmyway.co.za/tag/mandla-sport-4-change/

https://www.facebook.com/MandlaSport4Change

http://www.tjommie.nl/Basis.aspx?Lid=12&Lit=VIEW&QUERY=TJOU_ProjectenDB.Id=2&Stijl=06&Act=3705

http://www.cruyff-foundation.org/international-tennis-federation/14-rules-of-johan-cruyff-during-our-visit-to-south-africa/